

План за интегрирано развитие на община Добричка

2021 - 2027

проект
Февруари 2021

Съдържание

Въведение	7
Част I - Териториален обхват и анализ на икономическото, социалното и екологичното състояние, нуждите и потенциалите за развитие на община Добричка	8
Обща характеристика/профил на общината:.....	8
Местоположение, граници и място в административно-териториалната и регионалната структура.....	8
Релеф	11
Климат	11
Води	12
Почви	13
Състояние на икономиката на община Добричка	14
Структура на икономическите субекти в община Добричка	16
Основни икономически показатели	19
Състояние на основни икономически сектори в община Добричка.....	28
Пазар на труда	32
Обобщение на състоянието на икономиката и пазара на труда.....	37
Развитие на социалната сфера и човешките ресурси	38
Демографска структура и тенденции.....	38
Здравеопазване	42
Образование	45
Социални услуги	47
Дейности в областта на културата.....	50
Спорт и младежки дейности.....	52
Инфраструктурно развитие, свързаност и достъпност на територията	52
Транспортната инфраструктура.....	52
Водоснабдителната и канализационна мрежа.....	56
Енергийна мрежа.....	58
Пощи и телекомуникации.....	59
Екологично състояние и рискове	61
Компоненти на околната среда.....	61
Води	61
Качество на атмосферния въздух.....	62
Шум.....	63

Почви	63
Рискове и природни бедствия.....	63
Канализационна мрежа и пречистване на отпадни води	65
Битови отпадъци.....	65
Защитени територии	67
Енергийна ефективност.....	68
Административен капацитет	71
Културно историческо наследство	74
Селищна мрежа и жилищен сектор.....	76
Селищна система и урбанизация	76
Състояние на малките населени места.....	79
Състояние на жилищния сектор	81
Елементи на градското културно наследство	82
Мнение на гражданите за ключовите фактори за развитие и проблеми, които трябва да бъдат преодоляни	82
Връзка на общината със съседни територии	83
Влияние на инфраструктурни проекти с регионално и национално значение	83
SWOT-анализ.....	84
Взаимовръзки на анализа с резултатите от проведения хоризонтален социално- икономически анализ на районите на национално ниво, изготвен от „Национален център за териториално развитие“ ЕАД	87
Част II. Цели и приоритети за развитие за периода 2021-2027 г.....	88
Визия за развитие за периода 2021-2027 г.	88
Приоритети и цели на Плана за интегрирано развитие на община Добричка 2021-2027 г.	89
Приоритет 1: Подкрепа за устойчив икономически растеж, развитие на иновации и технологично развитие	90
Специфична цел 1.1. Привличане на инвестиции и насърчаване на предприемачеството.....	90
Специфична цел 1.2. Подкрепа за устойчиви качествени работни места и подобряване достъпа до заетост.....	91
Специфична цел 1.3. Насърчаване на интегрирани териториални инвестиции за местно развитие	91
Специфична цел 1.4. Устойчиво развитие на туризма	92
Приоритет 2: Повишаване качеството на образование, социални и здравни дейности и инфраструктурата им.....	93
Специфична цел 2.1. Подобряване на достъпа до качествено образование	93
Специфична цел 2.2. Качествени социални услуги и здравеопазване	94

Специфична цел 2.3. Подкрепа за развитие на културата и спорта.....	94
Приоритет 3: Устойчиво териториално развитие и свързаност	95
Специфична цел 3.1. Развитие и укрепване на селищната мрежа	95
Специфична цел 3.2. Подобряване на транспортната инфраструктура	97
Специфична цел 3.3. Опазване на околната среда и изграждане на екологосъобразна инфраструктура.....	97
Приоритет 4: Добро управление за всеки гражданин	99
Специфична цел 4.1. Управление в подкрепа на развитието.....	99
Специфична цел 4.2 Разширяване на междуобщинското сътрудничество	99
Част III. Описание на комуникационната стратегия, на партньорите и заинтересованите страни и формите на участие в подготовката и изпълнението на ПИРО при спазване на принципите за партньорство и осигуряване на информация и публичност.....	100
Идентифициране на всички заинтересовани страни и участници в процеса по определяне на политиката за интегрирано устойчиво развитие на общината	100
Резюме на проведените обсъждания и приноса на партньорите при разработването на ПИРО	101
Комуникационен механизъм за осигуряване на информация, отчетност и прозрачност относно постигнатите резултати	104
Част IV. Определяне на зони за прилагане на интегриран подход за удовлетворяване на идентифицираните нужди и за подкрепа на потенциалите за развитие и на възможностите за сътрудничество с други общини	105
Приоритетни зони за въздействие в рамките на общината	105
Проекти за прилагане на интегриран подход и на възможностите за сътрудничество с други общини	110
Потенциални проекти за прилагане на интегриран териториален подход при сътрудничество с други общини:	110
Визуализация на потенциални и примерни проекти за прилагане на ИТИ	110
Част V. Програма за реализация на ПИРО и описание на интегрирания подход за развитие ...	112
Прилаган интегриран подход и предвидените мерки и дейности за реализация на плана..	112
Индикативен списък на важни за общината проекти, които ще се разработват и изпълняват в рамките на програмата (Приложение №1А).....	114
Програма за туризма.....	114
Индикативна финансова таблица (вж. Приложение № 2).....	115
Част VI. Мерки за ограничаване изменението на климата и мерки за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от бедствия	116
Част VII. Необходими действия и индикатори за наблюдение и оценка на ПИРО	117
Общи положения.....	117

Индикатори за наблюдение	120
Графика 1. Динамика на растежа на БВП за периода 2008-2019 г.	14
Графика 2. БВП на глава от населението за СИР, България и ЕС 27, 2008-2018 г., [в милиони евро]	15
Графика 3. БВП на глава от населението за България, СИР и области, 2007-2018 г., [в лева]	15
Графика 4. Коефициент на заетост на населението на 15-64 за СИР, България и ЕС 27, 2008-2019 г.	16
Графика 5. Разпределение на предприятията в Община Добричка по големина за периода 2012 – 2018 г., брой.....	17
Графика 6. Разпределение на предприятията в Община Добричка по икономически дейности - топ 3 за периода 2012 – 2018 г., брой	18
Графика 7. Разпределение на предприятията в Община Добричка по икономически дейности – всички останали дейности, за периода 2012 – 2018 г., брой.....	19
Графика 8. Произведената продукция в община Добричка и област Добрич за периода 2014 – 2018 г., хил. лв.	20
Графика 9. Разпределение на произведената продукция в община Добричка по големина на предприятието за периода 2012 – 2018 г., дял от общата (%).....	21
Графика 10. Разпределение на произведената продукция в община Добричка по сектори от икономически дейности – топ 3 + конфиденциални данни, за периода 2012-2018 хил. лв.	22
Графика 11. Нетни приходи за продажби на човек от населението за периода 2011-2018 г., хил. лв.	23
Графика 12. Разпределение на нетните приходи от продажби по големина на предприятието в хил. лв. за периода 2012-2018 г.....	24
Графика 13. Разпределение на нетните приходи от продажби по икономически дейности в хил. лв. – топ 4 + всички други дейности за периода 2012-2018 г.....	24
Графика 14. Разпределение на нетните приходи от продажби по икономически дейности в хил. лв. - останалите дейности за периода 2012-2018 г.....	25
Графика 15. Разходи за придобиване на ДМА, общо и в доминиращата икономическа дейност, хиляди лева за периода 2012-2018 г.	26
Графика 16. Сектор Селско, горско и рибно стопанство в община Добричка, основни икономически показатели за периода 2012-2018 г.....	28
Графика 17. Сектор Преработваща промишленост в община Добричка, основни икономически показатели за периода 2012-2018 г.....	30
Графика 18. Сектор Търговия и услуги в община Добричка, основни икономически показатели за периода 2012-2018 г.	31

Графика 19. Сектор Транспорт, складиране и пощи в община Добричка, основни икономически показатели за периода 2012-2018 г.....	32
Графика 20. Разпределение на броя на заетите лица в община Добричка по големина на предприятието за периода 2012-2018 г.....	32
Графика 21. Разпределение на броя на заетите лица в община Добричка по сектори от икономически дейности – топ5 + всички други дейности за периода 2012-2018 г.....	33
Графика 22. Коефициент на безработица – областни разпределения за периода 2012-2019 г.	34
Графика 23. Средногодишни стойности на нива на безработица в община Добричка по групи за периода 2012-2019 г.	35
Графика 24. Равнище на средна работна заплата – регионални разпределения за периода 2011-2018 г.	36
Графика 25. Равнище на средна работна заплата в община Добричка по икономически сектори за периода 2011-2018 г.	37
Графика 26. Население в община Добричка спрямо общото население в област Добрич за периода 2010-2019г.....	38
Графика 27. Разпределение на населението в община Добричка, област Добрич и България по възрастови групи през 2019 г.....	39
Графика 28. Разпределение на населението в община Добричка по възрастови групи, 2011 и 2016-2019 г.	40
Графика 29. Коефициенти на раждаемост, смъртност и естествен прираст в община Добричка, 2011-2019 г.....	40
Графика 30. Механичен прираст в община Добричка, 2004-2019 г.	41
Графика 31. Брой лекари, лекари по дентална медицина и медицински специалисти в община Добричка, 2012-2019 г.....	43
Графика 32. Население на един лекар, население на един лекар по дентална медицина в община Добричка, 2012-2019 г.....	44
Графика 33. Разпределение на заболяванията на населението в община Добричка по класове болести, 2012-2019 г.....	44
Таблица. 1. Населени места в община Добричка	9
Таблица. 2. Категоризация на населените места в община Добричка	10
Таблица. 3. Баланс на териториите в община Добричка	10
Таблица. 4. Икономически сектори с основен принос в заетостта в община Добричка, в % от общия брой заети лица по трудово и служебно правоотношение, 2012 и 2018 г.	33
Таблица. 5. Население на един лекар по статистически зони, статистически райони и по области и общини, 2003-2017 г.....	43
Таблица. 6. Детски градини в община Добричка.....	45

Таблица. 7.	Показатели за детските градини за учебната 2019/2020 г.	46
Таблица. 8.	Училища в община Добричка за учебната 2019/2020 г.....	46
Таблица. 9.	Показатели за училищата за учебната 2019/2020 г.	47
Таблица. 10.	Брой на учащите в общината в учебни паралелки до VII клас	47
Таблица. 11.	Читалища в община Добричка	51
Таблица. 12.	Приоритетни общински пътни участъци в община Добричка за реконструкция (РЕК), или превантивна поддръжка (ПЕП) до 2022 г.	55
Таблица. 13.	Загуби на вода по мрежата в проценти – община Добричка	56
Таблица. 14.	Тип широколентов достъп в общините на територията на област Добрич.....	60
Таблица. 15.	Относителен дял на населението с бърз и свръхбърз широколентов достъп и в бели и сиви зони към 06.2018 г.	61
Таблица. 16.	Обхват на населените места и населението, включени в системата за сметосъбиране, 2019 г.	65
Таблица. 17.	Обхват на системата за сметосъбиране, 2015-2018 г.	66

Въведение

Планът за интегрирано развитие на община Добричка за периода 2021 – 2027 г. [ПИРО] е средносрочен рамков документ, определящ целите и приоритетите на регионалната политика за община Добричка.

[ПИРО] е изготвен във връзка с разпоредбите на чл. 8 и чл.13 на Закона за регионалното развитие [ЗРР (13.03.2020)], както и на Глава първа, Раздел трети и Глава четвърта на Правилника за прилагане на Закона за регионално развитие [ППЗРР].

При изготвянето на ПИРО са следвани изискванията на Утвърдените през март 2020 г. от министъра на благоустройството и регионалното развитие Методически указания за разработване и прилагане на Планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г.

Времевият хоризонт на ПИРО е седем годишен – от 2021 до 2027 г., като съвпада с периода на действие на стратегическите документи от по-високо ниво в системата на регионалното развитие.

Планът за интегрирано развитие на община Добричка за периода 2021 – 2027 г. е изготвен в съответствие с изводите на изготвения анализ на социално-икономическото развитие на общината. Планът отчита и предвижданията на Общия устройствен план на община Добричка до 2035 г., приет през 2018 г. Стратегическата част на плана е съобразена с предвижданията на съответните документи от по-висок порядък от системата за стратегическо планиране на регионалното развитие:

- Проект на Интегрирана териториална стратегия за развитие (ИТСР) на Североизточен регион за планиране от ниво 2;
- Актуализацията на Национална концепция за пространствено развитие за периода 2013–2025 г.

Планът отчита и целите и приоритетите на Националната програма за развитие „България 2030“. В процеса на разработване са отчетени и хоризонталните приоритети на регионалната политика – устойчиво развитие, равни възможности и социално включване. Специфичен фокус е поставен върху възможностите за осъществяване на интегрирани териториални инвестиции и партньорство със съседните общини и заинтересовани страни с оглед оптимално използване на наличните ресурси за постигане целите на развитието.

При разработването на плана са отчетени нормативната и институционална среда за неговото прилагане, изпълнение, наблюдение и оценка.

Планът за интегрирано развитие на община Добричка за периода 2021 – 2027 г. включва:

- анализ на икономическото и социалното развитие на община Добричка;
- приоритети и цели за развитие на община Добричка за периода 2021 – 2027 г.;
- програма за реализация на плана, с която се конкретизират проектите за неговото изпълнение, съответните финансови ресурси и звената за изпълнение на проектите;

- индикативна финансова таблица, обобщаваща необходимите ресурси за реализация на плана;
- рамка за наблюдението, оценката и актуализацията на плана, ведно с индикаторите за наблюдението и оценката на плана;
- действия за прилагане принципа на партньорство и осигуряване на информация и публичност.

Съгласно предвижданията на Закона за туризма¹ в Програмата за реализация на ПИРО следва да бъде включен самостоятелен раздел, който съдържа общинска програма за развитие на туризма. Тя следва да е в съответствие с приоритетите на областната стратегия за развитие на туризма и Националната стратегия за устойчиво развитие на туризма и стратегиите за развитие на отделните видове туризъм. Към момента на изготвяне на ПИРО, все още не е прието стратегия за развитие на туризъм в област Добрич. В ПИРО са включени мерки и проекти, които подкрепят развитието на туристически дейности в общината, в съответствие с местните специфики.

Планът за интегрирано развитие на община Добричка за периода 2021 – 2027 г. е интегриран документ, който отчита предвижданията на останалите секторни документи, действащи на общинско ниво, предвижда взаимодействието с факторите, условията и потенциала за специфичното пространствено развитие на общината, мрежата от населени места и отделните сектори (селско стопанство, индустрия, транспорт, екологична инфраструктура, здравни и социални услуги, туризъм и др.), залегнали в устройствените планове и схеми за развитие на територията. При необходимост документът може да бъде актуализиран съгласно разпоредбите на ЗРР.

Част I - Териториален обхват и анализ на икономическото, социалното и екологичното състояние, нуждите и потенциалите за развитие на община Добричка

Обща характеристика/профил на общината:

Местоположение, граници и място в административно-териториалната и регионалната структура

Община Добричка е разположена в централната и южна част на Област Добрич. С площта си от 1296,163 км² се явява най-голямата сред 8-те от общините в областта, и съставлява 27,46% от територията на областта. Добричка община е третата след община Сливен и Столична община по големина община в България Границите ѝ са следните:

- на запад – община Тервел;
- на север – община Крушари;
- на североизток – община Генерал Тошево;
- на изток – община Балчик;
- на юг – община Аксаково, Област Варна;
- на югозапад – община Вълчи дол, Област Варна.

¹ Изменения ДВ, бр.17 2020 г.

Община Добричка е категоризирана в трета група, съгласно актуалната категоризация на общините².

Административно-териториалното ѝ устройство е нетрадиционно предвид факта, че няма административен център. В центърът на Добричка община като анклав се намира община Добрич, областен и общински център.

Общината има добри транспортно-комуникационни връзки. През територията на общината преминават важни второкласни шосета: път II-29 (ГКПП „Йовково“ –Генерал Тошево-Добрич-Аксаково-Варна), път II-71 (Силистра-Добрич-Оброчище), път II-27 (Нови Пазар-Добрич-Балчик), както и жп линията от Разделна (община Белослав) за Девня, Суворово, Вълчи дол, Добрич и Кардам, която на север пресича българо - румънската граница при ГКПП „Йовково“ и продължава през румънска територия за Констанца. Пътната мрежа на територията е представена от второкласни и третокласни пътища.

Селищната мрежа включва 68 населени места, които, предвид равнинния релеф, са дисперсно разположени около град Добрич.

Таблица. 1. **Населени места в община Добричка**

с. Алцек	с. Дебрене	с. Ломница	с. Пчелино	с. Сливенци
с. Батово	с. Добрево	с. Ловчанци	с. Пчелник	с. Смолница
с. Бдинци	с. Долина	с. Лясково	с. Плачидол	с. Соколник
с. Бенковски	с. Дончево	с. Малка Смолница	с. Победа	с. Стефан Караджа
с. Богдан	с. Драганово	с. Медово	с. Подслон	с. Стефаново
с. Божурово	с. Дряновец	с. Методиево	с. Полковник Иваново	с. Стожер
с. Бранище	с. Енево	с. Миладиновци	с. Полковник Минково	с. Свобода
с. Ведрина	с. Житница	с. Ново Ботево	с. Полковник Свещарово	с. Тянево
с. Владимирово	с. Златия	с. Одринци	с. Попгригорово	с. Фелдфебел Денково
с. Воднянци	с. Камен	с. Одърци	с. Прилеп	с. Хитово
с. Врачанци	с. Карапелит	с. Опанец	с. Приморци	с. Царевец
с. Вратарите	с. Котленци	с. Орлова могила	с. Росеново	с. Черна
с. Генерал Колево	с. Козлодуйци	с. Овчарово	с. Самуилово	
с. Гешаново	с. Крагулево	с. Паскалево	с. Славеево	

Много големи (над 5 000 души) и големи (от 2 000 до 5 000 души) липсват. Има 2 средни села – с. Стожер (1226 д.) и с. Карапелит (1039 д.) към 2019 г. Населеното място с най-малък брой население е с. Прилеп – 15 д. към 2019 г.³

² Актуална категоризация на общините от 27.09.2016 г. (утвърдена със заповеди на министъра на регионалното развитие и благоустройството, обн. ДВ, бр. 66 от 28.08.2012 г., изм. ДВ, бр.73 от 02.09.2014 г., изм. ДВ, бр. 75 от 27.09.2016 г.)

³ По данни от Националния регистър на населените места

Таблица. 2. Категоризация на населените места в община Добричка⁴

Категория	Бр. Населени места
5	5
6	18
7	25
8	20

Данните дават ясна представа за задълбочаващите се процеси на депопулация на територията на общината, характерна за цялата страна.

Икономическият облик на селата е селскостопански, с подчертан самовъзпроизводителен характер. Преобладава производство върху арендована земя, реализирано от външни стопански субекти, както и това в дребни стопанства за лична консумация.

Баланс на територията на общината по видове територии и начин на трайно ползване

Земеделските територии заемат 79% от територията на общината. Най-голяма част от земеделските територии са ниви - 70% Големият процент земеделски територии е обусловен от отличните предпоставки за развитие на земеделието – плодородни почви и климат, равнинен релеф. Това е най-плодородната част на Дунавската равнина, предлагаща условия за развитие на екологично селско стопанство, преработвателна и лека промишленост.

Горските територии заемат 15% от територията на общината, при средно за страната 34%. Най-широкоразпространени са издънковите гори (32%), горите за реконструкция (24%), широколистните високостеблени гори (17%) и нискостеблените гори (15%). Следва да се отбележи, че делът на същинските гори е много нисък, преобладаващите гори са изкуствено засадени полезащитни горски пояси. Като цяло, естествената растителност в този район е изтласкана от земеделските култури и се е съхранила на много малко места.

Таблица. 3. Баланс на териториите в община Добричка

Наименование на териториалния елемент	Площ	
	ха	%
I. Територии с най-общо предназначение		
1. Жилищни функции	5102,1	3,94
2. Обществено-обслужващи функции	8,6	0,01
3. Производствени дейности	44,8	0,03
4. Складови дейности	1218,24	0,94
5. Рекреационни дейности, курортни и вилни зони	0	0
6. Озеленяване, паркове и градини, гробища	75,3	0,06

⁴ Актуална категоризация на населените места от 27.11.2018 г. (утвърдена със заповеди на министъра на регионалното развитие и благоустройството, обн. ДВ, бр. 66 от 28.08.2012 г., изм. ДВ, бр.73 от 02.09.2014 г., изм. ДВ, бр. 75 от 27.09.2016 г., изм. ДВ, бр.98/2018 г.

Наименование на териториалния елемент	Площ	
	ха	%
7. Спорт и атракции	34,36	0,03
8. Комунално обслужване и стопанство	1,8	0
9. Земеделски територии, в т. ч.:	102648,7	79,19
9.1 обработваеми земи - ниви	90887,3	70,12
9.2 обработваеми земи - трайни насаждения	1552,8	1,2
9.3 необработваеми земи	7184,6	5,54
9.4 др. земи	3024	2,33
10. Горски територии, в т.ч.:	19271,3	14,87
10.1 гори	19000	14,66
10.2 др. горски	270,6	0,21
11. Водни площи	247,1	0,19
12. Транспорт и комуникации	739,5	0,57
13. Техническа инфраструктура	30,2	0,02
14. Територии за добив на полезни изкопаеми, депа	194,3	0,15
ОБЩА ПЛОЩ	129616,3	100

Източник: ОУП на община Добричка

Релеф

Община Добричка е разположена в земите на Южна Добруджа върху хълмиста равнина със средна надморска височина 240 м. около град Добрич, който е отделен общински център. Общината попада в източната част на Дунавската хълмиста равнина, която от своя страна е най-северната голяма морфографска област от голямото разнообразие на релефа в България. Тя е развита върху Мизийската надстроечна платформа, с по-слаби вътрешни различия в разчленението на релефа.

Дунавската равнина се характеризира с низинен и хълмисто-платовиден релеф. За релефа на Добруджа са характерни ниските плата до 150-200 м. височина, развити в областта на стъпалното пропадане към Варненското структурно понижение. Съществуващите притоци на река Дунав са с непостоянен отток, като протичат във врязани каньоновидни долини. Характерни са сухите дерета и плоски вододели, които поради литоложки причини имат контрастни ниски стойности на разчленение.⁵

Релефът на територията на общината може да бъде определен като благоприятстващ развитието на земеделие, транспортно и промишлено строителство.

Климат

Територията на община Добричка попада в умерено-континенталната област в България, която е продължение на средноевропейската умерено-континентална-климатична област и отчасти на южноруската степна климатична област. В сравнение с останалите климатични области, тя има ясно изразени континентални черти на климата. Континенталността на климата се проявява в голямото годишно колебание на

⁵ Общ устройствен план на община Добричка, 2018

температурите – през зимата настъпват големи студове, а през лятото- големи горещини. Поради безпрепятственото нахлуване на студени въздушни маси през зимата, в равнината за дълго се установява студено време, нерядко придружено от устойчиви температурни инверсии. В най-източните части на общината има климатичното влияние на Черно море, което е причина за по-слабо изразени температурни инверсии и по-мека зима. Средната годишна температура на въздуха е 10.2°C, близко до средната за страната. За 2010 г. максималната абсолютна годишна температура е 36,3 °C, а минималната е 25,5 °C. Средната годишна амплитуда на температурата е между 22 °C и 24 °C. Годишната продължителност на слънчевото греење е над 2200 часа, което е над средното за страната и е благоприятен фактор за развитие на земеделието.

Ветровата циркулация в областта се определя от циклоналната и антициклоналната дейност, от релефа и от значителната отдалеченост от планинските бариери на Карпатите и Стара планина от север и юг и отвореността от изток и запад. Преобладаващи са западните и северозападните ветрове, които са свързани с общия пренос на океански въздух на изток. Те често се съпътстват с разкъсване и намаляване на облачността и спиране на валежите. През лятно време тези ветрове бързо изсушават почвата, поради което са твърде неблагоприятни за запазване на почвената влага. През есента и особено през зимата се наблюдава чувствително увеличаване на честотата на северните ветрове. Дните на тихо време в този район са малко на брой, което е **предпоставка за разсейване на атмосферните замърсители и условие за използването на ветровата енергия за електродобив чрез ветрови електроцентрали**. През зимата силните ветрове понякога продължават до няколко денонощия и причиняват почти пълно отвяване на снежната покривка, което допринася за интензивното замръзване на почвата.

В годишното разпределение на валежите се наблюдава летен (юнски) максимум и зимен (февруарски) минимум. С най-голяма месечна сума на валежите се отличава юни, а с най-малка- февруари. Средната годишна сума на валежите е 550 мм, което прави районът един от най-сухите в страната. Твърдите валежи, които са предимно от сняг, обхващат периода декември-март. През 2010 г. броят на дните със снежна покривка е 50⁶. Средната относителна влажност на въздуха е 77 %. Благодарение на черноморското климатично влияние в някои места зимните валежи относително се увеличават. Особеност на климата е голямата лятна сухота и силно проявеното безводие. Една от причините за това е льосовата покривка и воалираните в нея варовикови пластове, които бързо дренират валежните води.

Чести явления през зимата са поледиците и снегонавяванията.

Климатът е подходящ за отглеждане на разнообразни земеделски култури.

Води

Районът е беден на повърхностни води, широко разпространени са суходолията. Това се дължи на комплекс от геолого-географски фактори - льосовата и карбонатната основа, слабия наклон на релефа оскъдните валежни количества, значителното изпарение, водопропускливостта. Водните течения и водните площи заемат едва 0.19% от

⁶ Национален институт по метеорология и хидрология при БАН

територията на общината, при средно за страната 2 %. Гъстотата на речната мрежа е под 0,250 км/кв.км. Модулът на оттока е слаб като се колебае от 0,5 до 1,0 л/с/км.

Единствената по-значима река е Суха река. В горната част на поречието си тя събира водите на няколко притока (реките Караман дере, Ботевска, Светамаринска и др.), но надолу по течението губи водите си в карстовия терен на Добруджанското плато. Допреди 100г. реката е имала постоянно течение, но поради изсичане на околните гори е пресъхнала в средната си и в долната си част. Сега в коритото на реката има постоянен отток само в горното течение до село Карапелит, докато надолу отток има само в отделни периоди от годината, дължащ се както на снеготопенето, така и на поройни дъждове. Там има вода само при топенето на снеговете и при поройните дъждове. Между Добруджанското и Франгенското плато протича р. Батова. Реката има зимно-пролетно пълноводие, което започва още през ноември, достига максимума си през февруари и завършва през май. Останалите 5 месеца са маловодни с най-ниска стойност през юли и август. ***В долното течение водите на реката се използват за напояване.***

За района са характерни едни от най-ниските за страната стойности на средногодишната водоносност на реките (около и под 0,1 л/сек./км²), поради което ***за водоснабдяване се разчита предимно на подземни водоизточници.***

Подземните води имат ключово значение за водния баланс на района. Въпреки общата засушливост в този район, съществуват благоприятни условия за акумулиране на значителни количества подземни води и за образуване на неголеми артезиански басейни. Районът е изграден главно от сарматски шуплести варовици и пясъчници, покрити с лъос, повърхностите води се филтрират, проникват дълбоко и образуват почти непрекъснат дълбоко лежащ поток от подземни води.

Микроязовирите на територията на общината са 15 на брой. На територията на общината, в землището на село Одринци се намира язовир Одринци (3мл.куб.м.вода) с водна площ около 60 хектара в северната част (около стената) и максималната дълбочина 3-4 м. Южните брегове са полегати, източните и северните по стръмни. Язовирът се използва предимно за риболов. Останалите завирени язовири са разположени в землищата на селата Алцек, Карапелит, Малка Смолница, Плачи дол, Полковник Иваново, Полковник Минково. Полупресъхнали са язовирите в селата Воднянци и Вратарите. Изцяло пресъхнали са язовирите в селата Бенковски, Фелдфебел Дянково – 2 бр., Златия – 2 бр. и Смолница⁷. На територията на общината, в много населени места има естествени чешми.

Почви

Почвената покривка е формирана основно върху лъосова основа при степни и лесостепни растителни отношения. В почвената покривка се редуват карбонатни, типични и излужени черноземни почви. По долината на р. Батова има алувиално-ливадни почви. В южната част на общината има ограничени площи с оподзолени черноземи и тъмносиви горски почви, които са ерозирани в различна степен. Като цяло, почвите в община Добричка и околността имат високо естествено плодородие и са ***подходящи за отглеждане предимно на зърнени и технически култури (пшеница, ечемик,***

⁷ Администрация на община Добричка

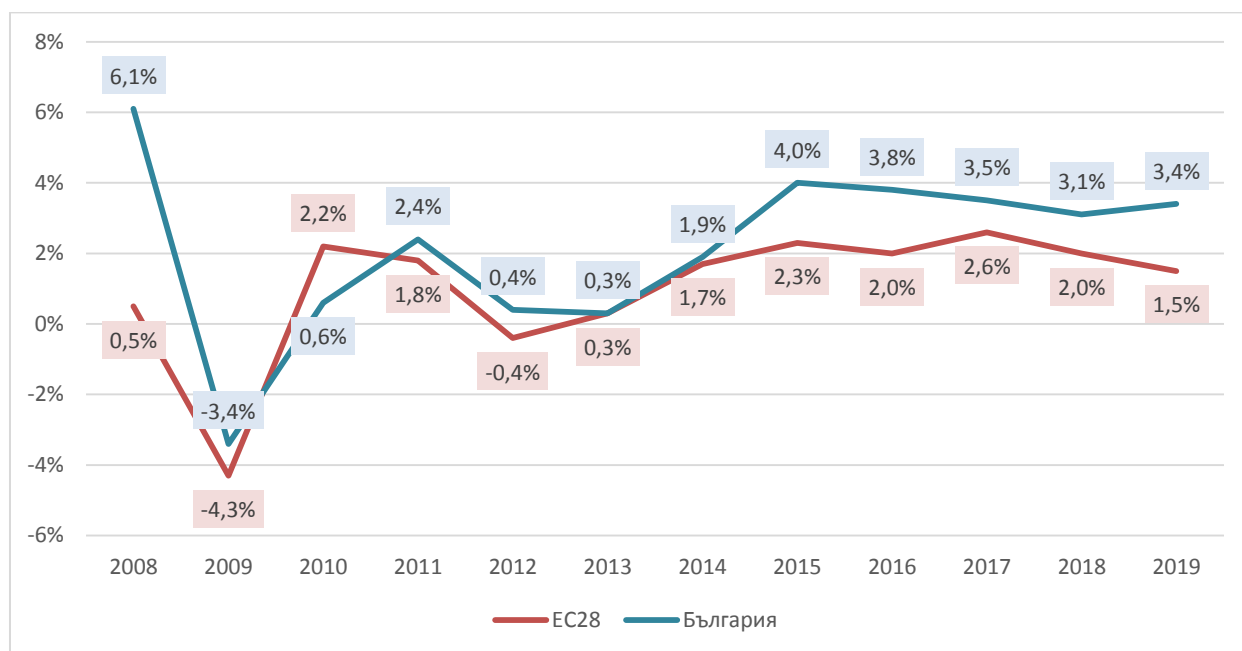
царевица, слънчоглед, цвекло рапица, фасул, грах, люцерна). Проблем се явява водната и ветрова ерозия, на която са изложени почвите, проявена особено силно по склоновете на суходолията. За това е допринесло намаляването на горските площи и екстензивното полевъдство. Изграждането на защитни горски пояси и ограничаването на пашата намаляват развитието на ветровата ерозия.

Състояние на икономиката на община Добричка

Икономиката на община Добричка е част от регионалната и съответно от националната икономика. Тенденциите на по-високите нива оказват пряко влияние върху развитието и на местната икономика.

Социалното и икономическото развитие на България след 2013 г. се характеризира с положителна промяна на ключовите макроикономически индикатори. Положителната тенденция се изразява в нарастване на БВП с темпове по-бързи от средните за ЕС, които, макар и частично, възстановяват в известна степен растежа преди 2009 г.

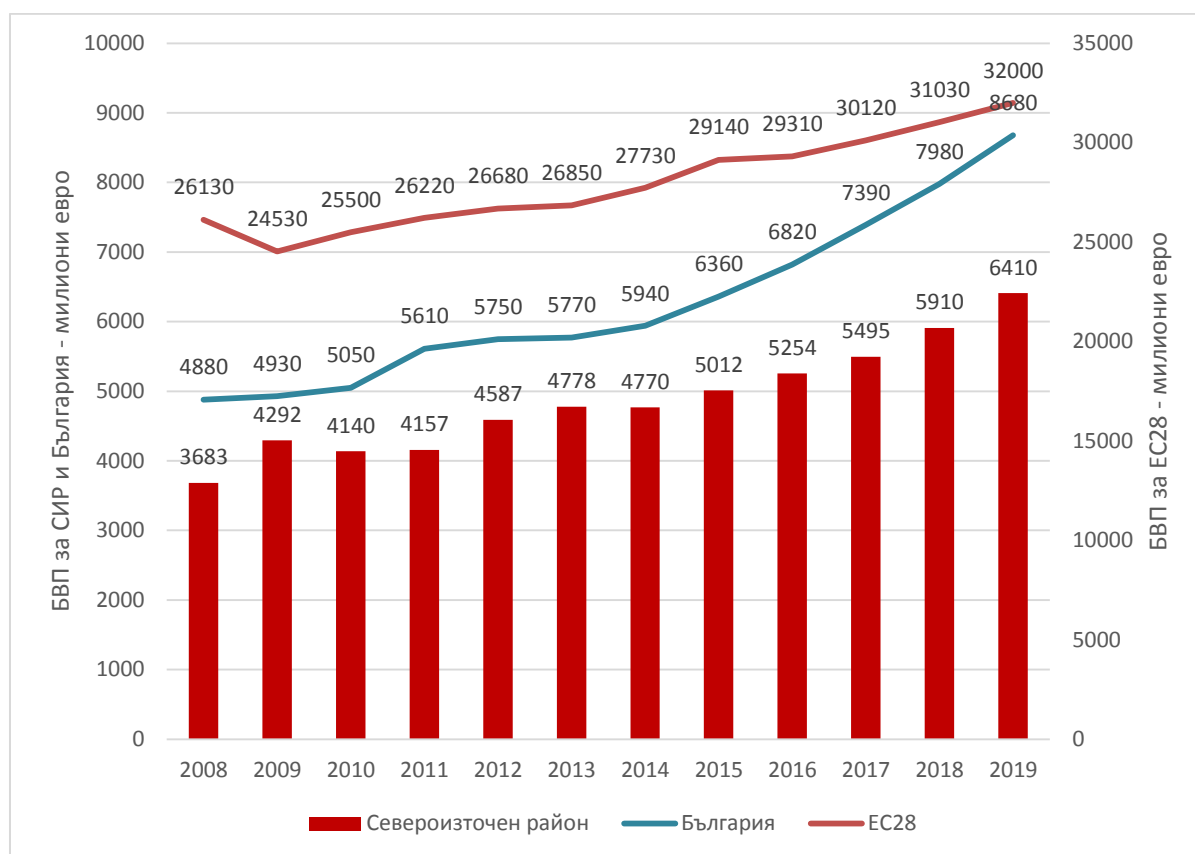
Графика 1. Динамика на растежа на БВП за периода 2008-2019 г.

Източници: НСИ, ЕВРОСТАТ

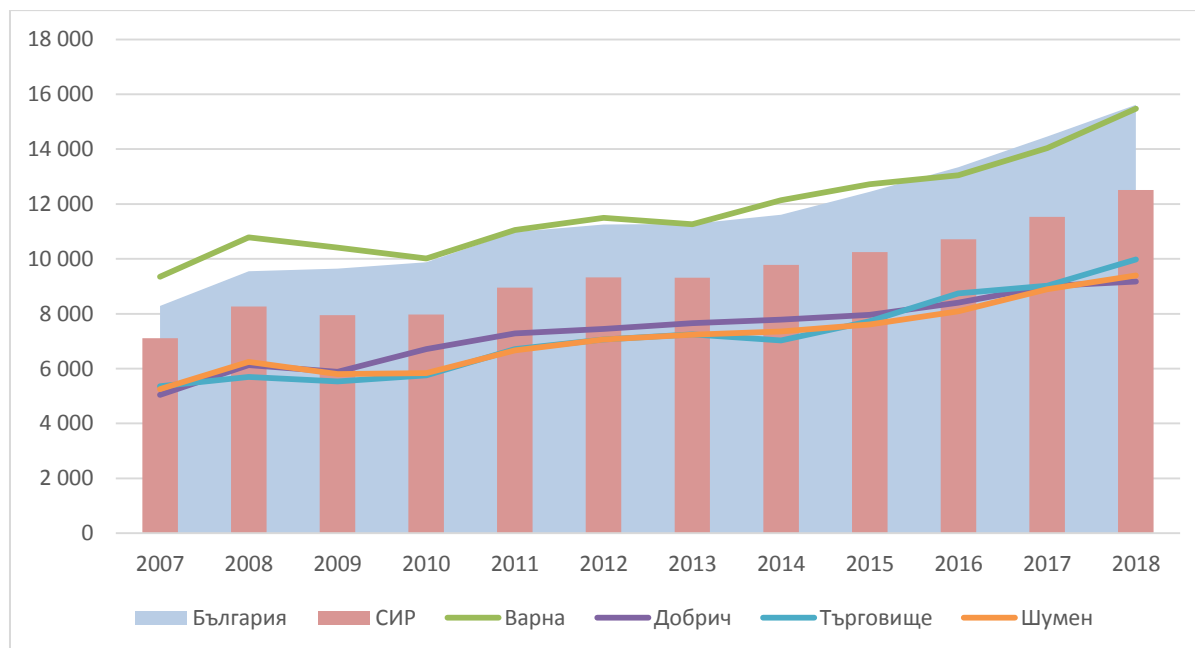
Като част от област Добрич и СИР с цел релевантна оценка на икономиката на община Добричка е необходима оценка на социално-икономическото състояние на региона по отношение на останалите райони от ниво 2 в страната, както и на ниво област.

Графика 2. БВП на глава от населението за СИР, България и ЕС 27, 2008-2018 г., [в милиони евро]

Източници: НСИ, ЕВРОСТАТ

Графика 3. БВП на глава от населението за България, СИР и области, 2007-2018 г., [в лева]

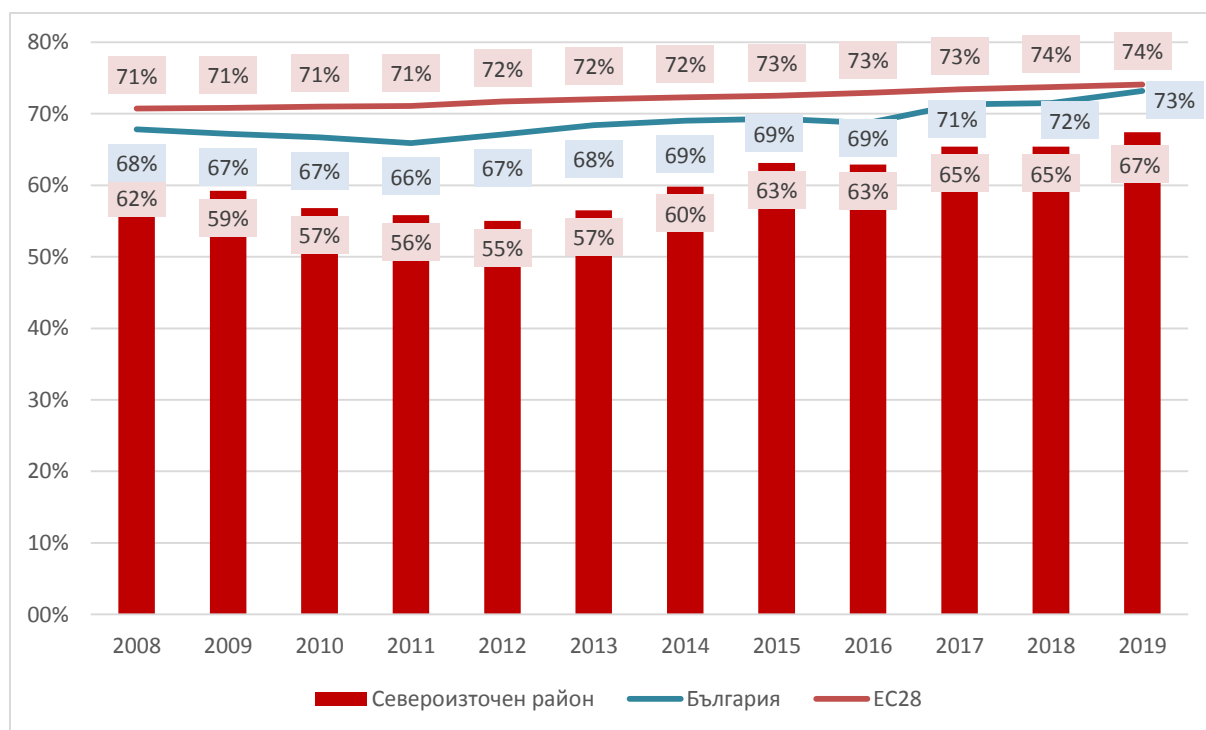

Източник: НСИ

В периода 2013-2018 г. БВП на човек от населението в страната нараства с 38%, като най-значимо е нарастването в СЗР – 45.6%, следван от ЮИР и ЮЗР – 38.4% и 38.2%. В останалите три района, вкл. СИР, показателят нараства със сходни стойности – 34.2-34.4%. На ниво област показателят **откроява развитието на област Варна, в която нарастването на БВП на човек от населението след 2013 г. е с изпреварващ темп спрямо останалите области в района за планиране** – с над 37% при средно 34% нарастване за СЗР и 37,6% нарастване за периода на област Търговище и близо 30% за област Шумен. За периода 2013-2018 г. показателят нараства най-малко за област Добрич – с 19,8%.

Нивата на заетост на населението в трудоспособна възраст в СИР все още остават по-ниски от средните за страната, но разликата намалява спрямо следкризисния период и остава на нивата от 2008 г.

Графика 4. **Коефициент на заетост на населението на 15-64 за СИР, България и ЕС 27, 2008-2019 г.**

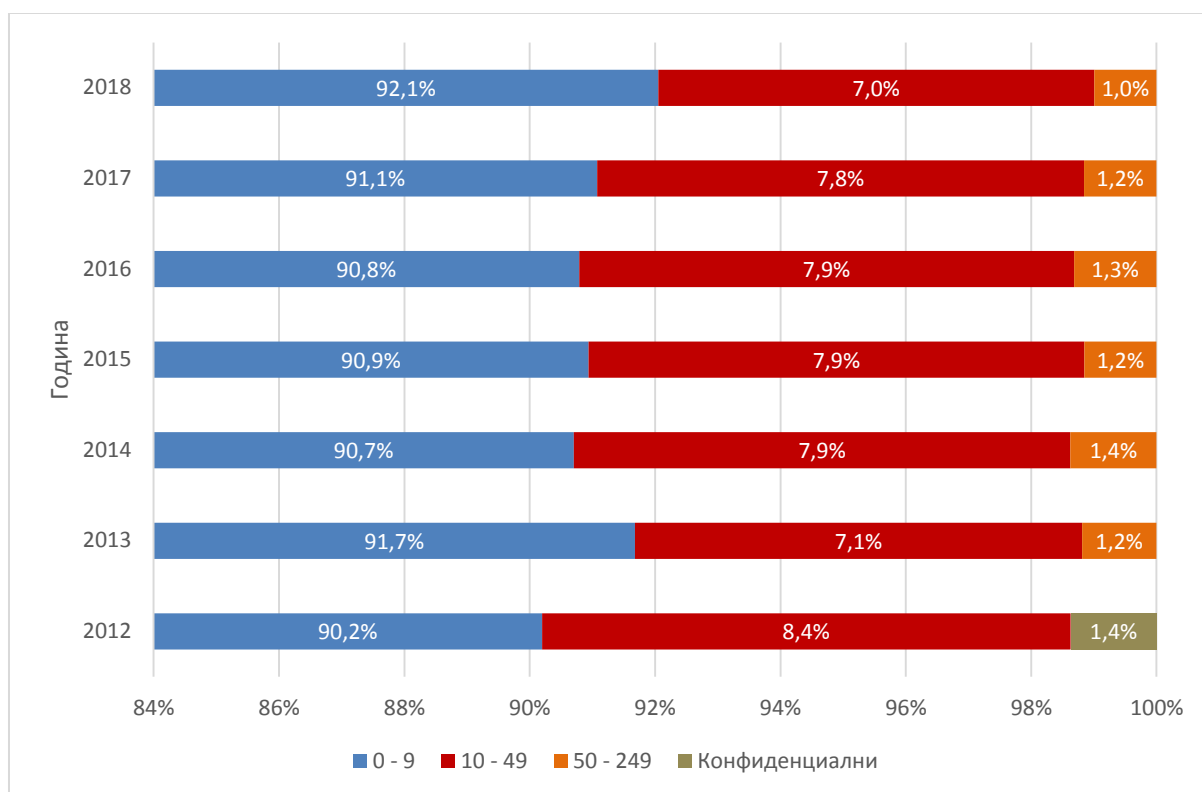

Източници: НСИ, ЕВРОСТАТ

Структура на икономическите субекти в община Добричка

Разпределението на предприятията по големина в общината показва, че в структурата преобладават микропредприятията, които през 2018 г. достигат най-високия си дял след 2012 г. – 92,1% от всички. Това увеличение е за сметка на дела на малките предприятия (между 10 и 49 заети), който намалява с 1,4% от 2012 до 2018 г., както и намаление на дела на средните предприятия – с 0,4 процентни пункта за периода. Според статистическите данни на територията на община Добричка не функционират големи предприятия.

Графика 5. **Разпределение на предприятията в Община Добричка по големина за периода 2012 – 2018 г., брой**

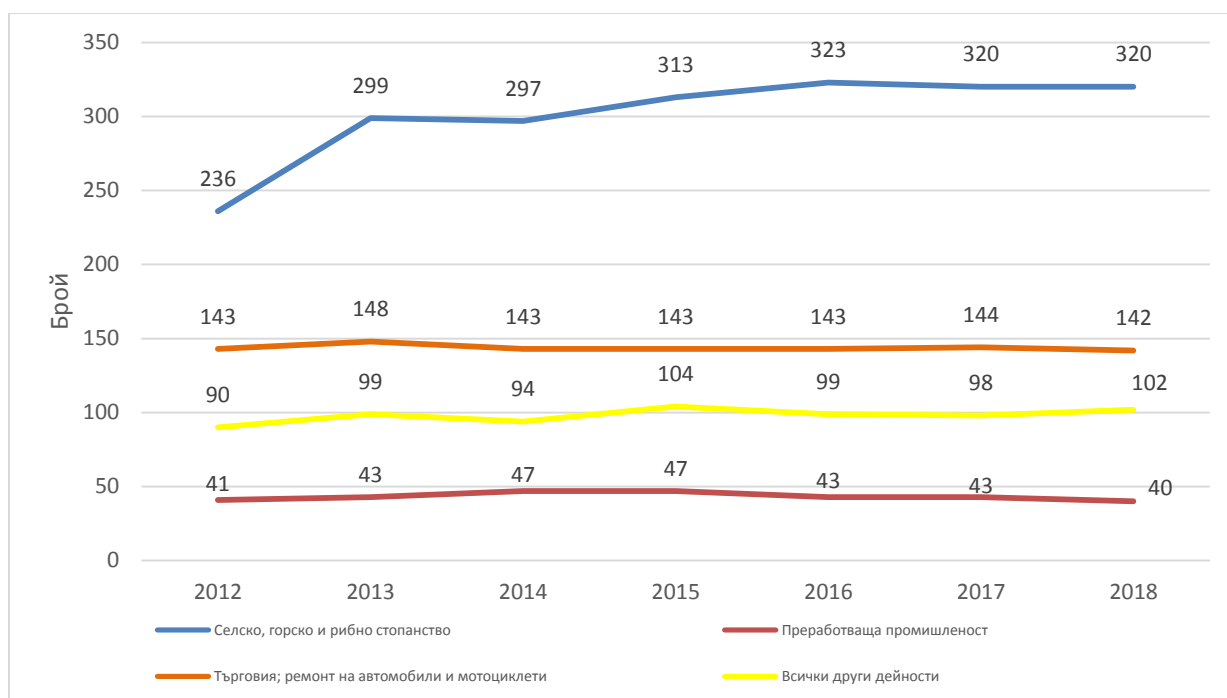

Източник: НСИ

Нарастването на броя на микропредприятията е забележимо в периода на възстановяване след икономическата криза през 2008 г., но процесът продължава и към момента, разкривайки продължаващата активност на предприемаческите процеси в общината.

Разпределението на фирмите по сектори от икономически дейности в община Добричка показва устойчивото развитие на селскостопанския сектор – с над 26% през 2013 спрямо 2012 г. и с нарастване от 7 процентни пункта за периода 2013 – 2018 г. Разпределението на фирмите в останалите сектори остава с относително сходни стойности за периода 2012 г. – 2018 г.

Графика 6. **Разпределение на предприятията в Община Добричка по икономически дейности - топ 3 за периода 2012 – 2018 г., брой**

Източник: НСИ

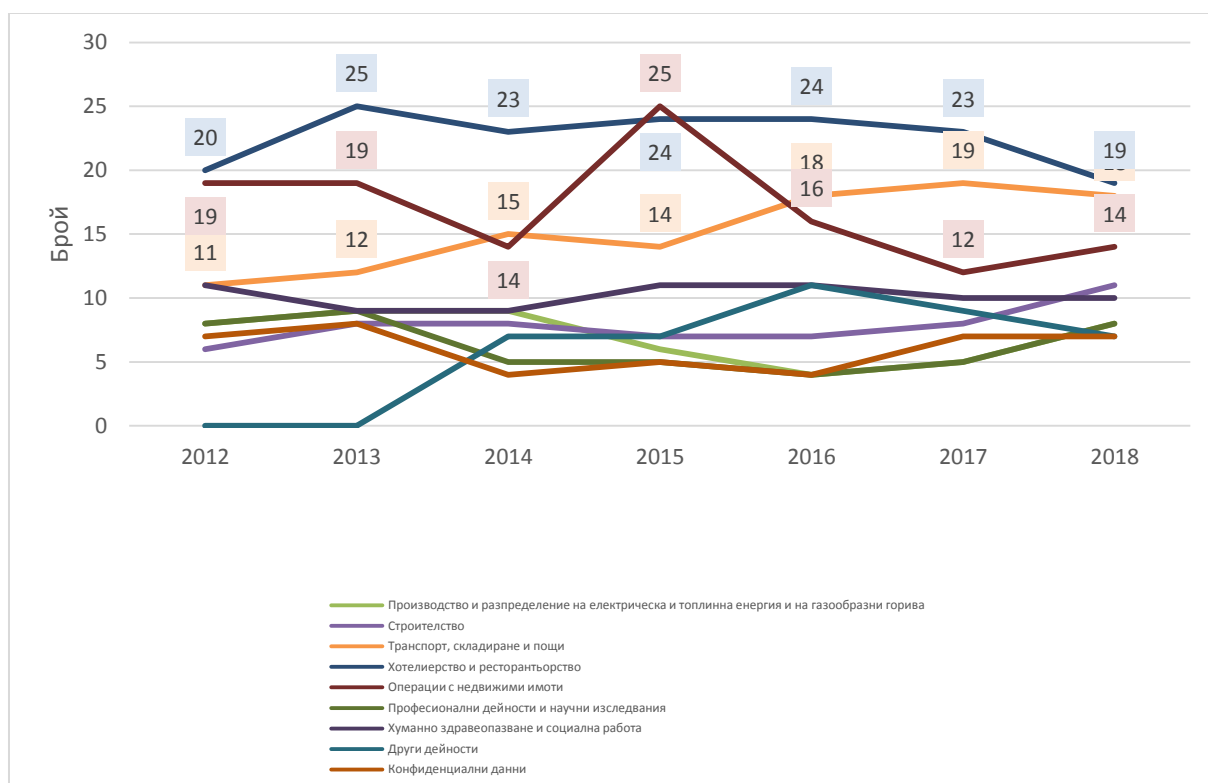
Най-голям дял в броя фирми заема сектор *Селско и горско стопанство* с дял между 39 и 45% в началото и в края на периода. Следва сектор *Търговия (услуги)* се нарежда на второ място по значимост – броят на предприятията на практика не се променя, а делът им в общия брой фирми също остава непроменен. Секторът *Преработваща промишленост (Производство)* е третия по значимост по брой предприятия, като делът на броя фирми в общината намалява от близо 7% през 2012-2014 до 5,6% през 2018 г.

Предприятията от всички останали сектори общо заемат малко над 14% от общия брой фирми в общината през целия период.

Анализът показва, че във всеки от останалите икономически сектори работят брой предприятия, чийто дял се движи под 3-4% от общия брой фирми. Нещо повече, броят фирми, като дял от общия брой предприятия в общината, намалява във всички икономически сектори с изключение на сектор *Селско стопанство* – нарастване с 15% за 2012-2018 г., и сектор *Транспорт, складиране и пощи* – нарастване с 39% за периода 2012-2018 г. Почти се удвоява и броя на фирмите, развиващи дейност в сектор *Строителство*, но те остават до 1,55% от общия брой фирми в общината.

Делът на предприятията в сектор *Хотелиерство и ресторантьорство* остава почти постоянен – между 3,3 и 3,6% от всички фирми, с изключение на 2018 г., когато намалява до 2,7%. Подобно е състоянието и сектор *Операции с недвижими имоти*, в който обаче тенденциите са по-неравномерни през годините.

Графика 7. **Разпределение на предприятията в Община Добричка по икономически дейности – всички останали дейности, за периода 2012 – 2018 г., брой**

Източник: НСИ

Данните за броя предприятия в сектори *Доставяне на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване; Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения; Административни и спомагателни дейности* са **конфиденциални**, което означава, че на територията на общината са регистрирани едно или две предприятия в съответния сектор. На територията на община Добричка не са регистрирани предприятия в секторите *Добивна промишленост; Образование; Култура, спорт и развлечения*.

Обобщението на данните показва, че в община Добричка доминират фирмите, работещи в сектор *Селско стопанство* – над 45% от общия брой през 2018 г. Малко над 1/5 от броя фирми в общината работят в сектор *Търговия (Услуги)*, а малко над 5% в сектор *Преработваща промишленост*. За периода 2012 – 2018 г. с най-бърз темп нараства броя на фирмите в сектор *Строителство* и в сектор *Транспорт, складиране и пощи*.

Основни икономически показатели

За анализа на промените в социално-икономическото развитие на община Добричка са разгледани следните индикатори, като е направено сравнение на развитието на общината с нивата по отделните показатели на национално ниво и за област Добрич:

- Произведена продукция;
- Нетните приходи от продажби (НПП);

- Нетните приходи от продажби (НПП) на човек от населението, като заместващ индикатор на индикатора БВП на човек от населението, с оглед актуалност на данните на ниво община;
- Нетните приходи от продажби на предприятията, разпределени по сектори от икономически дейности;
- Преки чуждестранни инвестиции;
- Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи;
- Средна годишна работна заплата;
- Равнище на безработица.

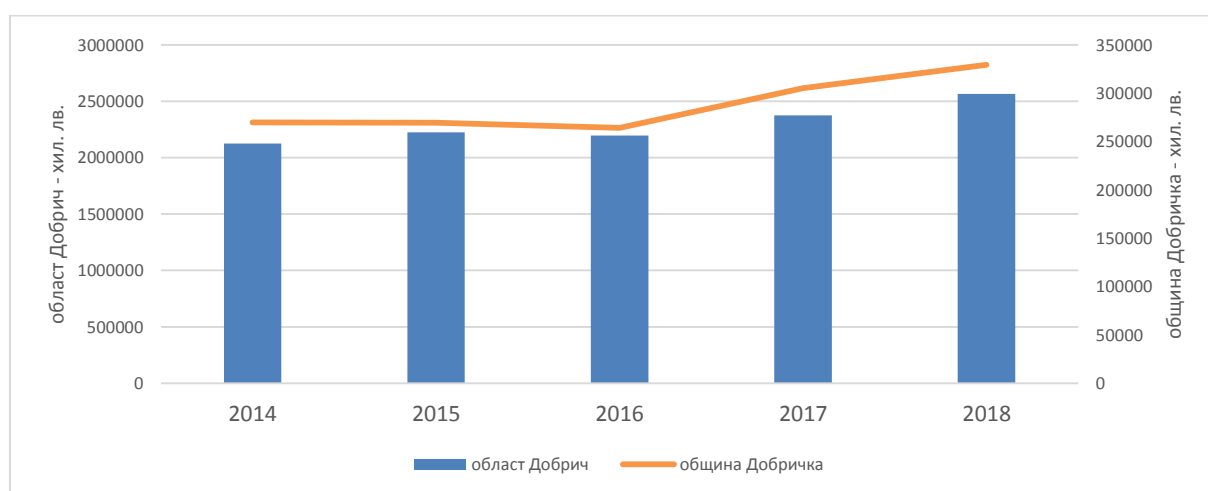
Подбраните индикатори позволяват да бъде анализирано развитие на община Добричка, в контекста на общото развитие на СИР. Данните за всички индикатори са с надеждно качество, тъй като са базирани на официални статистически данни от НСИ, съответно от ЕВРОСТАТ. Данните за нивото на безработица са с източник Агенция по заетостта.

Микропредприятията в местната икономика преобладават по брой в местната икономика, като демонстрират и устойчив растеж по основните икономически показатели. Те генерират нарастващ обем произведена продукция и устойчиво увеличават дела си в нетните приходи от продажби в общината. Основният обем произведена продукция и НПП в общината се генерират от малките и средните предприятия (100% от 2013 г. до 2018 г.).

Произведена продукция

В периода 2014-2018 г. произведената в община Добричка продукция запазва дела си в тази на област Добрич, като от 12,7% през 2014 г. и период на намаляване през следващите две години, достига до 12,85% през 2017 и 2018 г. Делът на общината в произведената продукция на национално ниво намалява, макар и в минимална степен – от 0,19% през 2014 г. до 0,18% през 2017 и 2018 г.

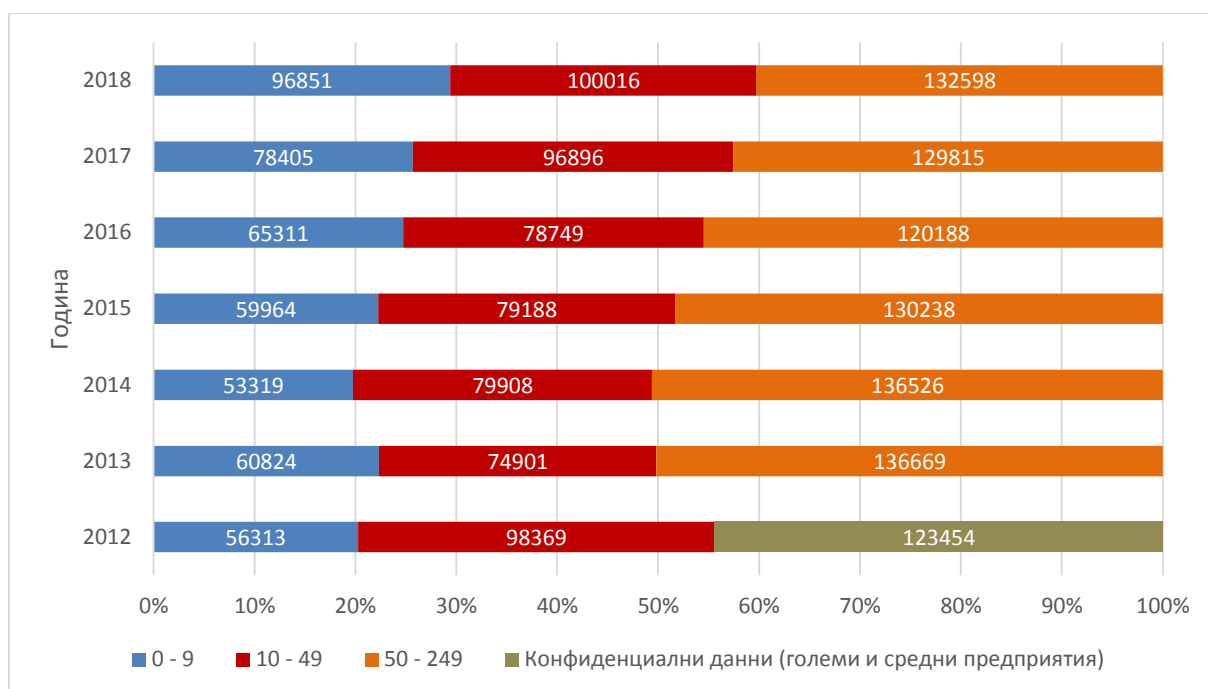
Графика 8. **Произведената продукция в община Добричка и област Добрич за периода 2014 – 2018 г., хил. лв.**

Източник: НСИ

След запазване в абсолютна стойност на произведената продукция в периода 2012-2016 г., през 2017 и 2018 г. се наблюдава растеж на показателя на общинско ниво.

Графика 9. **Разпределение на произведената продукция в община Добричка по големина на предприятието за периода 2012 – 2018 г., дял от общата (%)**

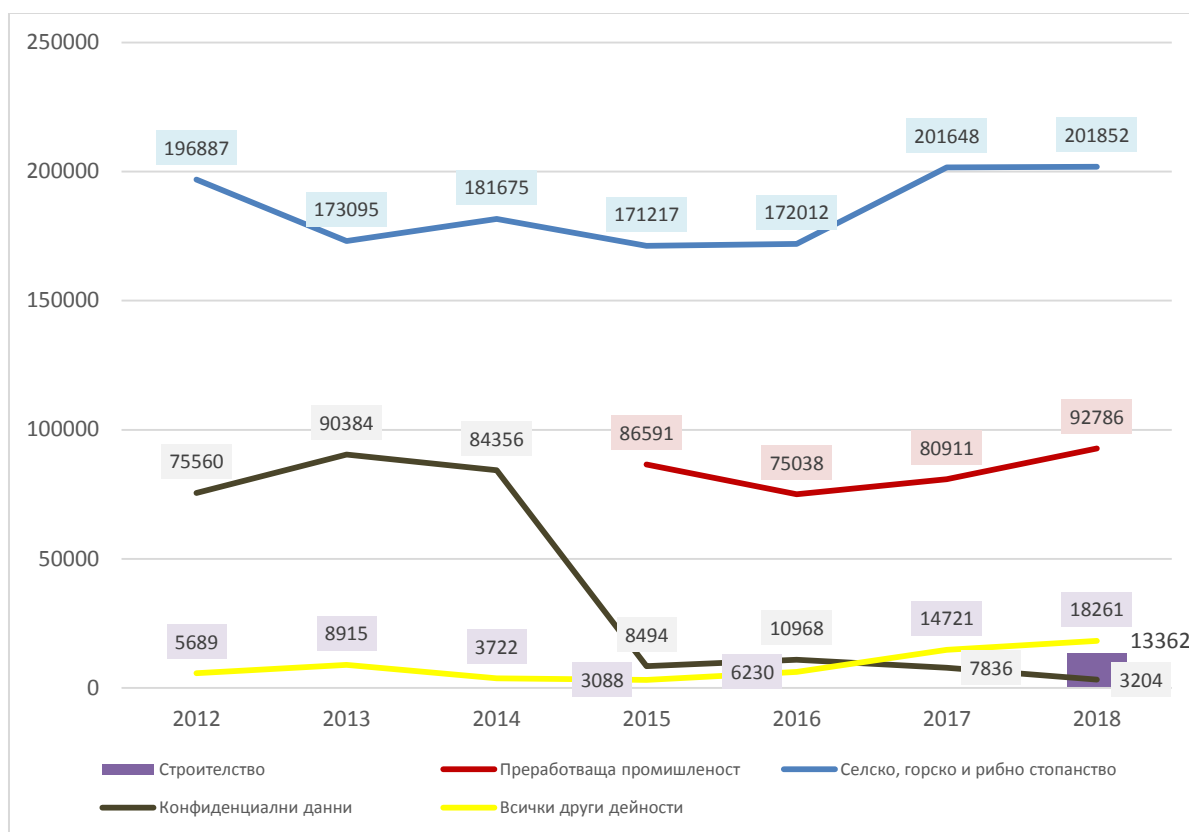
Източник: НСИ

За периода 2012 – 2018 г. най-голям дял от брутната продукция на територията на община Добричка е произвеждана от средните предприятия (малко над 50% през 2012 и 2013 г. и 40,2% през 2018 г.). От 2014 г. постепенно нараства дела на продукцията, произведена от малки предприятия - от 27,5% през 2012 г. тя достига до 31,8% през 2017г. и 30,4% през 2018 г. Същата тенденция, но със засилен темп, се наблюдава и при микропредприятията – те произвеждат 20,2% от продукцията в общината през 2012 г., 19,8% през 2014 г. и 29,4% през 2018 г.

Тези данни показват, че в периода на икономически растеж (2014 – 2018) микро предприятията са тези, които успяват да компенсират намаленото производство на средните предприятия.

За всички големина предприятия се наблюдава **нарастване на обема произведена продукция на едно предприятие**. Сравненията по години на обема произведена продукция на едно предприятие показват, че **микро предприятия могат да бъдат считани за по-ефективни** – за периода 2012– 2018 г. увеличението на произведената продукция на едно микро предприятие е 42%. За малките този показател показва нарастване само от 4% за същия период, но и възстановяване от най-неблагоприятната година – 2016, като нарастването на показателя за тях е с 45% за 2018 спрямо 2016 г. Нарастването на показателя при средните предприятия е с 13% за целия период 2012-2018 г.

Графика 10. **Разпределение на произведената продукция в община Добричка по сектори от икономически дейности – топ 3 + конфиденциални данни, за периода 2012-2018 хил. лв.**

Източник: НСИ

Данните за сектор **Преработваща промишленост** за 2012-2014 са конфиденциални, както и данните за сектор **Строителство** за 2012-2017 г. Сравнявайки нивата, може обосновано да се предположи, че тези два сектора, заедно със сектор **Селско стопанство**, са трите икономическите дейности с **най-висока стойност на произведената продукция в община Добричка**.

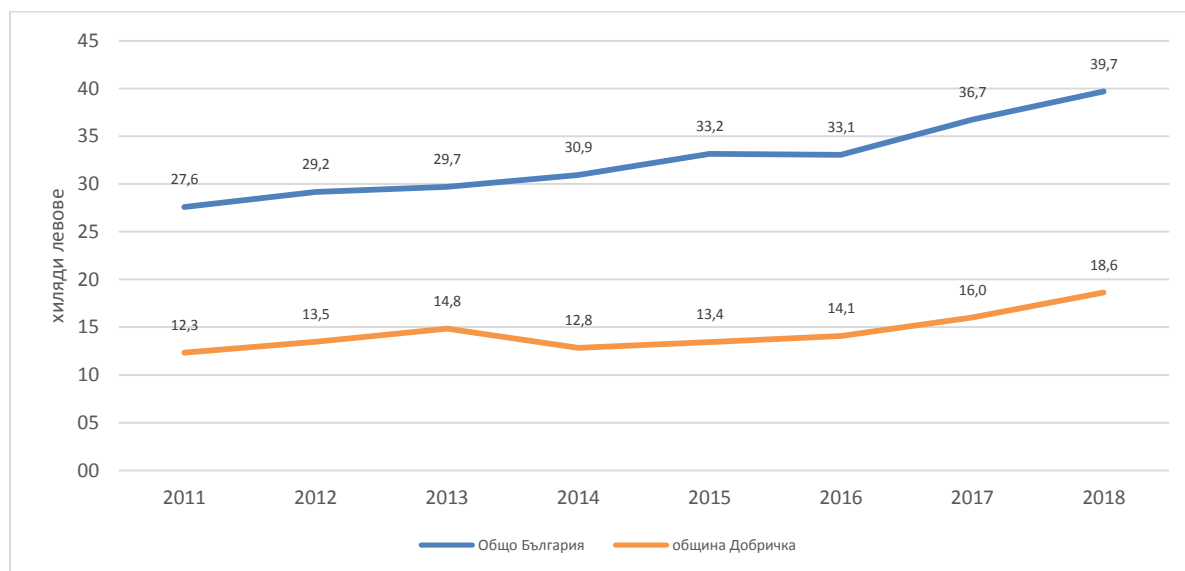
Въпреки спадът от 70,8% през 2012 г. до 61,3% през 2018 г., делът на **сектор Селско стопанство остава доминиращ в местната икономика**. **Преработващата промишленост** е тази, която на практика **допълва** облика на икономическите дейности в общината. Делът ѝ намалява от 32,1% през 2015 г. до 28,2% през 2018 г. Сектор **Строителство** допълва третото място с дял от 4% от произведената продукция през 2018 г. Въпреки ниските обеми, следва да се отбележи **сериозното нарастване на дела на произведената продукция в сектор Транспорт, складиране и пощи** – от 0,15% през 2012 г. до 1,4% през 2018 г.

Нетни приходи от продажби

Нетните приходи от продажби (НПП) на човек от населението в община Добричка за периода 2011 – 2018 г. са малко под 1/2 от средните стойности за страната за същия период. Най-високи стойности са постигнати през 2013 г. и 2018 г., когато показателят достига до съответно 50% и 47% от средното за страната. Най-нисък е през 2015 г., когато е 40,5% от средната стойност за страната. Темпът на нарастване на показателя

леко изпреварва националния – за страната е налично увеличение от близо 44% за периода 2011-2018 г., докато за община Добричка НПП на човек от населението се увеличава с близо 51% за същия период. Показателят дава сравнително добра представа за икономическата активност в общината. **Темповете на промени в нивото на активност на общинската икономика в сравнение със средните стойности за страната се запазват и отсъстват индикации за предстояща съществена промяна в периода след 2020 г.**

Графика 11. **Нетни приходи за продажби на човек от населението за периода 2011-2018 г., хил. лв.**

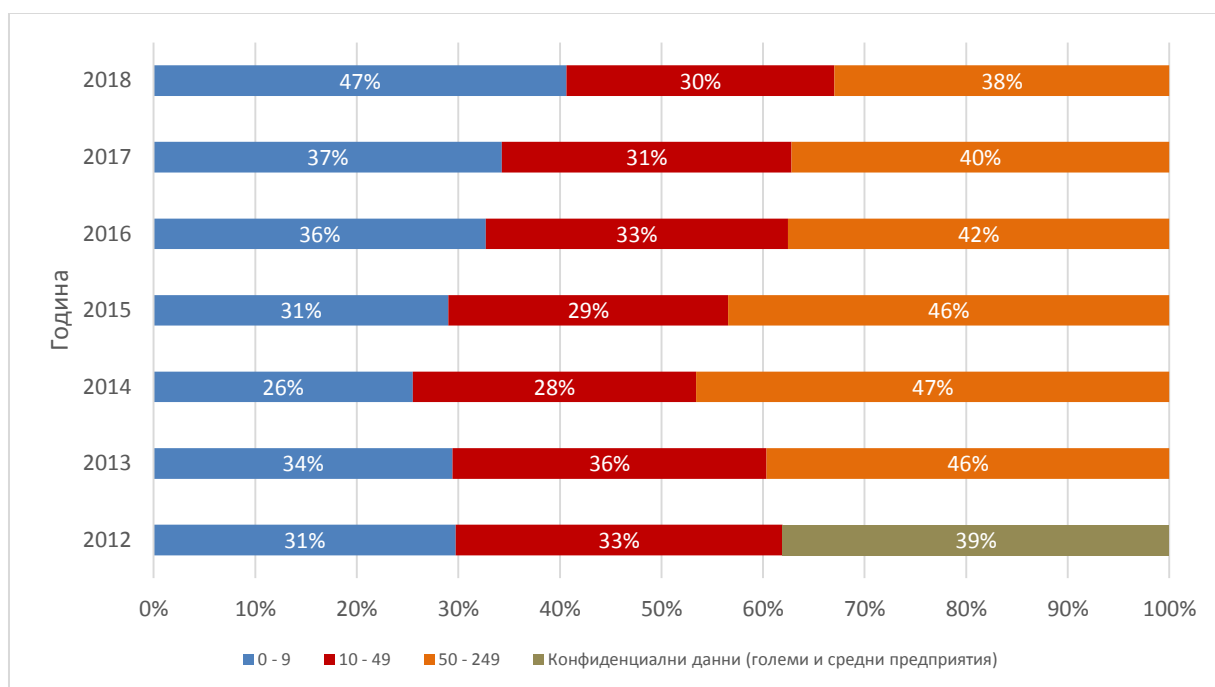
Източник: НСИ

Нетните приходи от продажби на човек от населението за община Добричка за периода от 2012 – 2018 г. следват общата тенденция за страната. Продължава регистрираната през 2010 г. тенденция стойността за община Добричка да е в пъти по-ниска от средната стойност за страната. Въпреки това, и този индикатор отбелязва възстановяване на местната икономика, като стойностите му през 2011 и 2012 г. са по-високи от тези през 2007 и 2008 г. (годините преди икономическата криза).

В периода 2012 - 2018 г. съществен дял (между 40 и 47%) в нетните приходи от продажби имат средните предприятия, следвани от малките и микро- предприятия. Най-висок е дялът на средните предприятия в НПП през 2013, 2014 и 2015 г. От 2016 г. този дял намалява и през 2018 г. достига до 38%, а се наблюдава съществено увеличени на дела на микропредприятията – от 31% през 2015 г. до близо половината от НПП – 47%, през 2018 г. **Тези данни потвърждават вече регистрираната тенденция за повишаване на икономическата ефективност на микропредприятията в общината.**

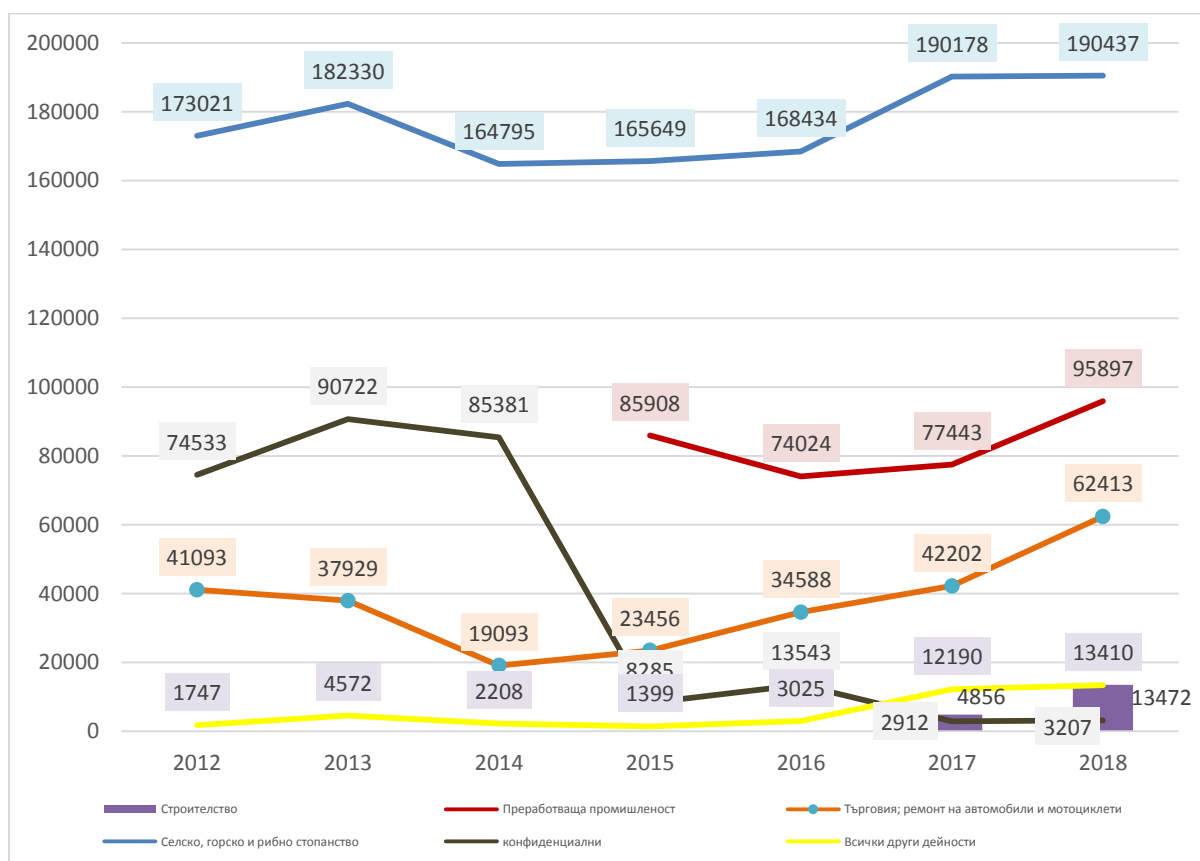
Средните предприятия не успяват да възстановят дела си от 2006 и 2007 г., който е намалял между два и три пъти. Данните потвърждават тенденцията, че **малките предприятия носят основните приходи и добавена стойност в икономиката на община Добричка след 2015 г.** Забележим ръст в този показател се наблюдава при микропредприятията от 2016 г.

Графика 12. **Разпределение на нетните приходи от продажби по големина на предприятието в хил. лв. за периода 2012-2018 г.**

Източник: НСИ

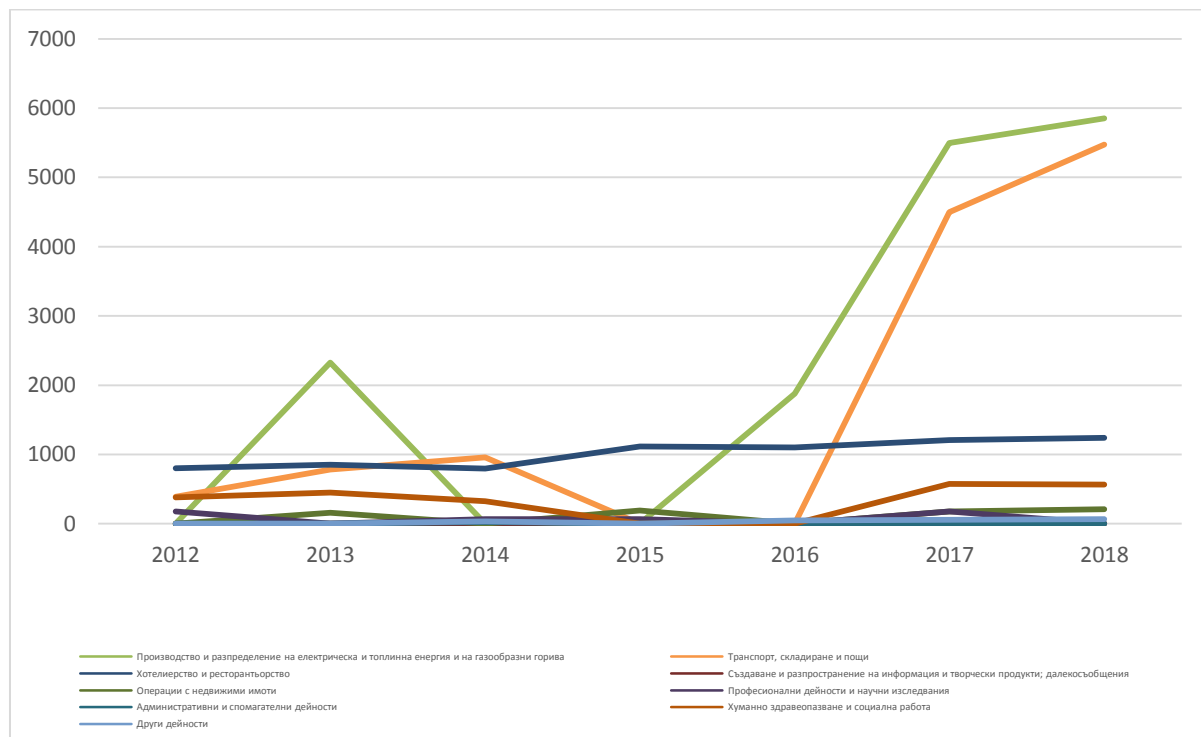
Графика 13. **Разпределение на нетните приходи от продажби по икономически дейности в хил. лв. – топ 4 + всички други дейности за периода 2012-2018 г.**

Източник: НСИ

Данните за преработваща промишленост за 2012-2014 са конфиденциални, както и данните за строителство за 2012-2016 г. Сравнявайки нивата, можем обосновано да предположим, че тези два сектора, заедно със сектор Селско стопанство и сектор Търговия (Услуги) са четирите икономическите дейности с най-висока стойност на произведената продукция в общината.

Графика 14. **Разпределение на нетните приходи от продажби по икономически дейности в хил. лв. - останалите дейности за периода 2012-2018 г.**

Източник: НСИ

Селскостопанският сектор е водещ и по този икономически показател, но делът му в общата за общината стойност на НПП намалява от 59,6% през 2012 г. до 50,3% през 2018 г. Тенденция за намаление на дела има и в сектор Преработваща промишленост – от 30,2% през 2015 г., 23,5% през 2017 г. до 28,4% през 2018 г. Секторът Търговия регистрира силно неустойчива тенденция, като през 2012 г. е заемал 14,2% от стойността на НПП, а през 2014 и 2015 г. делът му е съответно 7% и 8,2%. От 2016 г. се наблюдава нарастване, като през 2018 г. делът на сектора достига до 16,5% в НПП на общината. Наблюдава се отново **подчертано развитие на сектор Транспорт, складиране и пощи**, чийто дял в НПП нараства от 0,13% през 2012 г. до 1,4% през 2018 г. Делът на сектор Хотелиерство и ресторантьорство остава нисък и се движи между 0,26 и 0,4%.

Обобщението на анализа на структурата на икономическите субекти в общината и на основните икономически показатели по големина на предприятията и икономически сектори, извежда **следните тенденции**:

- Нарастване на значението на микро предприятията в дела на произведената продукция и нетните приходи от продажби в общината;

- Намаление на приноса на средните предприятия в нетните приходи от продажби в общината след период на формиране на близо половината от стойността на показателя на общинско ниво
- Намаление на дела на сектор Селско стопанство в общинската икономика
- Неустойчиви тенденции в приноса на сектор Селско стопанство в общинската икономика, както и в по-малка степен на секторите Преработваща промишленост и Търговия(Услуги)
- Устойчива тенденция на нарастване на приноса на сектор Транспорт, складиране и пощи в общинската икономика
- Отсъствие на предприятия в сектор Образование поради характера на общината

Преки чуждестранни инвестиции

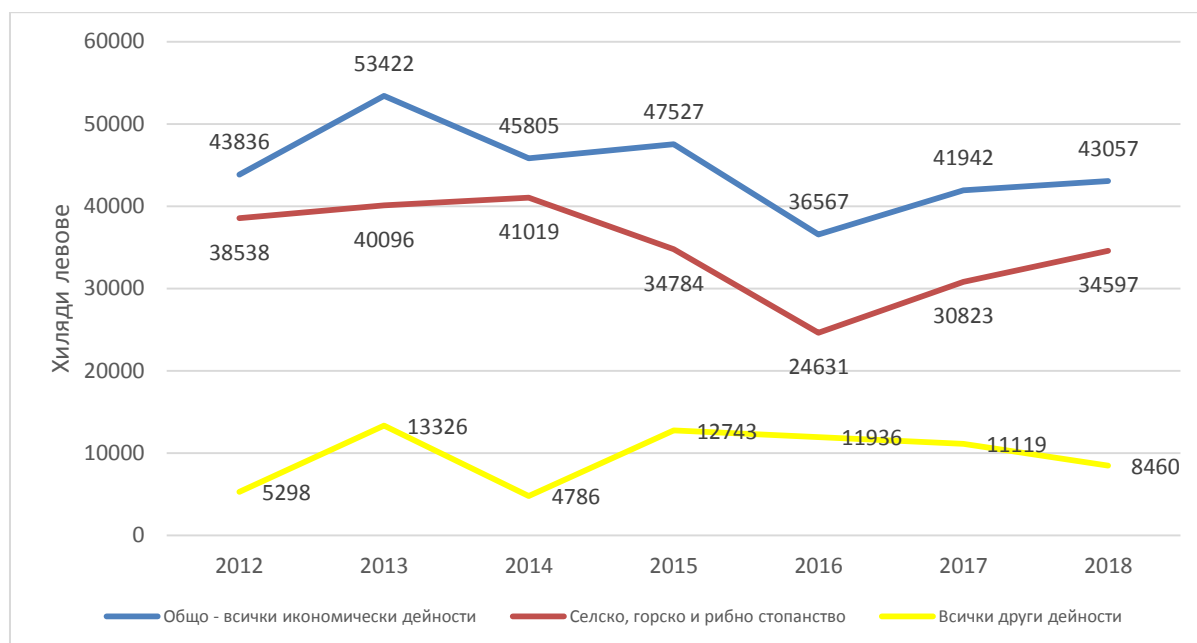
НСИ предоставя данни за чуждестранните преки инвестиции в нефинансовите предприятия само за 2015 и 2016 г., като те съответно са 318,2 и 114,9 хил. евро. За останалите години в изследвания период (от 2012 до 2018) данните са посочени като конфиденциални.

Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (ДМА)

Разходите за придобиване на ДМА в общината намаляват, като е налице спад през 2016 г., след което през 2018 г. се възстановяват почти до нивата от 2012 г. Кривата на показателя в периода 2012-2018 г. съвпада почти изцяло с тази на разходите, направени в сектор Селско стопанство. Разходите във всички останали икономически сектори показват слаба негативна тенденция, като общото нарастване на ДМА след 2016 г. се дължи на по-големите инвестиции в сектор Селско стопанство.

Това показва, че инвестиционната активност в общината спада, което вероятно се дължи в най-голяма степен на рязкото съкращаване на инвестиции в секторите Преработвателната промишленост, Строителство и Хотели и ресторанти.

Графика 15. **Разходи за придобиване на ДМА, общо и в доминиращата икономическа дейност, хиляди лева за периода 2012-2018 г.**

Източник: НСИ

Конкретните данни показват, че разходите за ДМА в индустрията намаляват, като стойността им през 2018 г. е 46% по-малка от тази през 2013 г. Инвестициите в сектор Строителство нарастват с неголеми темпове. Растеж (над пет пъти) е видим в Търговия, транспорт, хотелиерство и ресторантьорство. Предвид отсъствието на съществени промени в останалите сектори и подобрените икономически данни в сектор Транспорт, складиране и пощи, може да се предположи, че значителна част от тези инвестиции са насочени в този сектор.

В сравнителен план в периода 2014-2018 г. разходите за ДМА в общината остават с почти непроменени нива на принос в тези на областно и национално ниво – около 12,2 – 12,5% от областните разходи за ДМА и 0,22% дял от национално ниво.

Мнение на гражданите и бизнеса за икономическото състояние на общината

Анкетно проучване сред гражданите в община Добричка⁸ показва, че оценките за състоянието на икономиката в общината са преобладаващо негативни – 30,6% от отговорилите определят състоянието като „незадоволително“, а 17% като „лошо“ и други 10% като „изключително лошо. Отговори в положителната част на скалата са дали общо малко над 39% от отговорилите (15,9% „добро“ и 23,5% „задоволително“).

37% от гражданите оценяват тенденцията на икономическото развитие на общината като „застой“, други 13% като „негативна“ и 11,2% като „изключително негативна“. Като „задоволителна“ е оценена тенденцията от 21,2% , а като „положителна“ от 13% от отговорилите.

Анализът на представените по-горе данни по отношение на основни икономически показатели потвърждава към 2020 г. в голяма степен регистрираното възприятие на жителите на община Добричка по отношение на състоянието и най-вече на тенденциите за икономическото ѝ развитие. В най-голяма степен това възприятие се определя от факта, че въпреки отсъствието на изявена негативна тенденция в основните икономически показатели, те отчитат известен спад в периода 2014-2016 г., последван от слаба положителна тенденция през 2017 и 2018 г.

Показателят „нетни приходи от продажби на човек от населението“ също дава основание икономическото състояние на общината да бъде възприемано като „незадоволително“ и „застой“. Въпреки възходящото си движение в абсолютна стойност, индикаторът продължава да е трайно по-нисък от стойността на национално ниво.

При оценката на качеството на живот в общината обаче тези показатели се балансират със **средните и по-скоро високи оценки за състоянието на предоставяните публични услуги и като цяло формират и средни към високи оценки на качеството на живот, които интервюираните жители на общината посочват. 43,75% от анкетираните оценяват качеството си на живот като средно и добро (оценка 3 скала от 1 до 5), 31,9% го оценяват като „високо“ (оценки 4 и 5 скала от 1 до 5)**

Сравнително балансирани са резултатите от проведеното проучване по отношение на възможностите за намиране на нова работа. 1/5 от тези, които са загубили работата си, декларират, че са срещнали трудности при намирането на нова. Като основна трудност те

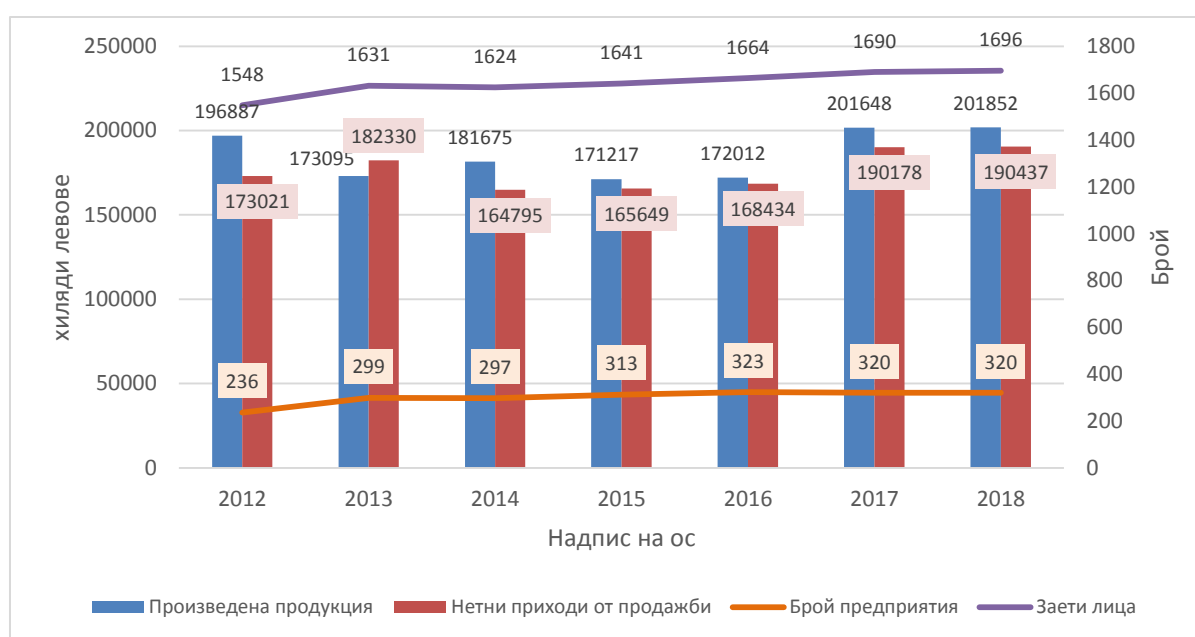
⁸ Проведено в периода август-октомври 2020 г. чрез онлайн въпросник

посочват **ниското заплащане на предлаганите работни места и липсата на предлагане на работни места на територията на общината**. В много по-малка степен като причина за трудностите са посочени наличието на квалификация или образование, за които в общината не се предлагат работни места. Трябва да се отчетат основните фактори, посочени като причина за загубата на работното място през последните две години. Като най-често посочвана причина е намаляване на обема на работа в съответното предприятие. Дял в безработицата през 2020 г. заема и кризата с Ковид19.

Състояние на основни икономически сектори в община Добричка

Селското стопанство е секторът с основна роля в икономиката на община Добричка. Той е традиционен за общината, като са развити растениевъдството и животновъдството.

Графика 16. **Сектор Селско, горско и рибно стопанство в община Добричка, основни икономически показатели за периода 2012-2018 г.**

Източник: НСИ

Сектор Селско стопанство е с водещ дял по четири разгледани показателя. Броят на предприятията, работещи в сектора нарастват с над 35% спрямо 2012 г., като след 2016 г. броят им остава сравнително постоянен. През 2017 и 2018 г. в сектора работят 320 фирми. Тенденцията в абсолютна стойност нетни приходи от продажби и произведена продукция са идентични, като и двата показателя нарастват ограничено в периода 2012-2016 г., а през 2017 и 2018 г. стойностите им нарастват - с 11,7% за ПП и с 12,9% за НПП. Тенденцията в броя на заетите в сектора се развива в леко положителна посока – борят на заетите устава устойчив, като през 2012 г. са били 62,2% от всички заети в общината, а през 2018 г. – 63,2%. Селското стопанство продължава да осигурява основния дял работни места в общинската икономика.

Основният ресурс, който предполага развитието на растениевъдството е земеделската земя.

Данните от приетият през 2018 г. Общ устройствен план на община Добричка показват, че в баланса на територията на общината, земеделските земи са 1 008 590 дка., което е

77,8% от общата територия на общината. Обработваемите земи са 914 752 дка. или 90,7%. земеделските земи., като по експертно мнение се обработват повече земеделски земи. През 2016 г. основните площи са заети от зърнени и технически култури, съответно 65,8% и 27,8% от обработваемата земя. Производство на зеленчуци заема 0,7%, а с трайни насаждения са заети 0,25% от обработваемите земи. Представените данни показват, че средните добиви по култури са над средните за страната.

В структурата на селскостопанския сектор животновъдството има допълваща функция.

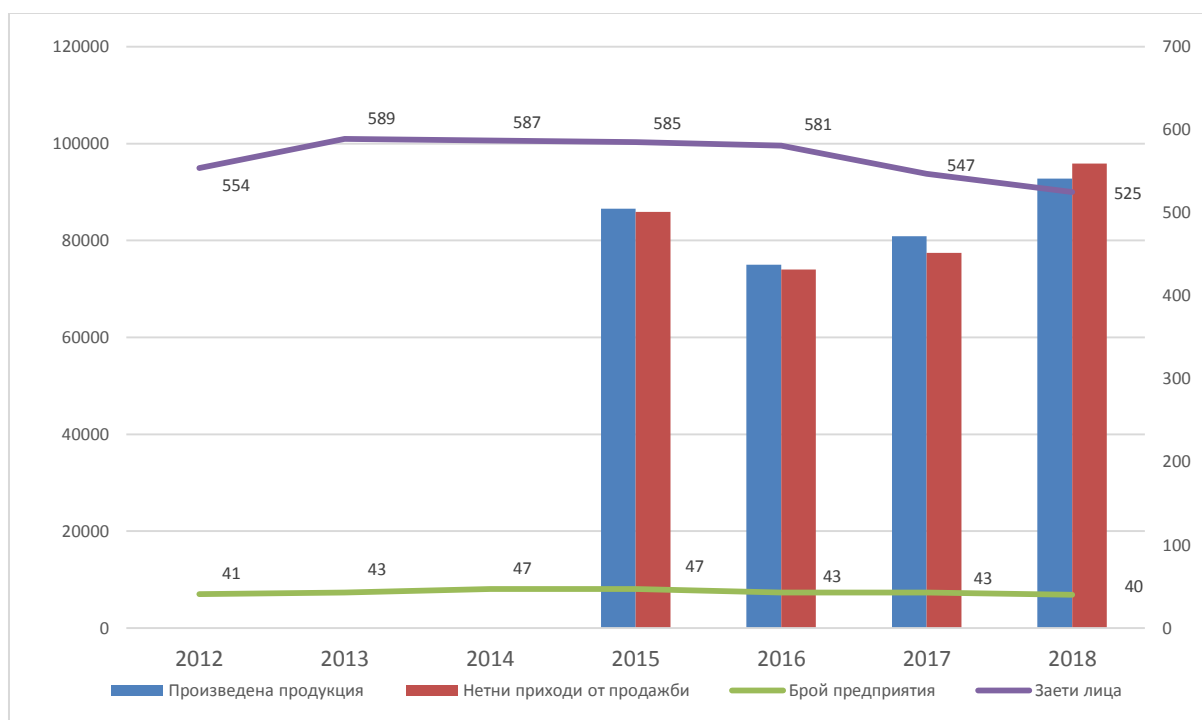
На територията на общината са регистрирани 180 обекта за отглеждане на едри преживни животни, като в 82 от тях се отглеждат до 5 животни вкл.(общо 162 животни, основно говеда). В 58 обекта се отглеждат между 5 и 50 животни – общо 1096, а в 13 обекта животните са между 50 и 100 – общо 1 025. В останалите 15 обекта се отглеждат над 100 животни – общо 11 689, като в два от обектите животните са 1 000 – 1 150, а три - между 2 000 и 2 400. Големите пет обекта по нарастващ брой животни са разположени в селата Смолница, Карапелит и Овчарово. В Овчарово са разположени и трите най-големи обекта за отглеждане на ЕПЖ в общината с общ брой 6 577 говеда⁹. Общият брой отглеждани ЕПЖ на територията на общината е 14 069.

Сектор Рибарство също има присъствие на територията на общината. Към средата на 2020 г. са регистрирани обекти за производство на аквакултури в четири от селата – Славеево, Одринци, Малка смолница и Плачидол. Стопанството в Славеево е за развъждане и отглеждане на 100 т. бяла риба, а останалите стопанства са изградени в язовири и са за отглеждана основно на шаран, както и на толстолоб, бял амур, сом.

Сектор Преработваща промишленост заема второ място по дял на произведена продукция и нетни приходи от продажби, както и по брой заети. Броят на предприятията, работещи в сектор Промислено производство е най-висок през 2014 и 2015 г. и след това намалява, като през 2018 г. в сектора работят 40 фирми при 41 през 2013 г. Тенденцията в абсолютна стойност нетни приходи от продажби и произведена продукция са идентични, като и двата показателя намаляват през 2016 и 2017 г., а ръстът им през 2018 г. е по-висок от стойностите им за 2015 г. Тенденцията в броя на заетите в сектора обаче се развива в негативна посока – след пик на заетите лица в сектора през 2013 г., въпреки положителните икономически показатели, борят на заетите намалява, като през 2012 г. са били 22,6% от всички заети в общината, а през 2018 г. – 19,6%. Въпреки това, индустрията продължава да осигурява съществен дял работни места в общинската икономика.

⁹ Данните са от Регистър на обектите за ЕПЖ, поддържан от БАБХ, актуален към юни 2020, http://www.babh.government.bg/bg/Object/site_register/view/5/%D0%97%D0%B4%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B5%D0%BE%D0%BF%D0%B0%D0%B2

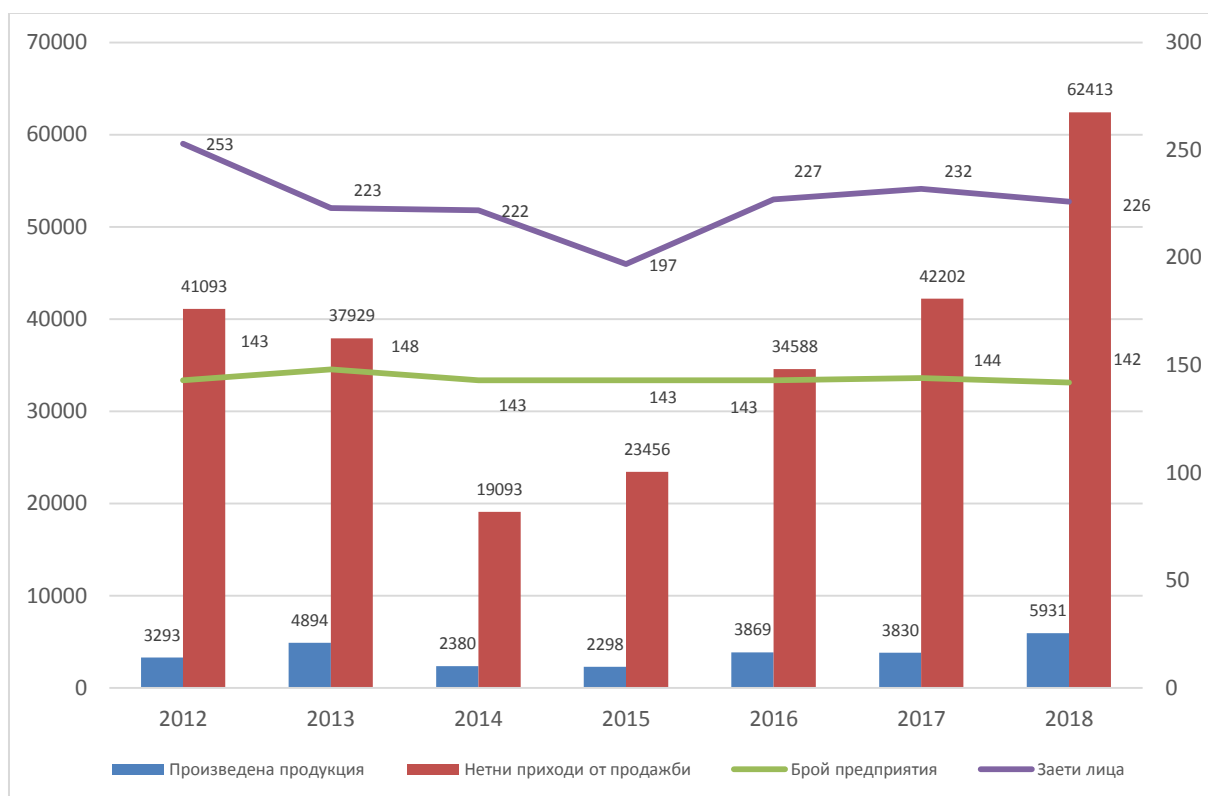
Графика 17. Сектор Преработваща промишленост в община Добричка, основни икономически показатели за периода 2012-2018 г.

Източник: НСИ

Сектор Търговия и услуги заема второ място по формиране на НПП и трето по произведена продукция в общината. Броят на работещи в него предприятия остава сравнително постоянен за целия период след 2012 г. Обороти в сектора следват тенденцията на всички показатели в местната икономика и нарастват неравномерно – след спад през 2013 и най-ниски стойности през 2014 г. в периода 2015 – 2018 г. абсолютната стойност на НПП нараства, като през 2018 г. достига 1,5 пъти стойността от 2012 г. Нивата на произведена продукция следват същата тенденция, както при НПП. Нарастването на произведената продукция през 2018 г. спрямо началото на периода е 1,8 пъти. Нивата на заети лица са нестабилни, като намаляват до 2015 г. и се възстановяват в известни граници, като през 2018 г. остават по-ниски от тези през 2012 г.

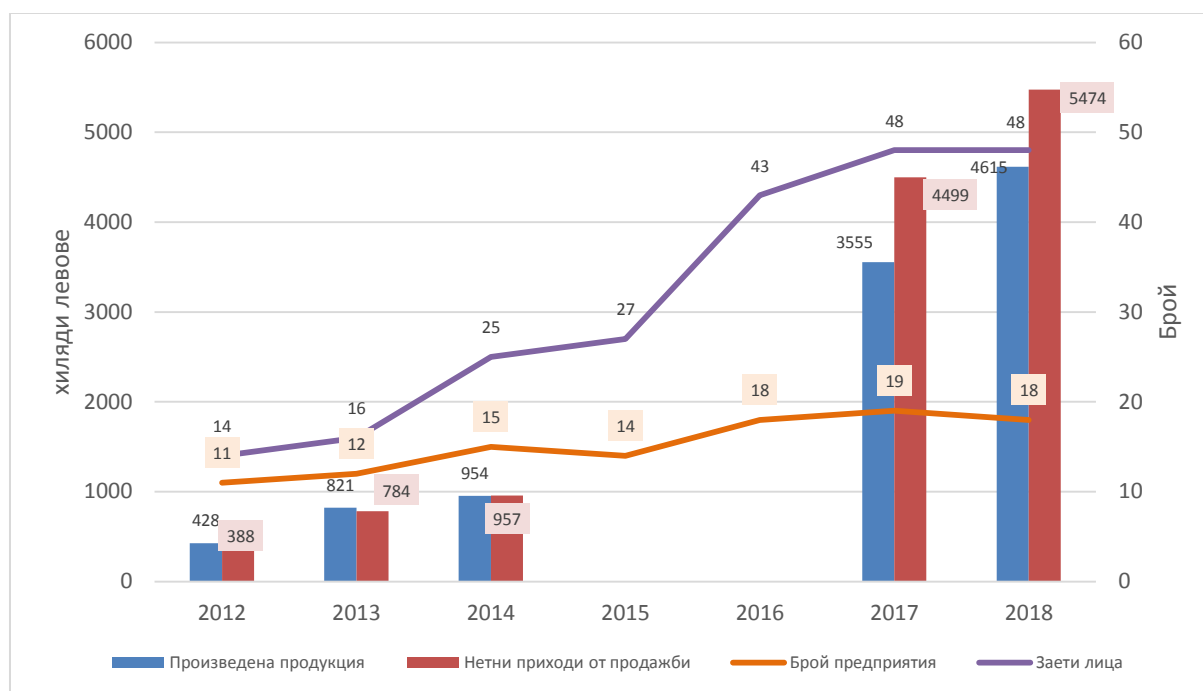
Графика 18. Сектор Търговия и услуги в община Добричка, основни икономически показатели за периода 2012-2018 г.

Източник: НСИ

Въпреки скромния обем от Произведената продукция, който сектор Транспорт, складиране и пощи генерира, делът му нараства значително през разглеждания период – от 0,15% през 2012 г. до 1,4% от Произведената продукция през 2018 г. Данните показват, че от 2016 г. секторът се развива бурно. Броят предприятия в сектора е нараснал с 63% спрямо 2012 г., а произведената продукция е нараснала 10,8 пъти, а НПП- 14 пъти. Това води до 3,4 пъти ръст на зетите в сектора, който увеличава дела си в заетостта в местната икономика от 0,6 до 1,8%.

Графика 19. Сектор Транспорт, складиране и пощи в община Добричка, основни икономически показатели за периода 2012-2018 г.

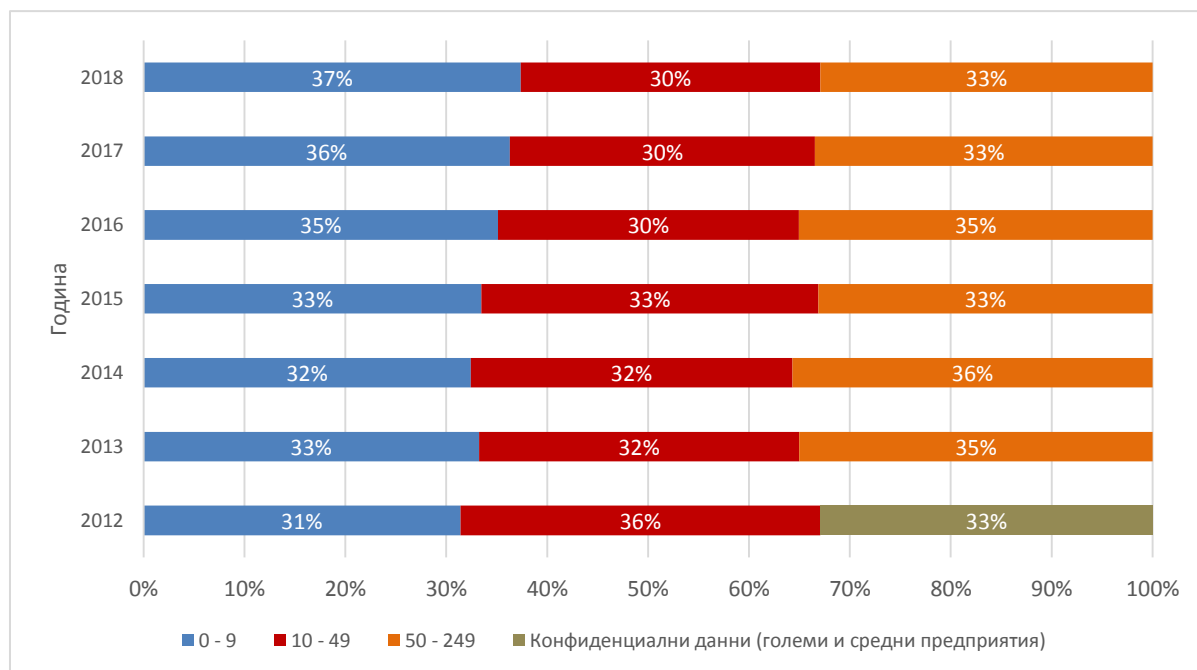
Източник: НСИ

Данните за сектор Хотелиерство - реализирани нощувки, пренощували лица и приходи от нощувки за община Добричка са конфиденциални през целия период 2012 - 2019 г.

Пазар на труда

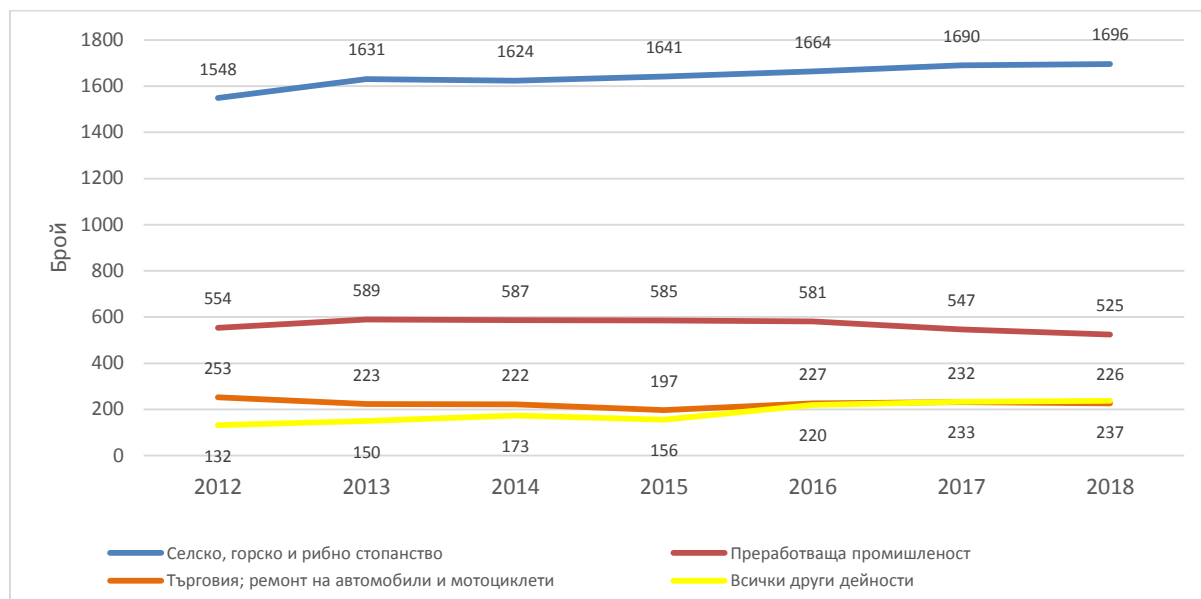
Заети лица

Графика 20. Разпределение на броя на заетите лица в община Добричка по големина на предприятието за периода 2012-2018 г.

Структурата на заетите лица в община Добричка, разпределени по големина на предприятията за периода 2012 – 2018 г. показва, **че заетите в общината са разпределени почти равномерно в трите вида предприятия. След 2014 г. се наблюдава нарастване на дела заети в микропредприятията, като през 2018 г. този дял достига 37%.** Повишаването на заетостта в микропредприятията е за сметка на дела на средните.

Графика 21. **Разпределение на броя на заетите лица в община Добричка по сектори от икономически дейности – топ5 + всички други дейности за периода 2012-2018 г.**

Източник: НСИ

Разпределението по икономически сектори за периода 2012 – 2018 г. показва **леко нарастване на заетостта в сектор Селско стопанство, който остава основен работодател в общината с осигуряване на почти три пъти повече работни места от втория сектори – Преработваща промишленост.**

Източник: НСИ

Таблица 4. **Икономически сектори с основен принос в заетостта в община Добричка, в % от общия брой заети лица по трудово и служебно правоотношение, 2012 и 2018 г.**

Икономически сектор, дял от общо заети	2012	2018
Селско, горско и рибно стопанство	62,2	63,2
Преработваща промишленост	22,3	19,6
Търговия и услуги	10,2	8,4
Строителство	1,7 (2013)	3,3
Хотелиерство и ресторантьорство	1,2	1,3
Хуманитарно здравеопазване и социална работа	0,9	1,0
Транспорт, складиране и пощи	0,6	1,8

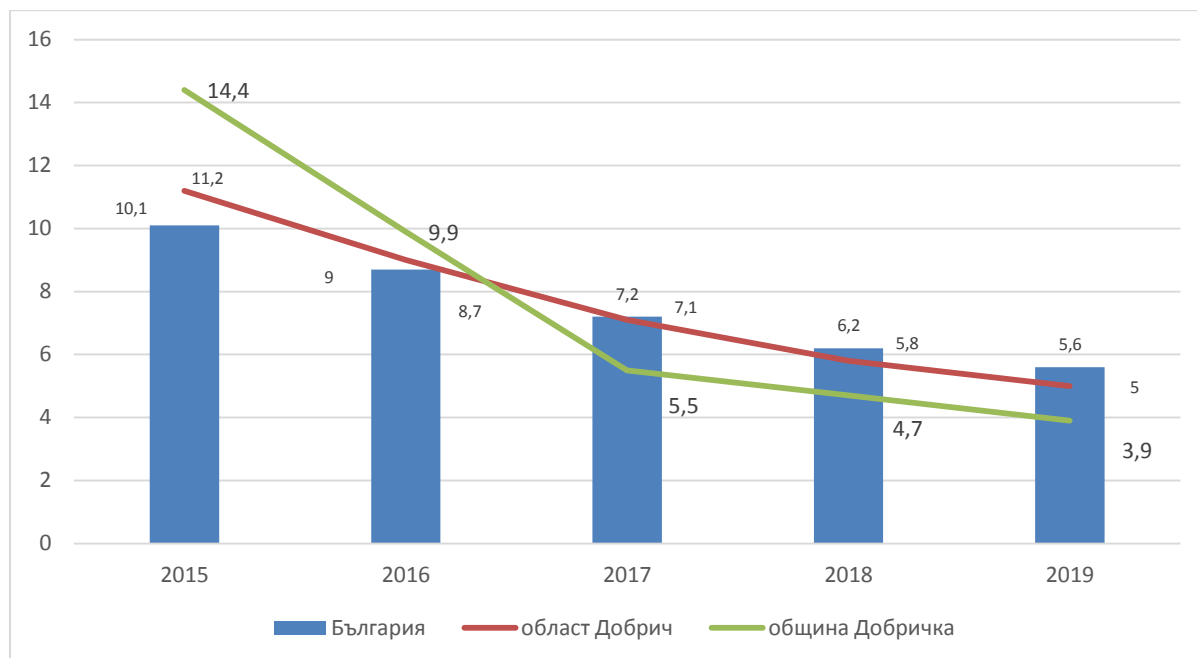
Източник: НСИ

При останалите сектори тенденциите са относително негативни. Въпреки спада на стойностите на заетите лица в сектор Преработваща промишленост, това продължава да е вторият по брой заети сектор, следван от сектор Търговия и услуги. Нарастване на дела

на заетите се регистрира в секторите Строителство -двойно, и в сектор Транспорт, складиране и пощи (три пъти повече).

Безработица

Графика 22. Коефициент на безработица – областни разпределения за периода 2012-2019 г.

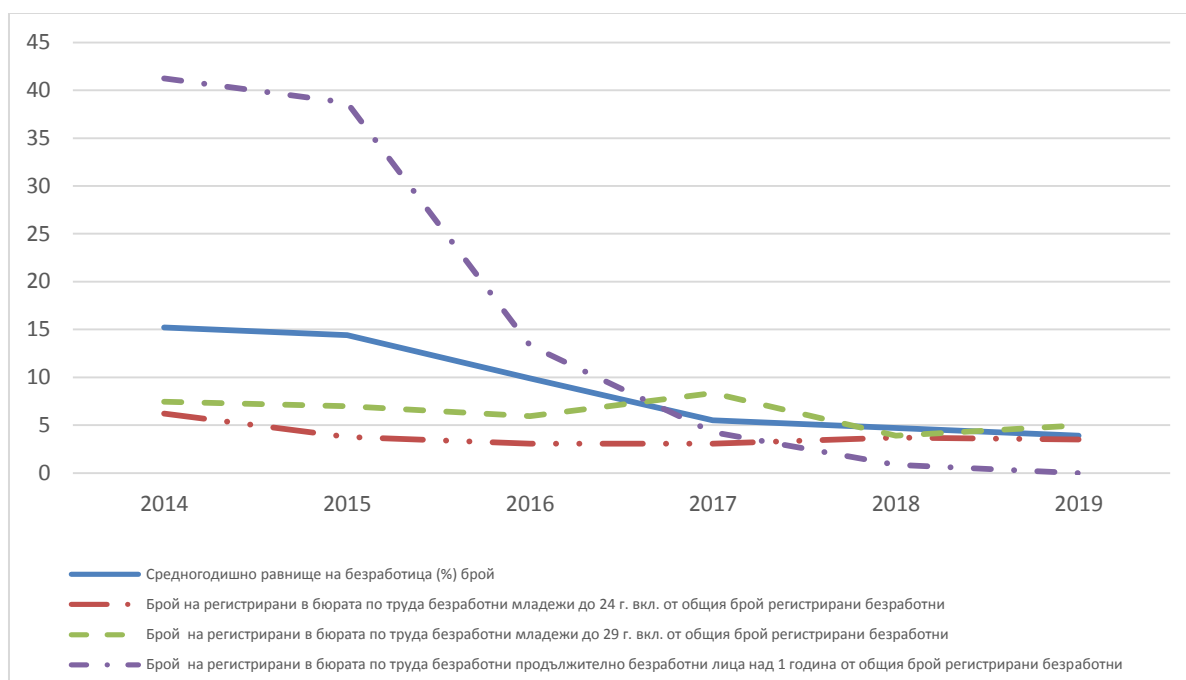
Източник: Агенция по заетостта

Равнището на безработица за периода 2015 – 2019 г. в община Добричка следва общата тенденция за цялата страна, като намалява съществено и слиза под средното за страната и областта през 2017 г. и продължава тази тенденция и през 2018 и 2019 г. За петгодишния период коефициентът на безработица в община Добричка е намалял с 10,5 пункта или 3,7 пъти.

Община Добричка е **една от общините в страната с висок интензитет на всекидневни трудови пътувания** – между 300 и 400 всекидневно пътуващи на 1 000 заети лица¹⁰.

¹⁰ Социално-икономически анализ на районите в Република България, част 2.2, септември 2020 г.

Графика 23. Средногодишни стойности на нива на безработица в община Добричка по групи за периода 2012-2019 г.

Източник: Агенция по заетостта

Категорията „продължително безработни лица“ е поддържала високи стойности през 2014 и 2015 г., като следствие от все още отшумяващите ефекти на предходната икономическа криза. След 2016 г. делът на тази група намалява сериозно и достига най-ниските си стойности през 2017 г. с 4,3%, през 2018 г. с 0,9% от всички безработни в общината. През 2019 г. не са регистрирани продължително безработни лица над 1 година на територията на общината.

Младежката безработица (лица до 29г. вкл.) отбелязва тенденция към намаляване от 2014 г. до 2016 г. Следва нарастване през 2017 г., когато достига до 8,4% от безработните в общината. За последните две години обаче стойностите й се намаляват отново до 3,9 и 5,0%. През целия период стойностите остават сравнително ниски, като са далеч под тенденциите в тази група на национално ниво.

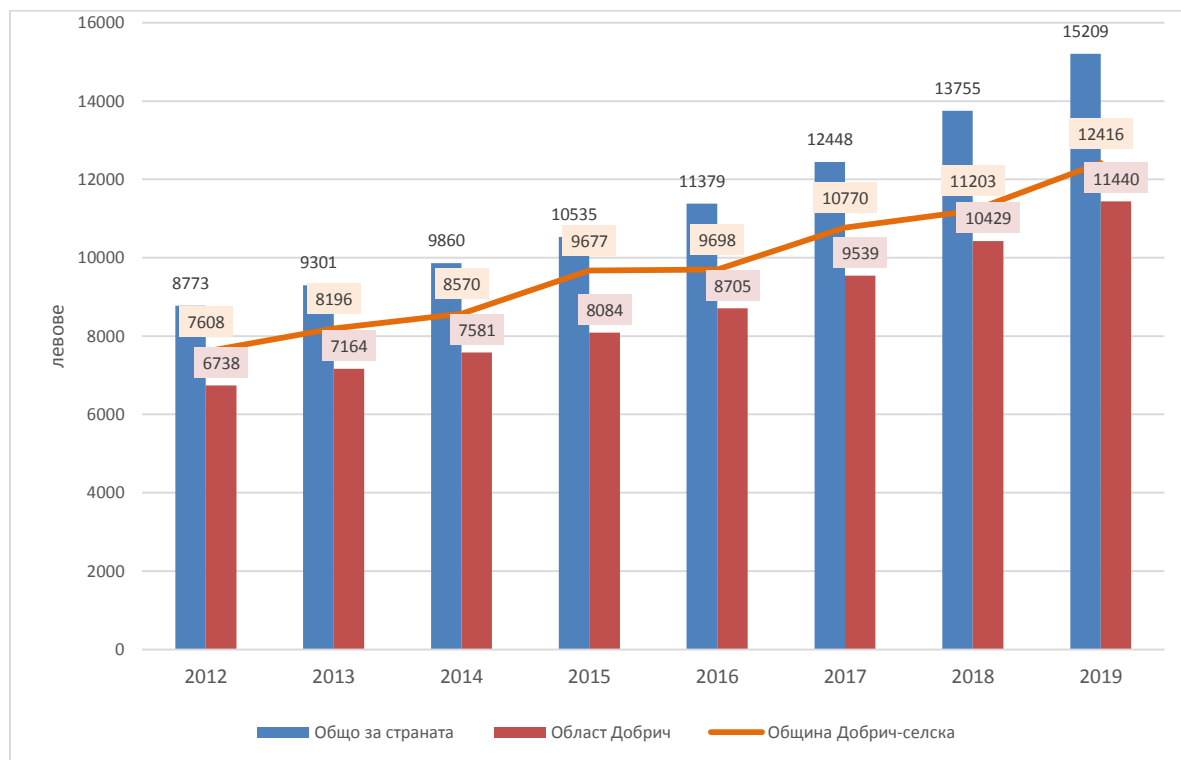
Младежката безработица (лица до 24г. вкл.) е с по-ниски стойности, но следва същата тенденция като при лицата до 29 г. Най-ниските й стойности са през 2016 и 2017 г., след което през 2018 г. е налице леко нарастване до 3,7% и последващо намаление до 3,5% от безработните в община Добричка.

Средногодишна работна заплата

Наблюдава се устойчив темп на нарастване на средната годишна работна заплата в община Добричка. За периода 2012 - 2019 г. увеличението й е 63,2%. Стойността на индикатора за целия период е по-висока от средната стойност за областта, като заплащането в община Добричка нараства значително по-бързо от това на областно ниво в периода до 2015 г., след което темпът намалява, но стойностите продължават да са по-високи. През 2015 г. средната работна заплата в общината е близо 20% по-висока от тази в областта, а през 2018 и 2019 г. тези стойности са съответно с 7,5 и 8,5% по-високи от

нивата в област Добрич. През целия период стойностите на средната работна заплата в общината остават по-ниски от средните стойности на национално ниво. Догонваща тенденция се наблюдава в периода 2012-2015 г., като през последната заплата на общинско ниво достига почти 92% от средната заплата в страната. След 2016 г. тази тенденция отново се забавя, като особено силно това се проявява през последните две години от периода 2018 и 2019 г., когато средната работна заплата в община Добричка съставлява 81,4 и 81,6% от средното ниво в страната.

Графика 24. Равнище на средна работна заплата – регионални разпределения за периода 2011-2018 г.

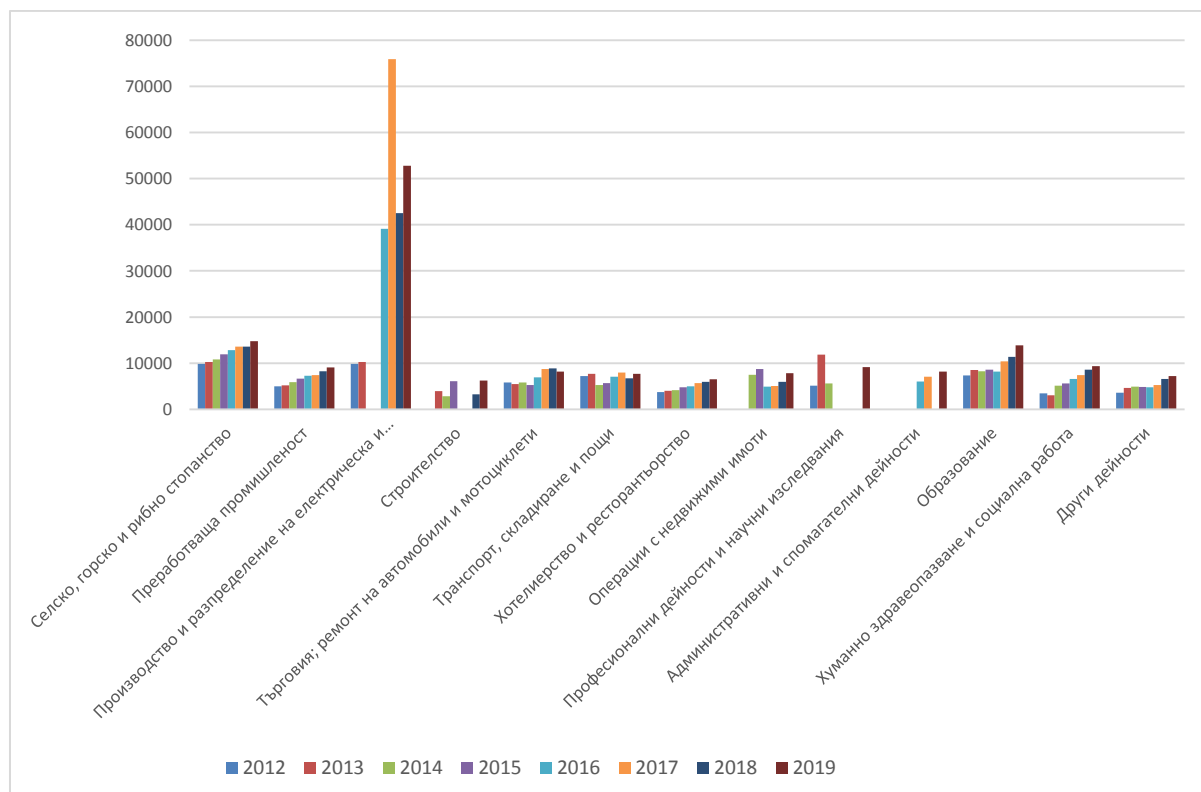

Източник: НСИ

За периода 2012 - 2019 г. най-високи, вкл. и по-високи от средното за общината, са заплатите в сектор Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива, Селско, рибно и горско стопанство, Образование. През 2012 и 2013 г. нивата на заплащане в сектор Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива, макар и над средното за общината, са в рамките на обичайното. В периода 2016-2019 г. стойността на средната заплата в сектора нараства до между 4 и 7 пъти средните нива за общината, като превишава неколккратно и средната работна заплата в страната. Заплащането в сектор Селско стопанство през целия период е над средното за общината, както и малко над средната заплата в сектора на национално ниво – с около 6% по-високо от средното. През 2018 и 2019 г. нарастване на заплатата над средните нива в общината се наблюдава в сектор Образование. Въпреки регистрираното нарастване на дела на сектор Транспорт, складиране и пощи в местната икономика, заплащането в сектора остава ниско, като през 2019 г. стойността на средната заплата в него е по-ниска от стойността на заплащане през 2013 г.

Спрямо 2012 г. най-значимо е увеличението на заплащането в сектори Хуманно здравеопазване и социална работа (с 270%), Образование (с 88%), Преработваща промишленост (с 80%), Професионални дейности и научни изследвания (с 79%), Хотелиерство и ресторантьорство (с 74%), Селско стопанство (с 49%), Търговия (с 40%).

Графика 25. Равнище на средна работна заплата в община Добричка по икономически сектори за периода 2011-2018 г.

Източник: НСИ

В частния сектор най-значително е нарастването на заплащането в сектор Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива, Преработваща промишленост, Хотелиерство и ресторантьорство.

Обобщение на състоянието на икономиката и пазара на труда

Развитието на общинската икономика не демонстрира съществени промени и нарастване на активността. Стойностите на основните показатели регистрират известен застой или спад в развитието в периода 2014-2016 г., като след това – 2017 и 2018 г. растежът се възстановява. Броят на общия брой заети остава сравнително постоянен в периода 2014-2018 въпреки лекия спад, регистриран през последната година.

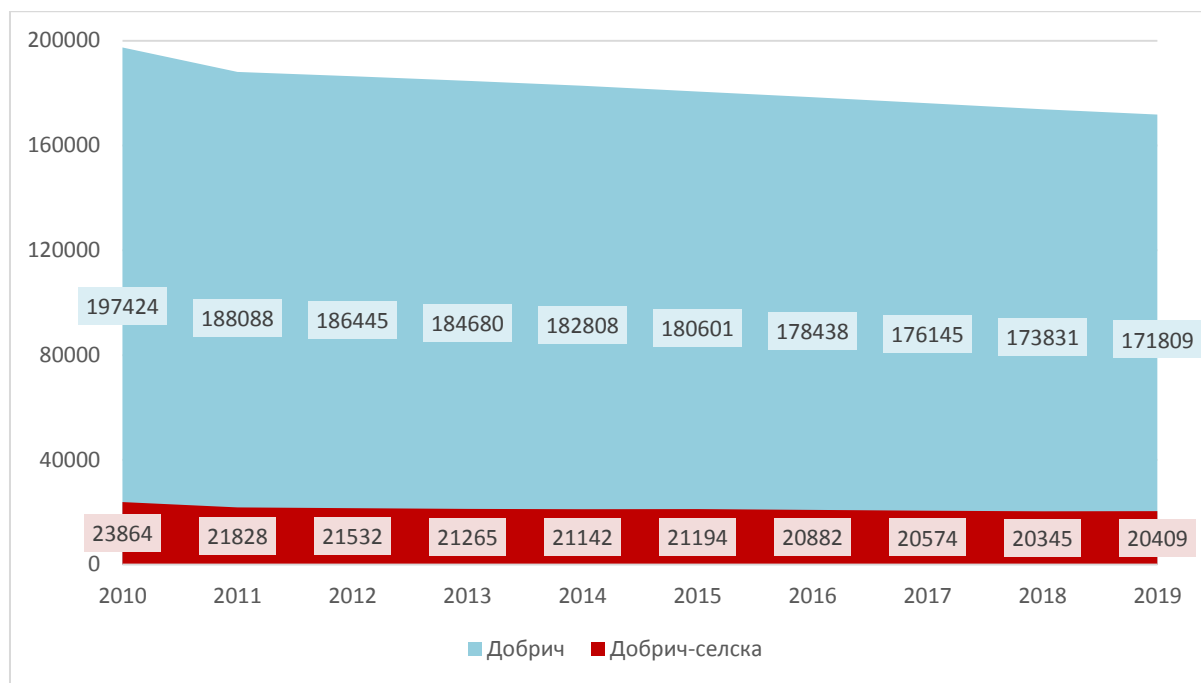
Данните показват, че е местната икономика е преобладаващо моносекторна. **Три икономически сектора** осигуряват основния обем произведена продукция, нетни приходи от продажби и заетост в общината: **Селско стопанство, Преработваща промишленост и Търговия и услуги**, като основния принос е на сектор **Селско стопанство**. Нараства приноса на сектор **Транспорт, съобщения и пощи** в обема на местната икономика.

Развитие на социалната сфера и човешките ресурси

Демографска структура и тенденции

Население

Графика 26. Население в община Добричка спрямо общото население в област Добрич за периода 2010-2019г.

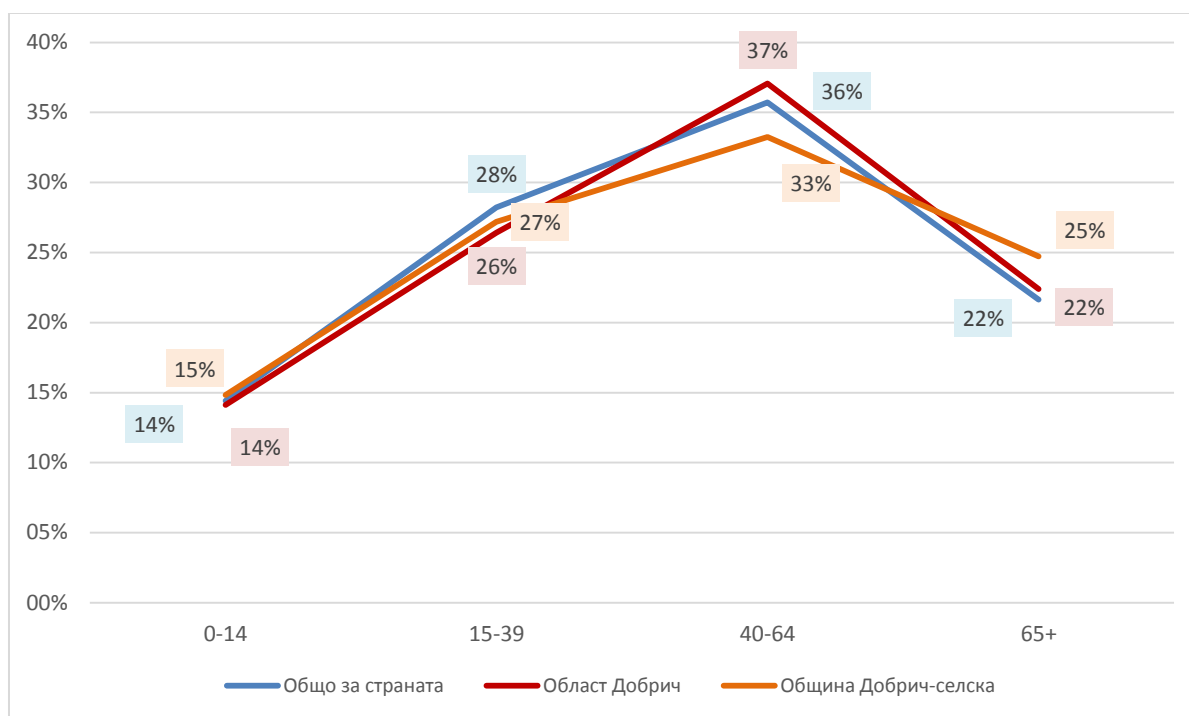

Източник: НСИ

По данни на НСИ, населението на община Добричка е малко над 11% от населението на област Добрич. Макар и с по-плавен темп, тенденцията на населението в община Добричка следва общата тенденция на намаление на населението в областта. За периода 2011 – 2019 г. населението на общината е намаляло общо с 1 419 души или приблизително с 6,5%.

Особеностите на административното устройство на общината определят изцяло селският характер на населението.

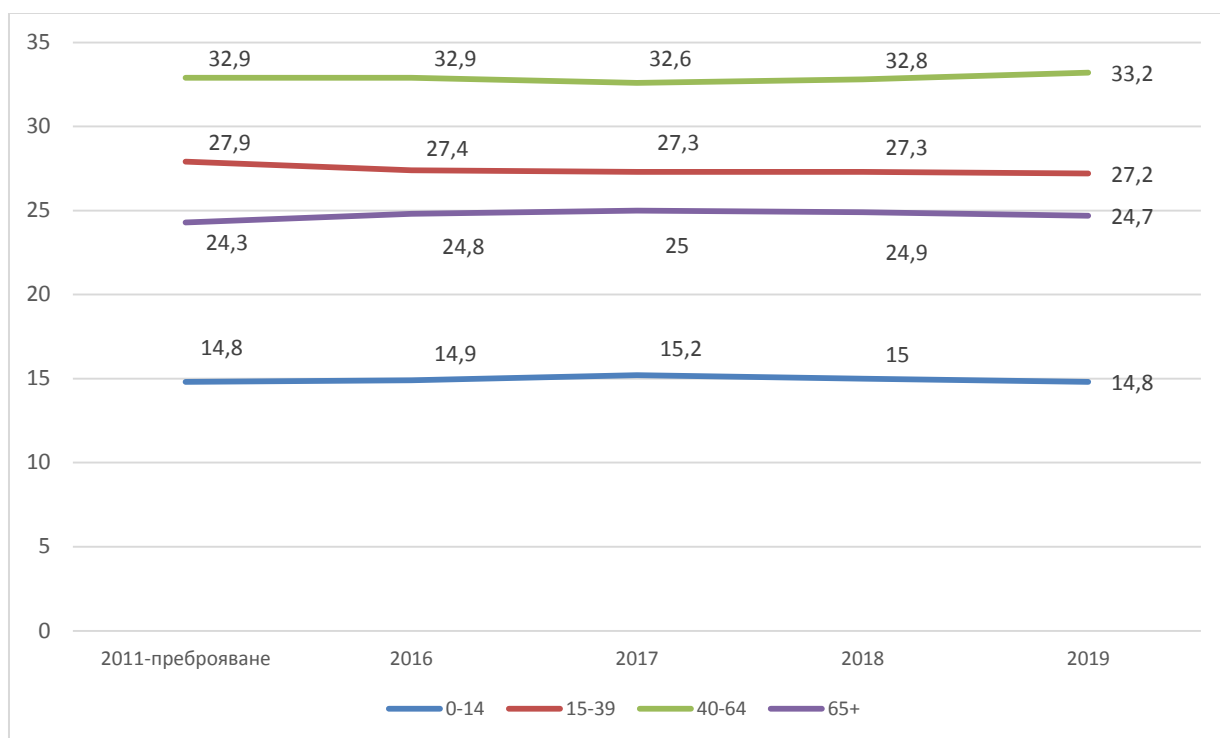
Графика 27. Разпределение на населението в община Добричка, област Добрич и България по възрастови групи през 2019 г.

Източник: НСИ

Сравнението на дела на възрастовите групи в община Добричка с тези на областно и национално ниво показва известно изместване към възрастовата група над 65 години. Делът на населението до 14 години е с 1 процентен пункт по-висок от това на областно и национално ниво. Делът на населението в групата 15-39 години е сходен с този на областно и национално ниво. По-съществено изместване се наблюдава във възрастова група 40-64 години – между 3 и 4 пункта по-нисък дял от областно и национално ниво и в групата над 65 години – с 3 пункта над другите нива. Сходни тенденции се наблюдават за периода 2016-2019 г.

Графика 28. **Разпределение на населението в община Добричка по възрастови групи, 2011 и 2016-2019 г.**

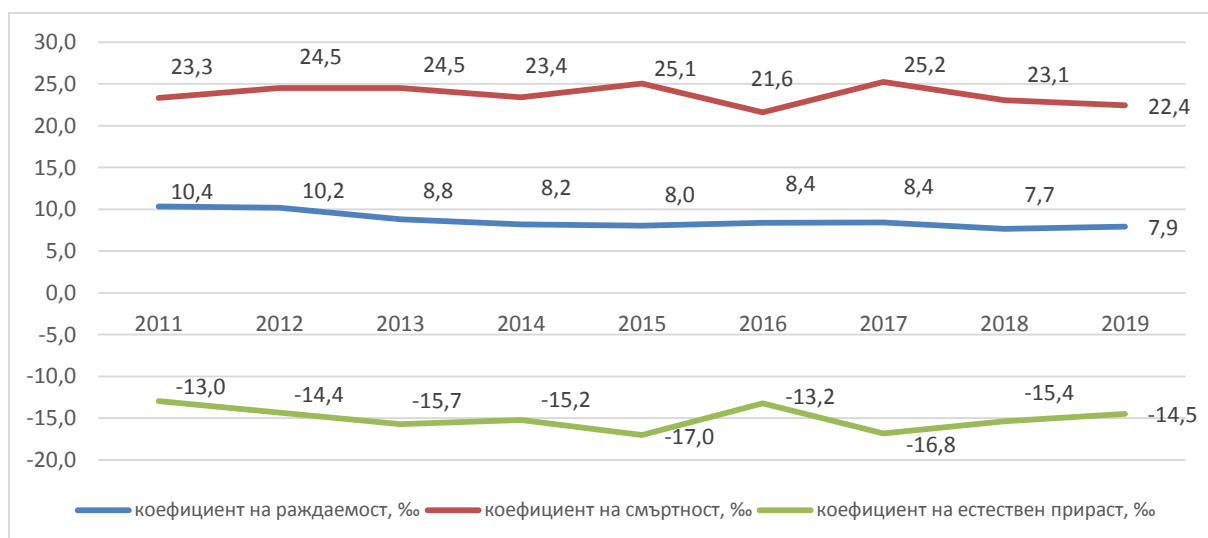

Източник: НСИ

Интегрираната териториална стратегия за развитие на СИР 2021-2027 г. посочва община Добричка като една от седемте общини в демографски риск/ ниска гъстота на населението. Стратегията приема, че този вид риск създава конфликт с достъпа до здравни и определени социални грижи.

Естествен прираст на населението

Графика 29. **Коефициенти на раждаемост, смъртност и естествен прираст в община Добричка, 2011-2019 г.**

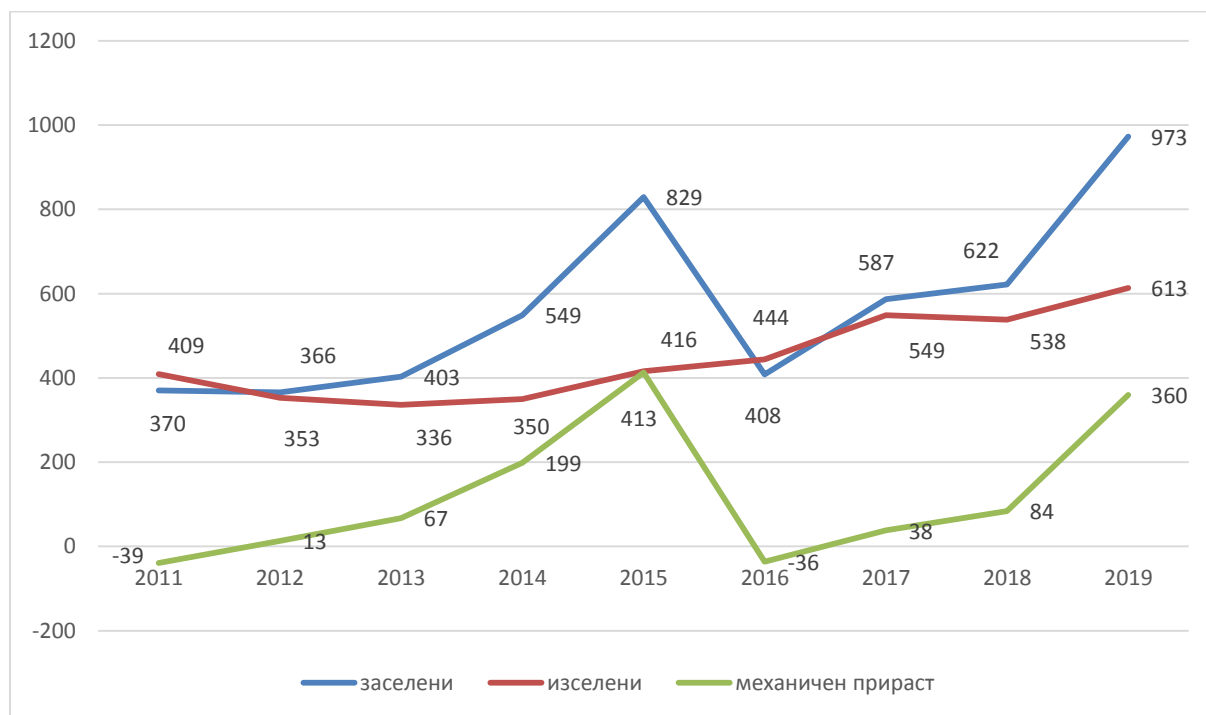

Източник: НСИ

Коефициентът на раждаемост в община Добричка намалява постепенно – за периода 2011 – 2019 г. варира между 10,4‰ и 7,9‰ в началото и в края на периода, като през 2018 г. е с най-ниска стойност от 7,7‰. Отклоненията в коефициента за смъртност за по-незначителни със свои пикове през 2015 и 2017. Тенденциите в тези два показателя се отразяват пряко на стойностите на коефициента на естествен прираст, като той намалява в периода, достигайки най-ниски стойности през 2015 и 2017 г.

Миграционни процеси

Графика 30. Механичен прираст в община Добричка, 2004-2019 г.

Източник: НСИ

Механичният прираст на община Добричка демонстрира динамични тенденции, които в по-голямата част на периода са положителни. Само в две от годините механичният прираст е отрицателен – през 2011 и 2016 г. Наблюдават се и два пика – през 2015 г., когато заселилите се са почти два пъти повече, отколкото изселилите се, и през 2019 г., когато заселилите се са с 1/3 повече от изселилите се. Нарастващият брой на заселилите се вероятно е свързан с административните особености на двете общини – Добрич и Добричка, и възможността за ежедневни трудови пътувания до гр. Добрич на жителите на близките села. Положителният механичен прираст е един от факторите за сравнително малкото намаление на населението на община Добричка през периода 2011 – 2019 г.

Проучването сред гражданите на общината регистрира сравнително ограничени нагласи за миграция – под 36% от анкетираните биха се преместили да живеят в друг град/община. Водещата причина за този избор е възможността за работа с по-добро заплащане (30% от отговорите). В по-малка степен тези нагласи се основават на възможността за по-добри условия за живот – екология, чистота, публични услуги (под 22%) и за по-добро образование за децата (близо 15,5%).

Значителното разминаване между реално регистрираната миграция и заявените нагласи следва да бъде отчетено при планиране на мерки от страна на местната власт за създаване на среда в подкрепа на бизнеса с цел осигуряване на качествени работни места в общината или улеснен достъп до такива в близки икономически развити центрове, както и с мерки за подобряване на публичните услуги и качеството на образование.

Етническа структура на населението

Данни за самоопределянето на населението по отношение на принадлежност към етнически групи се набират в рамките на официалните преброявания на населението, провеждани от Националния статистически институт. Данните от преброяването през 2011 г. сочат, че значителна част от населението в община Добричка се самоопределя като принадлежаща към българската етническа група – 56,8%. Самоопределилите се като принадлежащи към турската и ромската етнически групи са съответно 17,8% и 21,7% от населението на общината. Към момента не са налични данни, въз основа на които да бъде направено заключение за съществени промени в този показател. Актуални данни за този показател се очаква да бъдат налични след провеждане на преброяването през 2021 г. и обработката на събраните чрез него данни.

Тенденцията за намаляването и застаряването на населението в община Добричка, както и в останалите общини на област Добрич е фактор, който има сериозно отражение не само върху икономиката и качеството на живот, но и върху потребността от специфични социални услуги, услуги в сферата на здравеопазването, отдиха и туризма, културата, административните услуги и обитаването.

Здравеопазване

На територията на община Добричка няма заведения за болнична помощ. Населението се обслужва от МБАЛ гр. Добрич или специализираните здравни заведения в гр. Варна.

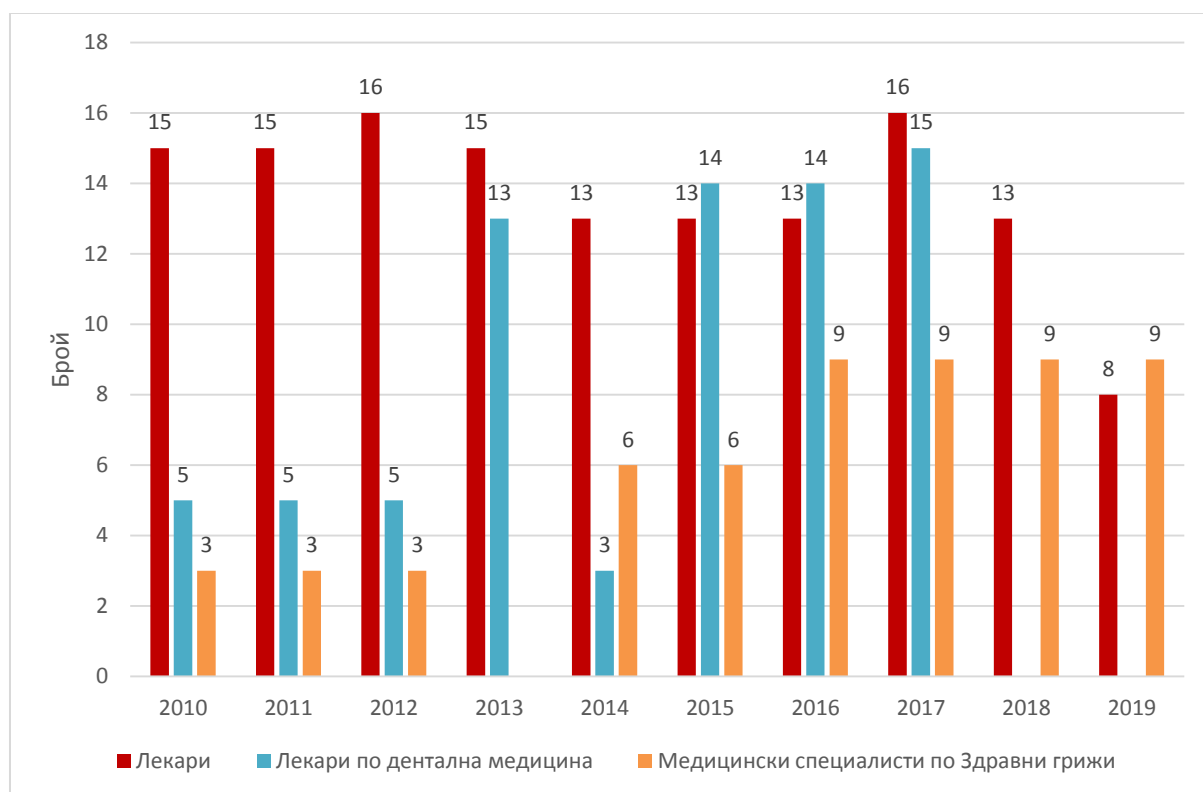
Важно значение за здравното обслужване на населението на общината и 68-те населени места е действащия Център за спешна медицинска помощ, Добрич.

Доболничната помощ в община Добричка през 2019 г. е предоставяна от 8 лекари и 9 медицински специалисти по Здравни грижи, като тенденцията е за намаляване на броя на здравните специалисти. Развитието на човешките ресурси в областта на здравеопазването се характеризира с относителна стабилност на броя лекари до 2017-2018 г. Броят на лекарите по дентална медицина нараства чувствително в периода 2015-2017. Въпреки че по данни на НСИ в следващите две години на територията на общината не е регистрирана нито една стоматологична практика, а през 2019 г. броят на лекарите, практикуващи в общината намалява от около 13-15 на 8, по данни на РЗИ, **през февруари 2021 г. на територията на общината работят 13 лекари и 8 зъболекари, сключили договори с НЗОК¹¹¹².**

¹¹ <https://services.nhif.bg/references/lists/opl.xhtml>

¹² <https://services.nhif.bg/references/lists/dentists.xhtml>

Графика 31. Брой лекари, лекари по дентална медицина и медицински специалисти в община Добричка, 2012-2019 г.

Източник: НСИ

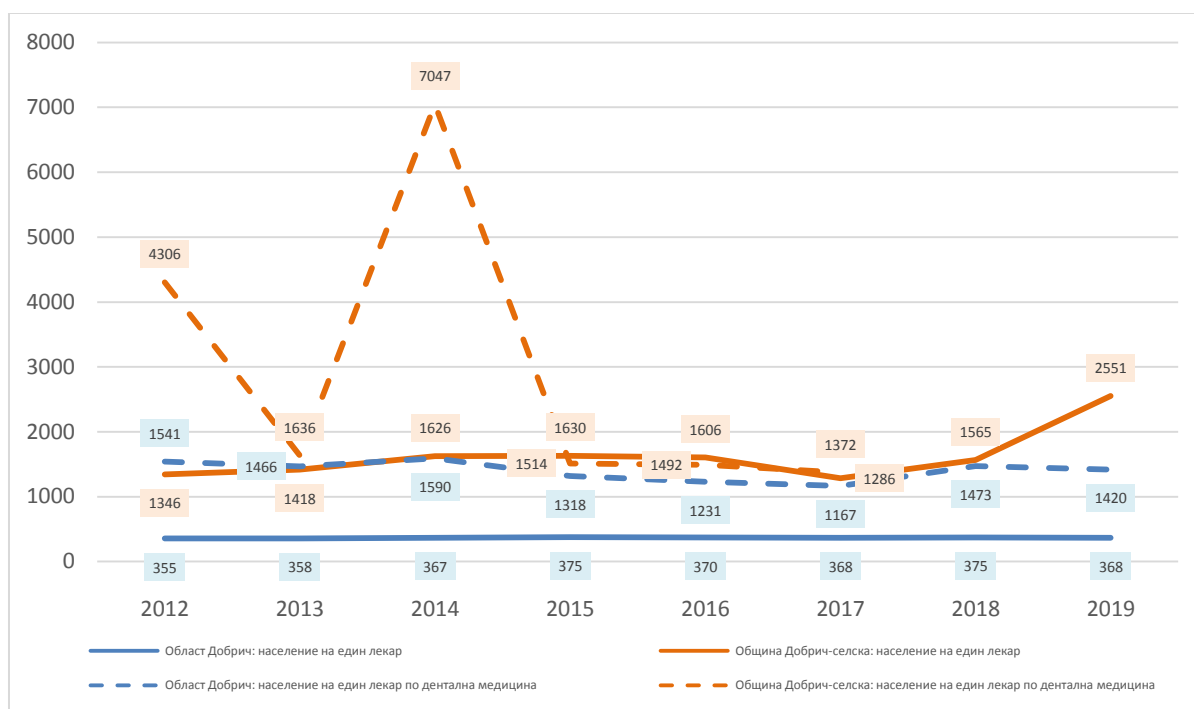
По показател „население на един лекар“ община Добричка има ясна тенденция за висок брой население на един лекар – близо 4 пъти по-висок от средните стойности за област Добрич и близо 6 пъти по-висок от средните стойности за страната (данни на НСИ за 2017 г.).

Таблица 5. Население на един лекар по статистически зони, статистически райони и по области и общини, 2003-2017 г.

	(брой)			
	2014	2015	2016	2017
Общо за страната	250	246	240	234
Североизточен	265	264	259	248
Добрич	367	375	370	368
Добричка	1626	1630	1606	1286

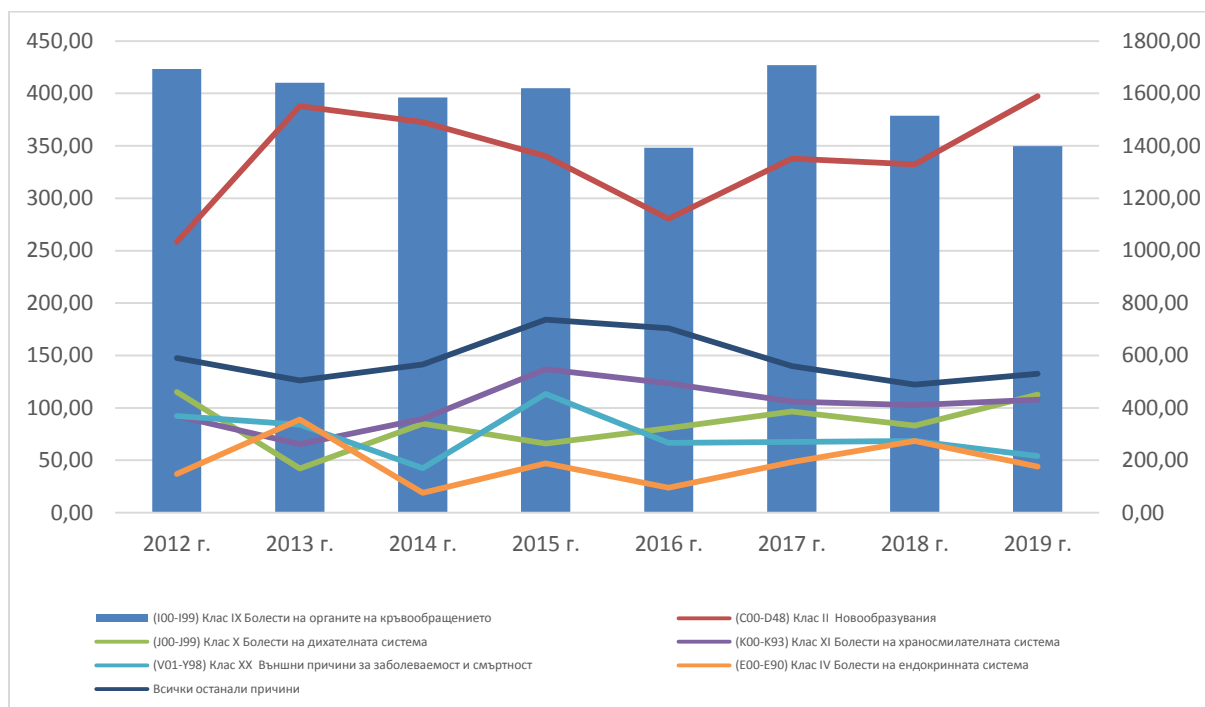
Източник: НСИ

Графика 32. Население на един лекар, население на един лекар по дентална медицина в община Добричка, 2012-2019 г.

Източник: НСИ

Графика 33. Разпределение на заболяванията на населението в община Добричка по класове болести, 2012-2019 г.

Източник: НСИ

Причините за заболяванията на населението в община Добричка продължават да са сходни с тези на национално ниво, като намалява броя на болестите на органите на

кръвообращението (сърдечно съдови), но нараства броя на умиранията в резултат на новообразования. Нараства броя на умиранията от болести на храносмилателната система, и болестите на дихателната система.

На територията на общината има 1 аптека, регистрирана в с. Карapelит.¹³

Образование

Образователната инфраструктура в община Добричка се състои от 13 училища (10 основни училища, две обединени и едно средно училище) с 1047 ученика за учебната 2019/2020 г.¹⁴ и 30 детски градини. Основно училище „Св. Св. Кирил и Методий“ в с. Ведрина е защитено училище за учебна година 2020/2021¹⁵.

Детски градини

Детските градини са общински и се помещават в сгради, публична общинска собственост, които са специално построени или приспособени за отглеждане и възпитание на децата до постъпването им в първи клас. Сградите са в многодобро състояние, като за поддържането им всяка година се осигуряват средства от общинския бюджет. В детските градини в община Добричка се извършва прием на деца на възраст от 2 до 6 години. На територията на общината за учебната 2019/2020 г. функционират 30 (тридесет) детски градини, в които са обхванати 601 деца, разпределени в 36 разновъзрастови групи.

Таблица. 6. **Детски градини в община Добричка**

Детски градини		
ДГ с. Дончево	ДГ с. Ведрина	ДГ с. Черна
ДГ с. Воднянци	ДГ с. Житница	ДГ „Добруджанче“ с. Овчарово
ДГ с. Долина	ДГ „Първи юни“ с. Ловчанци	ДГ с. Лясково
ДГ с. Котленци	ДГ с. Одърци	ДГ с. Карapelит
ДГ „Първи юни“ с. Бранище	ДГ „Детелина“ с. Победа	ДГ с. Ф.Дянково
ДГ с. Смолница	ДГ с. Пчелино	ДГ „Мики Маус“ с. Плачи дол
ДГ с. Подслон	ДГ с. Сливенци	ДГ „Зорница“ с. Батово
ДГ с. Стефан Караджа	ДГ „Дъга“ с. Стефаново	ДГ с. Бенковски
ДГ с. Владимирово	ДГ "Здравец", с.Стожер	ДГ „Слънчице“ с. Божурово
ДГ с. Паскалево	ДГ с. Царевец	

Източник: Регистър на училища и детските градини¹⁶

Осигуреният капацитет на детските градини позволява пълен обхват на децата от общината в групата от 3 до 6 години - показателя места на 100 деца в детските градини е със 70% над средният за област Добрич и почти два пъти над средното за страната - за учебната 2019/2020 г. е 202. Средната пълняемост на една група е 17 деца, което е в границите на нормативните изисквания.

¹³ По данни на РЗИ Добрич за 2019 г.

¹⁴ По данни на НСИ

¹⁵ Съгласно Решение на МС от декември 2020 година за приемане на актуализиран списък със защитените училища и детски градини в Република България

¹⁶ <http://dobrichka.bg/files/upload/registyr-dg-i-ou.xlsx>

Таблица 7. Показатели за детските градини за учебната 2019/2020 г.

	Детски градини	Деца, общо	Педагогически персонал		Места		Детски групи
			общо	В т.ч. детски учителки	Общо	На 100 деца	
Общо за страната	1 840	217 867	20 050	18 806	234504	108	9310
Североизточен	301	28289	2711	2549	31998	113	1254
Област Добрич	84	4959	525	495	6528	132	247
Община Добричка	30	605	72	71	1223	202	36

Източник: НСИ

В периода 2016-2019 г. общината е изпълнила проект „Детска академия за толерантност в община Добричка“ по процедура „Подкрепа за предучилищното възпитание и подготовка на деца в неравностойно положение“¹⁷, насочен да допринесе за постигането на устойчиви резултати върху овладяването на български език, социализацията и интеркултурното образование в рамките на 30 детски градини на територията на община Добричка. Проектът включва осигуряване на психологическа подкрепа за деца от етническите малцинства и техните родители, допълнително обучение по български език за деца, за които българският език не е майчин, работа с родителската общност и изграждане на детски клубове по интереси - детски ателиета.

Училища

На територията на община Добричка, елементите на системата са добре развити и напълно отговарят на демографската ѝ характеристика. Тя разполага с 13 училища (10 основни училища, две обединени и едно средно училище) с 1047 ученика за учебната 2019/2020 г.¹⁸

Таблица 8. Училища в община Добричка за учебната 2019/2020 г.

Институция	Вид	Населено място	Финансиране
Основно училище "Васил Левски"	училище, основно	с. Божурово	Общинско
Основно училище "Васил Левски"	училище, основно	с. Хитово	Общинско
Основно училище "Добри Войников"	училище, обединено	с. Победа	Общинско
Средно училище "Никола Вапцаров"	училище, обединено	с. Карapelит	Общинско
Основно училище "Неофит Рилски"	училище, основно	с. Ловчанци	Общинско
Основно училище "Отец Паисий"	училище, основно	с. Батово	Общинско
Основно училище "Отец Паисий"	училище, основно	с. Овчарово	Общинско
Обединено училище "Пейо Крачолов Яворов"	училище, обединено	с. Стефаново	Общинско
Основно училище "Климент Охридски"	училище, основно	с. Смолница	Общинско
Основно училище "Свети Свети Кирил и Методий"	училище, основно	с. Ведрина	Общинско
Основно училище "Св. св. Кирил и Методий"	училище, основно	с. Дончево	Общинско
Основно училище "Стефан Караджа"	училище, основно	с. Житница	Общинско

¹⁷ <http://2020.eufunds.bg/bg/0/0/Project/Activities?contractId=haV8k0zZQJ0%3D&isHistoric=False>

¹⁸ По данни на НСИ

Институция	Вид	Населено място	Финансиране
Основно училище "Христо Ботев"	училище, основно	с. Стожер	Общинско

Източник: Регистър на институциите в системата на предучилищното и училищното образование, МОН

Таблица. 9. Показатели за училищата за учебната 2019/2020 г.

	I - IV клас				V - VII клас				
	Училища	Паралелки	Учители	Учащи, общо	Училища	Паралелки	Учители	Учащи, общо	завършили
Общо за страната	1972	12175	22340	248354	1972	8878	18190	191798	58864
Североизточен	258	1543	3002	32018	258	1151	2490	25261	7542
Област Добрич	59	265	509	5334	59	209	451	4468	1292
Община Добричка	13	24	51	585	13	19	58	462	111

Източник: НСИ

Таблица. 10. Брой на учащите в общината в учебни паралелки до VII клас

2017/2018	2018/2019	2019/2020
1147	1066	1047

Източник: НСИ

Продължава тенденцията на намаление на общия брой ученици в общината, регистрирана и през предходния планов период. Данните показват намаляване на учениците в основните училища на общината, което съответства и на демографските тенденции. Със Закон за предучилищното и училищно образование¹⁹ е променена националната образователна система, като това оказва значително влияние на динамичния ред на показателите за учениците - прекъсване на динамичния ред от 2017/2018 учебна година. Данните не са съпоставими спрямо предходните учебни години.

Показателят дял на преждевременно напуснали системата на образованието ученици от общия брой ученици през последните 10 учебни години остава висок, като след краткосрочно намаление, от 2014/2015 учебна година продължава да расте – през 2015/2016 е 7,5% от общия брой ученици в общината, а пред 2018/2019 и 2019/2020 съответно 9,9 и 11,5% от общия брой учащи в I – VII клас в общината. Показателят е значително над средния за страната, който за 2018/2019 е съответно 2,3%.

Така, въпреки добрите показатели на училищната система – оптимален брой ученици в една паралелка, едносменен режим на обучение във всички училища и добро физическо състояние на училищния сграден фонд, е необходимо да бъдат предприети мерки, свързани с подкрепата на учащите се и ограничаване на броя на преждевременно напусналите училището деца.

Социални услуги

На територията на община Добричка функционират редица социални услуги, предоставяни от различни структури и насочени към нуждите на населението, вкл. грижи за деца, за възрастни хора, както и хора в неравностойно положение.

¹⁹ обн., ДВ. бр.79 от 13 октомври 2015 г.

Поради големината на общината и значителния брой на населените места, предоставяната социална услуга **Домашен социален патронаж** е разделен на 13 центъра (Стожер, Паскалево, Победа, Методиево, Дончево, Житница, Владимирowo, Смолница, Стефан Караджа, Божуровo, Овчаровo, Ведрина, Карапелит), които обслужват 50 населени места в община Добричка с капацитет 550 потребители. Общината изпълнява дейности за подобряване на материалната база чрез доставка и монтаж на ново, професионално оборудване и обзавеждане на кухненски блок в Домашен социален патронаж в селата Владимирowo, Смолница и Стожер.

В периода 2017-2019 г. е изпълнен проект "Осигуряване на топъл обяд" по Оперативна програма за храни за основно материално подпомагане за 240 лица през зимните месеца на 2019 г. от февруари до април вкл. и от октомври до ноември и осигуряване на обяд чрез в 13 звена на Домашен социален патронаж, разполагащ с подходяща материална база и оборудване за приготвяне на храната и транспортирането ѝ до потребителите.

В периода юли 2019-декември 2020 г. общината изпълнява проект, финансиран от ОП „Развитие на човешките ресурси“ 2014-2020 „**Патронажна грижа за възрастни хора и лица с увреждания в община Добричка**“, в рамките на който се осигурява мрежа от услуги в домашна среда и подходящ капацитет за предоставянето им. С продължение на финансирането на проекта пред 2020 и началото на 2021 г. се осигурява предоставяне на услуги и за преодоляване последиците от коронавируса. Подкрепата за услугите в домашна среда е осигурена финансово до юли 2021 г. чрез финансирането от ОПРЧР 2014-2020 г.

С проект, финансиран по ОП РЧР 2014-2020 г. през 2016-2018 е създаден Център за почасово предоставяне на услуги за социално включване в общността и в домашна среда в община Добричка, вкл. осигуряване на специализиран транспорт за хората с увреждания.

В общината работи **Общностен център за деца от 0 до 7 г.** в с. Стефаново. Центърът функционира в изпълнение на Проект „Равен шанс за всички деца в община Добричка“, финансиран от Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2014-2020 г.²⁰ и предоставя социални услуги за подобряване качеството на живот на деца с увреждания от 0 до 7 г. както в общностния център с. Стефаново, така и на мобилен принцип. В рамките на проекта (2016-2019) са предоставяни интегрирани услуги за ранно детско развитие на деца до 7 годишна възраст от уязвими групи, включително деца с увреждания и техните семейства, както и бъдещи родители; ранна интервенция на уврежданията и индивидуална педагогическа подкрепа за деца с увреждания; предоставяна е психологическа подкрепа на бъдещи и настоящи родители за формиране и развитие на родителски умения, семейно консултиране и подкрепа; подобряване достъпа до здравеопазване и промоция на здравето чрез подкрепа за осигуряване на здравна детска консултация и дейности по превенция на заболяванията; осигуряване на допълнителна педагогическа подготовка за повишаване на училищната готовност на децата за равен старт в училище.

²⁰ Община Добричка изпълнява проекта съгласно Споразумение за финансиране № РД09-53 от 15.06.2011г. между МТСП и община Добричка.

Изпълненият в периода 2017-2018 проект „АКТИВНОСТ - Ангажираност, Квалифициране, Труд, Интегрирано Включване На Обезверени и Семейства в Трудност“²¹ е насочен към разнообразяване на социалните услуги и разширяване на обхвата им на терен, увеличение на лицата, предоставящи услуги за лична помощ, осигуряване на достъп до гъвкава грижа за деца с увреждания. В целевата група са включени общо 80 лица – възрастни и деца с увреждания и членове на техните семейства, деца и възрастни в риск. Проектът осигурява техническо обезпечаване на иновативна социална услуга Мобилен Екип за Социална Работа на Терен (МЕСРТ) в община Добричка, както и обучения по професии "Работник в озеленяването", „Социален асистент“ като част от повишаването на квалификацията на лица от целевите групи.

На територията на община Добричка работи **Дом за пълнолетни лица с деменция - мъже и жени в с. Опанец**, с капацитет 50 места. През 2019г. е извършено преустройство на стара, нефункционираща сграда, която се намира в двора на ДПЛД, с. Опанец в **Център за настаняване от семеен тип за пълнолетни лица с деменция** по проект „Красива България“. С преустройството на сградата е създадена нова социалната услуга от резидентен тип, която е алтернатива на институционалния тип грижа и дава възможност за осигуряване на относително самостоятелен начин на живот на хората, изведени от специализираните институции и социално включване. Със средства от проекта е извършено пълно обзавеждане на нов център за настаняване от семеен тип. Центърът е място за живот в среда, близка до семейната където могат да се предоставят социални, здравни, образователни и други услуги, в съответствие с потребностите на настанените лица. С осигурените средства по проекта ще бъдат обзаведени и оборудвани спални, дневна, столова за настаняване на 15 потребителя, административната част от сградата, кабинети за медицински специалисти и други. В стратегията за предоставяне на социални услуги в Община Добричка е планирано Центърът да стартира дейността си през 2021 г. Откриването на такъв вид услуга в община Добричка ще осигури превантивната роля по отношение на тяхната институционализация. Ще се създадат условия за подкрепа, ефективна защита и социална интеграция на хората с увреждания в среда, близка до семейната.

През 2019 г. е осъществен важен проект за **създаване на социално предприятие "Помощ в дома и в градината"** - генератор на социална възвръщаемост в община Добричка²². Обхванати са 5 възрастни с увреждания, 20 лица в неравностойно положение на пазара на труда и 5 други социално изключени лица, като са осигурени образователни и консултантски услуги за професионална реализация, насочени към устойчива заетост в малките населени места, спазване организацията на ползване на градинки и паркови пространства, поддържане на озеленителната инфраструктура от квалифицирани лица.

На територията на цялата област Добрич няма изграден кризисен център.²³

Съгласно Решение № 790 от 30.10.2020г. на Министерски съвет за приемане на стандарти за делегираните от държавата дейности, в т. V – Функция „Социално

²¹ <http://2020.eufunds.bg/bg/0/0/Project/BasicData?contractId=01d%2Bfx%2FkFe0%3D&isHistoric=False>

²² <http://2020.eufunds.bg/bg/0/0/Project/BasicData?contractId=HstWJbdfmXQ%3D&isHistoric=False>

²³ Годишен мониторингов доклад на основния екип на звеното за мониторинг и оценка към Областната стратегия за развитие на социалните услуги за 2019 г.

осигуряване, подпомагане и грижи“ е определен стандарт за нова социална услуга „Асистентска подкрепа“ в размер 3 985,00 лв. на едно лице за календарната 2021 г. Съгласно натуралните и стойностни показатели за прилагане на стандартите за делегираните от държавата дейности за 2021 г. в Община Добричка, са осигурени средства в размер 852 790.00лв. за 214 броя потребители. В тази връзка, общинска администрация предприе необходимите действия по създаването на социалната услуга „Асистентска подкрепа“ като делегирана от държавата дейност по реда на ЗСУ и ППЗСУ. На основание чл.78,ал.1 от ППЗСУ е подадено заявление до Агенция социално подпомагане, с което се инициира производство по издаване на заповед за предварително одобрение за включване в Националната карта на социалните услуги. Със Заповед № РД01-0016/05.01.2021г.на АСП, Община Добричка получи предварително одобрение за създаване на нова социална услуга „Асистентска подкрепа“, като държавно делегирана дейност. Насочването за ползване на асистентска подкрепа, контролът върху дейността на асистентите и отчитането на услугата се извършва от общината. Предоставянето на тази подкрепа следва да се организира по начин, позволяващ комплексно предоставяне на различните видове социални услуги в домашна среда. С оглед намаляване на административната тежест и изпълняване разпоредбите на чл. 93 от ЗСУ, изискващ организацията по предоставянето на асистентската подкрепа да позволява комплексно предоставяне на различните видове социални услуги в домашна среда, Община Добричка предвижда да не се разкрива ново звено за администриране на услугата „Асистентска подкрепа“. Дейността ще се възложи на отдел „Социални услуги“, който е част от структурата на общинска администрация и към момента изпълнява дейности по предоставяне на услуги в домашна среда. От 2019г. е възложено администрирането на Механизма за лична помощ, съгласно „Закона за личната помощ“ на специалистите в отдел „Социални услуги“ към общинска администрация.

През 2018 г. на територията на общината функционират 56 клуба на пенсионера (в 54 селища), в които членуват 1454 души.²⁴ Предвид важната им социална роля, изразяваща се в поддържане на социални контакти на пенсионерите, приоритет на общината е финансирането на клубовете, с цел тяхната издръжка и развитие на дейността им.

Дейности в областта на културата

В община Добричка са регистрирани общо 45 читалища²⁵ като основни културни институции. В почти всички читалища има различни по големина библиотеки, работят активно 80 постоянни и временни художествени колектива²⁶.

Основни проблеми са свързани с осигуряване на средства за ремонт и поддръжка на читалищните сгради и въвеждане на съвременни технологии, дигитализация на читалищните фондове и модернизация на движимата материална база.

Общината провежда прегледи на самодейността, както и фолклорен фестивал.

²⁴ <http://www.bta.bg/bg/c/BO/id/1930494>

²⁵ Регистър на народните читалища на Министерство на културата

²⁶ Програма за развитие на читалищна дейност в община Добричка за 2019 г.
https://dobrichka.bg/files/info_pages/Programa-za-razvitie-na-shitalishna-dejnost-2019-2.pdf

Таблица. 11. Читалища в община Добричка

Читалище	Населено място	Библиотечен фонд (тома)
НЧ "Пробуда -1896 г."	село Победа	10966
НЧ "Пробуждане-1898 г."	село Ломница	1775
НЧ "Христо Ботев-1941 година"	село Козлодуйци	3500
НЧ Васил Левски-1941г.	село Тянево	470
НЧ "Гео Милев -1940г."	село Житница	7685
НЧ "Напредък-1942 г."	село Дончево	11025
НЧ "Георги Тодоров -1940 година"	село Владимирово	5640
НЧ "Йордан Йовков-1941"	село Камен	-
НЧ "Стефан Караджа -1942"	село Смолница	12829
НЧ "Стефан Караджа-1941 г."	село Лясково	2616
НЧ "Светлина -1940"	село Ловчанци	10867
НЧ "Св.Св.Кирил и Методий-1942 г."	село Бенковски	8912
НЧ "Свобода-1940"	село Стожер	1650
НЧ "Никола Йонков Вапцаров-1941г."	село Стефаново	8860
НЧ "Йордан Йовков-1941 година"	село Котленци	607
НЧ "Просвета -1940"	село Плачидол	4680
НЧ "Св.Св.Кирил и Методий 1900 г."	село Фелдфебел Денково	2648
НЧ "Светлина -1941г."	село Ведрина	12067
НЧ "Груди Филипов -1940 година"	село Божурово	4956
НЧ "Възраждане -1941 г."	село Одринци	2718
НЧ "Захари Стоянов-1940г."	село Овчарово	3921
НЧ „Христо Ботев-1941г.“ с.Методиево	село Методиево	2880
НЧ "Нов живот -1941г."	село Черна	4795
НЧ "Просвета-1940 г."	село Царевец	620
НЧ Асен Златаров-1940г.	село Стефан Караджа	1200
НЧ "Димитър Минчев -1896"	село Паскалево	9983
НЧ "Христо Ботев-1941 година с. Батово"	село Батово	2500
НЧ "П.Р.Славейков-1942 година"	село Бранище	4587
НЧ „Димитър Паскалев-1940“	село Росеново	3011
НЧ "Просвета-1940 г."	село Хитово	4300
НЧ "Д-р Йосиф Йосифов-1884"	село Карапелит	26000
НЧ „Христо Смирненски-1947г.“	село Одърци	-
НЧ "Просвета -1941г."	село Свобода	1541
НЧ "Добри Чинтулов -1941г."	село Славеево	914
НЧ "Добри Чинтулов -1941"	село Воднянци	
НЧ „Искра-1945“	село Врачанци	
НЧ „Напредък“	село Долина	
НЧ „Кирил и Методий“	село Орлова могила	
НЧ "Христо Ботев-1895г."	село Богдан	

Читалище	Населено място	Библиотечен фонд (тома)
НЧ "Христо Ботев - 1940 год."	село Полковник Минково	
НЧ "Георги Сава Раковски -1957"	село Златия	
НЧ "Йордан Йовков-1941"	село Пчелник	
НЧ Св. Св. Кирил и Методий	село Прилеп	
НЧ "Асен Златаров-1941 год."	село Полковник Иваново	
НЧ "Христо Ботев-1942г."	село Миладиновци	

Източник: Регистър на културните институти в община Добричка²⁷, ОУП на община Добричка

Спорт и младежки дейности

На територията на общината функциониращи спортни обекти са стадиони в селата Бенковски, Овчарово, Дончево, Ст. Караджа, Стожер, Победа, Стефаново, Бранище, Карапелит, които се ползват. Спортни площадки има в с. Карапелит и с. Победа. На територията на общината има отредени терени общинска собственост, както и нефункциониращи такива, които представляват своеобразен резерв в населените места за тяхното развитие.²⁸

В 6 населени места (Бенковски, Свобода, Стефан Караджа, Стожер, Фелдфебел Дянково и Царевец) функционират **младежки клубове**. Младежките клубове осигуряват възможност на младежите на възраст от 18 до 35 години да осъществяват социални контакти и да участват в организирани културно-масови прояви.

Инфраструктурно развитие, свързаност и достъпност на територията

Транспортната инфраструктура и качеството на предоставяните от нея услуги, в т.ч. достъпността до населените места, производствените зони и местата за отдих и туризъм е ключов фактор за социалното, културно, икономическо развитие и сближаване на районите. Транспортната инфраструктура в община Добричка е представена от пътната и железопътната мрежи преминаващи през територията ѝ.

Транспортната инфраструктура

През територията на общината преминава второстепенна ос на развитие Силистра – Добрич – Варна. Оста Варна – Добрич – Силистра прави връзка между Черноморското крайбрежие и най-големия икономически център град Варна с коридора „Рейнско-Дунавски“. Второстепенните оси на развитие на територията са много важни за развитието на ниво регион и ще подпомогнат както междурегионалното, така и междуобщинското сътрудничество. Пълноценното им изграждане и осмисляне като значимост е ключово за регионите, защото създадената инфраструктура и подобреният достъп дават възможност за установяване на партньорства в социалната сфера и в икономическите дейности и едновременно с това способстват за запазване на населението в по-малките урбанистични центрове.

²⁷ <http://dobrichka.bg/files/upload/registyr-chitalishta.csv>

²⁸ ОУП на община Добричка

Групата на пътищата с регионално значение се формира от пътищата втори и трети клас. Главните функции на този вид пътища са да осигуряват връзките между големите административни и икономически центрове в регионите, както и между самите региони, като съдействат за интеграцията им. Връзките на по-голямата част от общинските центрове с областните градове също са част от функциите на пътищата II и III клас. Същевременно те имат за задача да доведат трафика до автомагистралите и пътищата I клас и служат като преразпределители на трафика по пътните артерии с национално и международно значение. В някои случаи обслужват гранични контролно-пропускателни пунктове със съседни страни и имат важна роля за развитието на трансграничното сътрудничество.

В тази група попадат 10 общини, от които обслужвани от второкласни пътища са Добрич, Добричка и Генерал Тошево (област Добрич).

Пътна мрежа

Географското разположение на община Добричка е благоприятно по отношение на транспортната ѝ обвързаност. Пътната мрежа на територията на общината се състои от републикански пътища втори и трети клас с дължина 204,44 км. и общински пътища с обща дължина в рамките на общината 207,2 км. Територията на общината е обслужвана от три второкласни (път II-293, II- 20 и път II-71) и пет третокласни пътища (III-293, III-2702, III-7105, III-7106 и III-9701). Общата дължина на пътната мрежа в общината е 388 км, като над 50% от състава ѝ са републикански пътища. Средната гъстота на пътната мрежа (298,9 km/1000 km²) е по-ниска от тази на страната (368,41 km/1000 km²).

Транспортните връзки определят добра свързаност с националната транспортна мрежа, която осигурява достъп до морски и речни пристанища, Ро-Ро терминали и гражданско летище Варна. Благоприятните транспортни връзки с Румъния осигуряват достъп до съседни пазари. Общината остава в страни от международен път Е-87, свързващ ГКПП Дуранкулак на българо-румънската граница с ГКПП Малко Търново по протежение на черноморското крайбрежие, както и от общеевропейските транспортни коридори, като най-близките от тях са коридор № 7, преминаващ през Силистра и свързващ Северно море с Черно море чрез речния канал Рейн - Майн - Дунав и коридор № 8, свързващ Адриатическо с Черно море и достигащ до Варна.

През територията на общината преминават важни второкласни пътища:

- път II-29 (ГКПП „Йовково“ - Генерал Тошево - Добрич - Аксаково - Варна),
- път II-71 (Силистра – Добрич - Оброчище),
- път II-27 (Нови пазар - Добрич - Балчик).

Третокласната пътна мрежа включва:

- път III 293 Добрич - Паскалево - Крушари - Коритен - граница Румъния;
- път III 9701 Ок.п. Добрич - Победа - Методиево - Малина - Преселенци - Горица - Великово - Сираково – Сърнино;
- път III 7105 (Средище - Хитово) - Балик - Житница - Козлодуйци - Добрич;
- път III 7106 Карапелит - Гешаново – Кочмар;
- път III 2702 (Владимирово - ок.п. Добрич) Одринци - Ведрина - п.к. гара Оборище - Генерал Киселово - Вълчи дол - Щипско – Суворово.

Общинската пътна мрежа допълва транспортното обслужване в общината, осигурявайки пътни връзки между пътища от РПМ и достъп до някои от населените места. Общата ѝ дължина е 207,2 км. Ниската гъстота на общинската пътна мрежа се обуславя от факта, че по-голямата част от населените места в общината се обслужват от републиканската пътна мрежа.

Главните пътища, пресичащи територията на общината, са радиално разположени към град Добрич, с направления северозапад, североизток и юг (Силистра, Констанца, Варна), като осъществяват връзката с опорните центрове в района.

Географското положение на общината благоприятства за транспортната ѝ свързаност и достъпност. Пътната инфраструктура е сравнително добре изградена, като общината се обслужва предимно от републиканската пътна мрежа. Общинската пътна мрежа има допълващ характер по отношение на транспортното обслужване, тъй като по-голямата част от населените места са в обхвата на републиканската пътна мрежа.

Съществен проблем е състоянието на пътната настилка. Пътищата, свързващи селищата в общината с важните пътни артерии, са с ниска пропускателна способност, а при зимни условия много често непроходими, което затруднява достъпа на стоки и товари и по този начин представлява пречка за развитието на бизнеса и води до изолиране на района.

В периода 2016-2020 г. са изпълнени ремонтни дейности по протежението на път II-29 Варна-Добрич от км 20+394,73 до км 23+199,86 и от км25+342 до км 38+100,31 и път II-29 Добрич-Кардам от км 38+100.31 до км 52+168.81 с обща дължина 14,069 км²⁹. Така е ремонтирана една от основните пътни артерии, свързваща Варна с населените места в община Добричка, вкл. селата Дебрене, Стожер, Соколник, Стефаново, Стефан Караджа.

През 2018 и 2019 г. с финансиране от републиканския бюджет са ремонтирани и участващи от път II-71 Добрич – Албена, в участъка Стефаново - Славеево – Одърци, с обща дължина 13,6 км. Все още се нуждае от ремонт участъка от Одърци до Оброчище.

Изготвени са технически проекти за ремонт и рехабилитация на основни пътни отсечки на територията на общината, които са идентифицирани като потенциални проекти за реализация:

- „Рехабилитация на Път DOB2100/III-7106 Карапелит-Гешаново-Кочмар/ Карапелит-Медово-Бенковски /DOB1199 Жегларци-Бенковски-Владимирово/ от км. 0+000 до км. 9+500 в община Добричка“;
- „Рехабилитация на път DOB1095/II – 71 Силистра-Карапелит-Добрич/-Смолница-Ловчанци-Полковник Иваново от км. 0+000 до км. 13+500;
- „Възстановяване и подобряване на транспортно - експлоатационните качества и носимоспособността на настилката на път DOB 1108 - / III-293 (Паскалево-Свобода) - Росеново - Божурово - граница на общините Добричка и Крушари - Лозенец - DOB 2176/ от км 0+000 до км. 11+987 на територията на община Добричка;

Междувременно е изпълнена частична рехабилитация на път DOB1108- Росеново – Божурово.

²⁹ Процедура BG16RFOP001-7.001 Регионални пътища на ОПРР 2014-2020

Първите два участъка от Път DOB2100 и път DOB1095 са сред приоритетните пътни участъци за реконструкция, включени Средносрочна оперативна програма за изпълнение на Стратегията за развитие на пътната инфраструктура 2016-2022 г.

Таблица. 12. **Приоритетни общински пътни участъци в община Добричка за реконструкция (РЕК), или превантивна поддръжка (ПЕП) до 2022 г.**

Път №	Начална точка (км)	Крайна точка (км)	Дължина (км)	Брой ленти	Състояние	Необходима дейност	Разчет (млн. лв.)
DOB1095	0.000	13.500	13.500	2	Много лошо	РЕК	5.144
DOB2100	0.000	9.300	9.300	2	Много лошо	РЕК	3.543
DOB2114	0.000	5.800	5.800	2	Много лошо	РЕК	1.703
DOB1104	0.000	11.000	11.000	2	Лошо	РЕК	2.211

Източник: Средносрочна оперативна програма за изпълнение на Стратегията за развитие на пътната инфраструктура 2016-2022 г.

Общият устройствен план на общината предлага удвояване на трасето на път II 29 „Варна-Добрич“, като се предлага той да обходи източно с. Стожер, като по този начин ще се изнесе интензивния трафик от селото. Подобен проект изисква значително планиране и координация с Областно пътно управление-Добрич и АПИ, както и осигуряване на финансиране. В рамките на програмния период могат да бъдат изпълнени дейности по проучвания и проектиране на обход на с. Стожер.

Железопътна мрежа

Транспортното обслужване се допълва от железопътния транспорт. Железопътната инфраструктура е представена от жп линия от Разделна (община Белослав) за Девня, Суворово, Вълчи дол, Добрич и Кардам, която на север пресича българо-румънската граница при ГКПП „Йовково“ и продължава през румънска територия за Констанца и така свързва вътрешността на страната с Румъния, Украйна, Русия и други европейски държави. Жп линията Добрич - Кардам е с дължина на територията на общината 20.2 км, като линията е единична и неелектрифицирана.

Действащи жп. гари и спирки на територията на общината са: спирки - Местност Ифеклията – прелез; с. Дончево; с. Ген. Колево; с. Ново Ботево.

Обществен транспорт

В общината има осигурен автобусен транспорт за превоз на пътници, а за учениците и деца в детски заведения, общината годишно сключва договор с превозвач за поддържане на 15 маршрутни линии.

Общинската транспортна схема осигуряват връзки между отделните селища в общината, както и със съседните общини. Линиите от Областната транспортна схема осигуряват връзка на общинския с областния и други административни центрове в страната. Основния превозвач, осъществяващ транспортни услуги на територията на общината е „Пътнически превози“ ЕООД, гр. Добрич. Без автобусен транспорт са селата Алцек, Воднянци, Вратарите, Дебрене, Дряновец, Енево, Ново Ботево, Прилеп, Врачанци, Соколник и Ф. Дянково.

Водоснабдителната и канализационна мрежа

ВиК системите на община Добричка се обслужват от "ВиК" АД – гр. Добрич (35% държавна и 65% общинска собственост, вкл. с участие на община Добричка). Дружеството обслужва населени места от всички общини в област Добрич.

Населените места в общината се водоснабдяват от 20 помпени станции с 52 водоизточника – от тях 20 сондажни кладенеца и 32 каптажа³⁰, като 90% от необходимите водни ресурси се добиват от дълбоките подземни води. Дълбочината, от която се добиват водите е значителна, те са защитени от замърсяване и подземните води са с добри качества за питейно-битови нужди. Това обуславя и липсата на пречиствателни станции за питейните води не само на територията на община Добричка, но и на цялата област Добрич.

На територията на Добричка община има и помпени станции, които подават вода само за град Добрич – ПС „Одринци“ и които подават за населени места от общината и за град Добрич - ПС „Батово“. За съхранение и осигуряване на необходимите водни количества за населените места се ползват общо 47 водоема с обем от 80 до 500 м³. От тях 11 водоема обслужват по две населени места, а 10 населени места получават вода директно от водоснабдителната мрежа на общината.

Общата дължина на външната водопроводна мрежа в общината е 353 574 м, като от тях с азбестоциментови тръби (АЦТ) са 272 653 м или 75 %, със стоманени тръби – 30 880 м или 10% и с тръби от полиетилен висока плътност (ПЕВП) – 49 841 м или 15 %. Диаметрите на външната водоснабдителна мрежа варират от 80 мм до 450 мм. Дължината на вътрешните водопроводни мрежи в населените места е 429 000 м. **Вътрешните мрежи са изградени основно от азбестоциментови тръби** и незначителна част – от стоманени, полиетиленови и поцинковани тръби. Високият дял на АЦТ тръби, от които са изградени външните и вътрешните водопроводни мрежи са и един от факторите за високите загуби на вода.

Загубите на вода по мрежата в района са изключително високи и не намаляват през последните осем години.

Таблица. 13. **Загуби на вода по мрежата в проценти – община Добричка**

Година	%
2012	81,47%
2013	88,32%
2014	89,27%
2015	89,62%
2016	90,55%
2017	89,68%
2018	90,55%
2019	89,16%

Източник: „В и К Добрич“ АД – гр. Добрич

³⁰ По данни от ОУП на община Добричка

Цялото население (100%) на общината е осигурено с водоподаване, като няма населени места с целогодишен или сезонен режим на водоподаване³¹. Анализът в ОУП обаче извеждат като проблеми на водоснабдителен район Добрич 2 (който обхваща и населените места в община Добричка) наличието на сезонен режим, постоянни аварии, липса на напор във вътрешните мрежи, както и липса на измерващи устройства на вход и изход на повечето от населените места. Посочва се, че изградените водоснабдителни групи са в състояние да задоволяват потреблението на включените в тях селища, но честите аварии по мрежите вътре в населените места, както и по външната водопроводна мрежа, налагат източване на огромни водни количества при отстраняване на аварията. Това налага спешни мерки по обновяване на мрежите. Предимно аварийни, през последните години са проведени ремонти на участъци от външни водопроводи и по уличните водопроводни мрежи в селата.

ОУП на общината предвижда в краткосрочен план необходимост от рехабилитация на водопроводи:

- от РШ Стефан Караджа до село Царевец, дължина 2300 м
- от водоем с. Смолница до село Смолница, дължина 3700 м
- от водонапорна кула с. Подслон до водоем с. Карапелит, дължина 4200 м
- от ПС „Орлова могила“ до водоем Орлова могила, с дължина 2900 м
- рехабилитация на части от вътрешните водопроводни мрежи на населените места.

В дългосрочен план пред общината и „ВиК Добрич“ АД са идентифицирани нуждите от:

- доставка и монтаж на измервателни устройства на входа и изхода на населените места;
- реконструкция на основните водопроводи във водоснабдителните групи от разпределителна шахта (РШ) Полк. Свещарово до с. Свобода; от ПС „Батово 2“ до град Добрич; от ПС „Долина“ до РШ Златия; от ПС „Дулап кулак“ до с. Дончево; от ПС „Орлова могила“ до водоем с. Бдинци; от ПС „Полк. Иваново“ до водоем с. Ловчанци;
- изграждане на водоеми за осигуряване на напор в селищните мрежи за най-уязвимите селища;
- реконструкция на съществуващите водоснабдителни съоръжения.

В населените места на община Добричка няма изградена битова **канализация**, което обуславя и липсата на пречиствателни съоръжения. Единствено в две от населените места – Карапелит и Стефан Караджа, има изградени дъждовни канализационни профили по централните улици, които заустават в близки дерета, които минават през двете села.

Община Добричка следва да предвиди необходимостта привеждане към изискванията за постигане съответствие с правото на Европейския съюз и с планираните в ПУРБ програми от мерки по събиране, отвеждане и пречистване на отпадъчните води от урбанизираните територии.

³¹ Съгласно анализа на проект на ОПРР 2021-2027

В дългосрочен план в община Добричка следва да се планират действия за проектиране и изграждане на канализационни мрежи за битови отпадъчни води и на пречиствателни станции за най-големите населени места – селата Карapelит и Стожер. Необходимите инвестиции следва да бъдат включени в плановете на консолидирания ВиК оператор - Добрич.

Енергийна мрежа

Община Добричка се обслужва от електроразпределително дружество „ЕНЕРГО-ПРО България“ ЕАД – Варна, клон Добрич.

Съществуващата електроснабдителна мрежа обхваща територията на цялата община. Няма населени места без изградена електроразпределителна мрежа. Състоянието на електроразпределителната мрежа не е добро, въпреки ежегодната профилактика. При дъжд и снеговалеж се появяват смущения в електрозахранването.

На територията на общината няма изградени електрически подстанции. Връзките на електроразпределителната мрежа средно напрежение са към подстанции 110/20 20 kV в общини гр. Добрич, гр. Балчик, гр. Генерал Тошево.

За преобразуване и разпределяне на електрическата енергия от преносната мрежа на територията на общината за нуждите на населените места има изградени 162 трафопоста и 2 възлови станции (в с. Карapelит и с. Стожер). Има изградени и частни трафопостове, основно от земеделските кооперации и животновъдни комплекси. Трафопостове в голямата си част са изградени до 1980 г. Оборудването им е морално остаряло и това е причина за недоброто качество на електроснабдяването на населените места на общината.

Съществуващите инсталирани мощности в трафопостове са достатъчни предвид демографското развитие на района и общината (намаляване на населението, особено в малките населени места), но проблем е неподходящото им разположение. Част от консуматорите са доста отдалечени и това много често е причина за ниско ниво на напрежението до крайните потребители.

През последните години е извършена рехабилитация на част от уличното осветление на територията на общината, при което **не е изградена система за автоматичното му управление**. Към края на 2020 г. на територията на община Добричка 11 населени места са изцяло с LED улично осветление – Богдан, Божурово, Бранище, Воднянци, Долина, Козлодуйци, Орлова могила, Плачидол, Пчелино, Самуилово, Фелдфебел Денково. Частично са подменени осветителните тела в селата Батово, Генерал Колево, Дончево, Паскалево, Подслон, Приморци, Прилеп, Славеево, Стефан Караджа, Стефаново и Стожер. Пред общината стои задачата за **въвеждане на мерки за енергийна ефективност и използване на ВЕИ за намаляване на тези разходи (за улично осветление)**. Възможностите за намаляване на консумацията на електроенергия от уличното осветление са свързани с монтирането на фотоволтаични осветителни тела, както и чрез прилагането на система за централизирано управление на осветителните улични тела.

През територията на общината преминават **два магистрални газопровода** – един транзитен за Турция и един от националната газопреносна система. Изграденият в периода 2013 - 2015 г. **газопровод „Добрич – Силистра“** дава възможност за

газифициране на всички общини по трасето. По този начин общинският, промишленият и селскостопанските сектори и домакинствата могат да намалят разходите си за отопление и битови нужди с близо 35%. Съществуващата газоразпределителна мрежа предоставя възможност за газификация на преструктурираните и новоизградени производствени мощности.

Инвестициите за изграждане на инсталации и мощности за производство на енергия от ВЕИ и биогорива са възможности за постигане на по-добра енергийна ефективност, както в обществената, така и в частния сектор. Сградите общинска собственост, основно сградите на училищата и детските градини са подходящи за разполагане на фотоволтаични инсталации за производство на електроенергия. В периода 2009-2012 г. на територията на общината **са изградени фотоволтаични централи в с. Орлова могила, с. Карапелит и с. Котленци, собственост на частни инвеститори.**

По данни на АУЕР в Регистъра на ВЕИ³² на територията на общината има изградени следните централи, работещи с ВЕИ:

- БиоЕЦ "Овчарово" - Електрическа централа на биомаса, в експлоатация от 2015 г., с производствена мощност 1.499 МВт.
- ФЕЦ "Бранище" - Фотоволтаична електрическа централа с местоположение ФТЕЦ "Бранище", в експлоатация от 2013 г., с производствена мощност 0.09 МВт.
- ФЕЦ "Поручик Гешаново" - Фотоволтаична електрическа централа, в експлоатация от 2013 г., с производствена мощност 0.056 МВт.
- ФЕЦ "Котленци" - Фотоволтаична електрическа централа, в експлоатация от 2012 г., с производствена мощност 4.897 МВт.
- ФЕЦ "Орлова могила" - Фотоволтаична електрическа централа, в експлоатация 2012 г., с производствена мощност 2.188 МВт.
- ВТЕЦ "Карапелит" - Вятърна електрическа централа с производствена мощност 4 МВт.
- ВТЕЦ "Карапелит - 1" - Вятърна електрическа централа с производствена мощност 4 МВт.
- ВТЕЦ "Карапелит - 2" - Вятърна електрическа централа, в експлоатация от 23 март 2012, с производствена мощност 4 МВт.
- ВТЕЦ "Дебрене" - Вятърна електрическа централа, в експлоатация от 2008 г., с производствена мощност 1.05 МВт.

Пощи и телекомуникации

В община Добричка функционират 18 пощенски клона в селата: Стожер, Дончево, Ведрина, Одринци, Стефаново, Батово, Плачи дол, Божурово, Паскалево, Стефан Караджа, Победа, Методиево, Владимирowo, Бенковски, Смолница, Карапелит, Овчарово, Свобода, който осъществяват пощенски, куриерски, разплащателни услуги и др.³³

Територията на общината е напълно покрита с мобилни комуникации.

³² Публичен регистър на инсталациите за производство на електроенергия от възобновяеми енергийни източници, <https://www.veiregistar.bg/>

³³ По данни на Български пощи, <https://www.bgpost.bg/bg/312>

Националният план за широколентова инфраструктура за достъп от следващо поколение 2014 на България определя цели за широколентовия достъп в съответствие с Програмата в областта на цифровите технологии за Европа. Предоставянето на интернет и електронни услуги в България е сравнително добро в повечето градски райони. По отношение на скоростта на интернет в по-големите градове страната е на едно от челните места в Европа. Въпреки това в средните и малките градове, както и в отдалечените и слабо населени селски зони, има райони, които нямат достъп до интернет.

Съгласно ежегодно публикуваната информация относно предлагането на широколентов достъп до интернет на територията на страната³⁴, общините в Република България са разделени на **три категории, съобразно броя на мрежите** на съответната територия:

- територии без изградена мрежа за фиксиран високоскоростен интернет; **„бели зони“**;
- територии с една изградена мрежа за фиксиран високоскоростен интернет; **„сиви зони“**;
- територии с повече от една изградена мрежа за фиксиран високоскоростен интернет; **„черни зони“**.

Информацията представлява актуално „картографиране“ (последни публикувани данни за 2018 г.) на съществуващата частна и публична инфраструктура и качеството на обслужване при използване на стандартни показатели за „картографирането“ на широколентови мрежи, вкл. за нуждите на секторите, имащи специфични нужди.

Таблица. 14. **Тип широколентов достъп в общините на територията на област Добрич**

Община	Тип достъп	Вид зона
Добричка	ADSL, FTTB, FTTH, MOBIX, NAKED xDSL, Net Box	2
Балчик	ADSL, CATV, FTTB, FTTH, FTTN/C, LAN, MOBIX, NAKED xDSL, Net Box, RLAN, VDSL	1
Генерал Тошево	ADSL, FTTB, FTTH, MOBIX, VDSL, NAKED xDSL, Net Box	2
Добрич	ADSL, CATV, FTTB, FTTH, FTTN/C, Homebox, LAN, MOBIX, NAKED xDSL, Net Box, RLAN	2
Каварна	ADSL, CATV, FTTN/C, MOBIX, NAKED xDSL, Net Box, RLAN, VDSL	0
Крушари	ADSL, FTTB, FTTH, MOBIX, Net Box	1
Тервел	ADSL, FTTB, MOBIX, NAKED xDSL, Net Box, VDSL	2
Шабла	ADSL, CATV, FTTH, MOBIX, NAKED xDSL, Net Box, RLAN, VDSL, Спътников достъп	0

Община Добричка попада в зона 2 – територии с изградена повече от една мрежа за фиксиран високоскоростен интернет; **„черни зони“**, с тип достъп ADSL, FTTB, FTTH, MOBIX, NAKED xDSL, Net Box. Делът на населението на общината, попадащо в „бялата“ зона е 9,5% и още 2,5% в „сивата“ зона, като делът на населени с най-сериозно ограничен достъп до интернет е близо 5 пъти над средно за страната.

³⁴https://sipbg.gov.bg/SIP.Experts/public/eit/bbMapping_bg.htm

Таблица. 15. **Относителен дял на населението с бърз и свръхбърз широколентов достъп и в бели и сиви зони към 06.2018 г.**

	ШЛИ 30+ mbps	ШЛИ 100+ mbps	Бяла зона	Сива зона
България	97,42%	97,97%	1,59%	2,30%
Добричка	91,32%	87,12%	9,54%	2,50%

Източник: Социално-икономически анализ на районите в Република България, Втори етап - Част 1, Приложения, юли 2019 г.

Въпреки стартирането на приема на документи за реализацията на проект по подмярка 7.3. „Широколентова инфраструктура, включително нейното създаване, подобрене и разширяване, пасивна широколентова инфраструктура и мерки за достъп до решения чрез широколентова инфраструктура и електронно правителство“ по ПРСР 2014-2020 с конкретен бенефициент, този проект все още не е реализиран.

Разширяването на достъпа до високоскоростен и стабилен Интернет, особено в ситуацията на пандемия и експлозивното практическо разширяване на използването на комуникациите за ежедневни нужди и бизнес операции, ще осигури възможност за подобряване качеството на живот, достъп до образование и здравни услуги, особено в отдалечените от общинския център населени места, както и за развитие на нови ниши на предприемачество и разширяване на съществуващи бизнес на територията на общината.

Екологично състояние и рискове

Компоненти на околната среда

На територията на общината не съществуват големи замърсяващи предприятия от миннодобивната, енергийната или химическата промишленост.

Води

Община Добричка попада в териториалния обхват на РИОСВ - Варна. Контролираният от РИОСВ – Варна, район включва част от територията на два водосборни басейна - Черноморски басейн, който се управлява от Басейнова дирекция за Черноморски район с център гр. Варна и Дунавски басейн, управляван от Басейнова дирекция за Дунавски район с център гр. Плевен.

В хидроложко отношение районът се отнася към подобласт с преобладаващо дъждовно подхранване и район с преобладаващо влияние на подпочвеното подхранване. Климатичните, морфоложките и геоложките условия в района на Източна Добруджа не позволяват формирането на значим повърхностен отток. В района повърхностните води се формират от атмосферни валежи, повърхностни атмосферни води от водосборната област и от карстови извори над разглежданата територия.

Единствената по-значима река е Суха река. В горната част на поречието си тя събира водите на няколко притока (реките Караман дере, Ботевска, Светамаринска и др.), но надолу по течението губи водите си в карстовия терен на Добруджанското плато. Реката се характеризира с непостоянно течение. В средната и долната си част Суха река е пресъхнала, поради изсичане на околните гори. Постоянен отток има само в горното течение на реката (до с. Карапелит), докато надолу отток има само в отделни периоди от годината, дължащ се както на снеготопенето, така и на поройни дъждове. Между Добруджанското и Франгенското плато протича р. Батова. Реката има зимно-пролетно

пълноводие, което започва още през ноември, достига максимума си през февруари и завършва през май. Останалите 5 месеца са маловодни, с най-ниска стойност през юли и август. В долното течение водите на реката се използват за напояване. За района са характерни едни от най-ниските за страната стойности на средногодишната водоносност на реките (около и под 0,1 л/сек./км²), поради което за водоснабдяване се разчита предимно на подземни водоизточници.

Подземните води имат ключово значение за водния баланс на района. Въпреки общата засушливост в този район, съществуват благоприятни условия за акумулиране на значителни количества подземни води и за образуване на неголеми артезиански басейни. Районът е изграден главно от сарматски шуплести варовици и пясъчници, покрити с лъос, повърхностните води се филтрират, проникват дълбоко и образуват почти непрекъснат дълбоко лежащ поток от подземни води.

На територията на общината се намира сондажен минерален извор до река Батовска близо до село Прилеп. Студени извори има при село Ново Ботево и село Батово.

В разглеждания район липсват съществени източници на замърсяване на водите.

Предвид че водоснабдяването на района е основно от подземни водоизточници, както и силно развитото земеделие и животновъдство на места, следва да се осигуряват мерки за недопускане на замърсявания от земеделски и промишлени дейности на водоемите и подземните водни тела на територията на общината.

Качество на атмосферния въздух

Община Добричка се характеризира с климатични фактори, обуславящи нисък потенциал на замърсяване на атмосферния въздух от местни източници.

В общината няма изградени химически предприятия, които да замърсяват въздуха. Превिшаване на нормите на прах се наблюдава единствено в района на Асфалтовите бази (с. Врачанци). Причините за наднормените стойности са лошото техническо състояние на пречиствателните им съоръжения - неправилно функциониране и неспазване технологичния режим на мокрото прахоулавяне. Като основни замърсители на въздуха в общината се явяват малкото промишлени предприятия, птицефермата в с. Дончево, кравефермата в с. Смолница, "Клас олио" ООД - с. Карапелит и транспортните средства, бензиностанциите, използването на твърди и течни горива (най-вече през зимния сезон), локалните инсталации за отопление на сградите (източници на серни окиси, прах и сажди), както и опалванията на стърнищата и неорганизираното изпускане на емисии в атмосферния въздух чрез изгаряне на гуми на МПС. Отделяните от движението на МПС замърсители на въздуха са прахови частици (сажди), серни оксиди, азотни оксиди, летливи органични съединения, метан, въглеродни оксиди, двуазотен оксид, амоняк, тежки метали, устойчиви органични замърсители.

Необходимо е да продължат дейностите по благоустрояване и почистване на населените места. Продължаващите дейности по озеленяване край улиците ще доведат до намаляване на замърсяването от прах и газове резултат от транспортните средства.

Съществен принос за подобряване качеството на атмосферния въздух има и ограничаването на отоплението с твърдо гориво. И докато намаляването на ползването

му в битов план е нереалистично в хоризонта на плановия период, е възможно въвеждането на ВЕИ и подобряване на енергийната ефективност за общинските сгради и тези, в които се предоставят публични услуги на територията на общината.

Шум

В община Добричка не са създадени предпоставки за превишаване на пределно допустимите нива на шума, поради тази причина не е правен и анализ на звуковото налягане в отделните населени места.

Почви

Почвената покривка е формирана основно върху лъсоча основа при степни и лесостепни растителни отношения. В нея се редуват карбонатни, типични и излужени черноземни почви. По долината на р. Батова има алувиално-ливадни почви. В южната част на общината има ограничени площи с оподзолени черноземи и тъмносиви горски почви, които са ерозирали в различна степен. Основният почвен подтип са излужените черноземи. Състоянието на земите, за които е характерен този почвен подтип, се оценява като добро. Няма нарушаване на почвените характеристики от промишлени дейности. Ерозионните въздействия са характерни в близост до морето.

Почвите в община Добричка имат високо естествено плодородие и са подходящи за отглеждане предимно на зърнени и технически култури (пшеница, ечемик, царевица, слънчоглед, цвекло, рапица, фасул, грах, люцерна).

Основен източник при замърсяването на земеделските земи се явява неправилната употреба на химични средства за растителна защита. Замърсяване на земеделски земи се констатира в районите на големите свинеферми (около лагуните) и птицекомбината в с. Дончево. Причините за замърсяването са преливане на лагуните или тяхното изпускане при почистване.

Друг проблем, допринасящ за замърсяването на почвите, е продължаващото нерегламентирано изхвърляне на отпадъци върху почвената повърхност (строителни, битови, промишлени и селскостопански отпадъци).

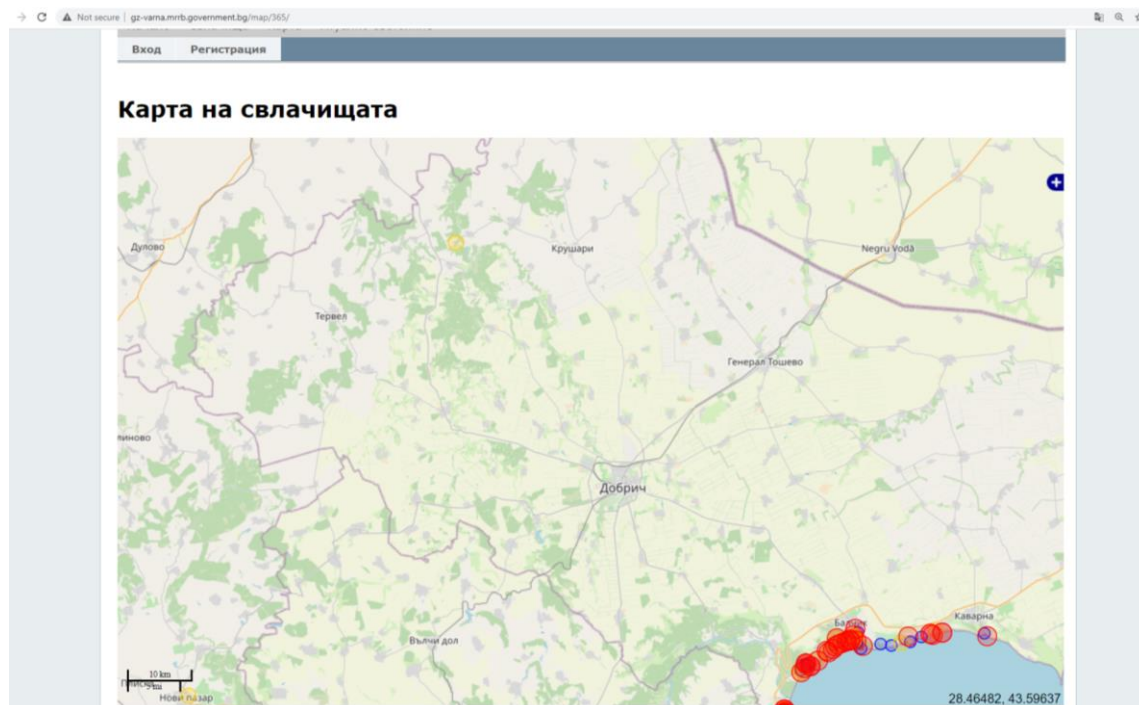
Вкислени, засолени, както и замърсени с тежки метали почви на територията на община Добричка няма. Съдържанието на вредни вещества в почвата е под допустимия минимум. Възстановяването на нарушените терени се извършва съобразно проекти, съгласувани от МОСВ.

Рискове и природни бедствия

Важно значение за деградиране на отделни участъци от почвената покривка имат **водната и ветрова ерозия**, проявяващи особено силно по склоновете на суходолията. За засилване на ефекта от ерозията допринасят и намаляването на горските площи и екстензивното полевъдство. Сред основните причинители на ерозия на почвите са водата и вятърът, които механично разрушават и отнасят почвените частици. В района на Добруджа преобладават постоянни североизточни ветрове, които при липса на така наречените **ветрозащитни пояси** биха били сериозна предпоставка за развитие на ерозионни процеси. Проливните дъждове и дългите засушавания през летния период също са причина за ерозия. Прилагането на високотехнологично земеделие и

изградените противоветрови пояси предотвратяват развитието на ерозионните процеси в почвите.

От „Геозащита - Варна“ ЕООД на територията на община Добричка не са регистрирани свлачищни райони.

Източник: „Геозащита - Варна“ ЕООД

Снежните навявания и обледявания са едни от най-характерните бедствия за територията на Добричка община, предвид географското разположение на общината, преобладаващите силни североизточни ветрове и равнинния релеф. Тежките зимни условия са предпоставка за възникване на пътно-транспортни произшествия, за образуване на преспи, за затрупване на улици и превозни средства. Поддържането на пътната мрежа в добро състояние, както и създаването и поддръжката на защитни съоръжения и мрежи против снегонавявания могат да намалят рисковете от специфичните зимни явления.

На територията на общината има значителна обработваема земеделска площ, която се засява основно с пшеница, царевица, рапица и слънчоглед, които при зреенето и прибирането създават сериозни предпоставки за **масови полски пожари**.

Особен вид риск представляват **хидротехническите съоръжения** – диги, язовирни стени и др. На територията на общината функционират 15 микроязовира, като за част от тях състоянието на хидротехническите съоръжения е посочено като неизправно – неработоспособно (6 водоема) и неизправно-частично работоспособно (7 водоема). Състоянието на язовир „Одринци“, най-големия на територията на област Добрич и собственост на „Напоителни системи“ ЕАД Варна е добро.

Необходими са планиране, осигуряване на финансиране и контрол за цел изпълнение на необходимите ремонти на язовирните стени и съоръженията към тях, подобряване на техническото и експлоатационно състояние и аварийната готовност.

Канализационна мрежа и пречистване на отпадни води

В населените места на община Добричка **няма изградена битова канализация**, което обуславя и липсата на пречиствателни съоръжения. Единствено в две от населените места – село Карапелит и Стефан Караджа, има изградени дъждовни канализационни профили по централните улици, които заустват в близки дерета, които минават през двете села.

В ПСОВ "Добрич" се отвеждат за пречистване отпадъчните води от канализационната мрежа на гр. Добрич. ПСОВ "Добрич" се намира на територията на община Добричка, с Врачаници, а пречистените води се заустват в р. Добричка.

През февруари 2020 г. е пусната в експлоатация модернизирана и разширена ПСОВ на гр. Добрич, с което станцията е приведена в съответствие с нормативните изисквания и в голяма степен са ограничени замърсяванията, предизвикани от нерегламентирани зауствания на канализационни води от гр. Добрич.

По отношение на резултатите от проучвателен мониторинг на повърхностни води, като съществен проблем се откроява цялостното обхващане на битово-фекалните води. В дългосрочен план в община Добричка следва да се планират дейности за инвестиране и изграждане на канализационни мрежи за битови отпадъчни води и на пречиствателни станции за най-големите населени места – селата Карапелит и Стожер.

Битови отпадъци

На територията на община Добричка в землището на с. Стожер се намира Регионално депо, обслужващо общините Добрич, Добричка, Тервел, Никола Козлево, Крушари, Каварна, Шабла, Генерал Тошево и Балчик.

Цялото население във всички населени места на общината е включено в системата за организирано сметосъбиране.

Таблица. 16. **Обхват на населените места и населението, включени в системата за сметосъбиране, 2019 г.**

№	Община	Брой населени места	Брой жители по настоящ адрес	Включени в системата за събиране [%]	Извозвани на основното депо [%]
	Добричка	68	24 292	100	100

Източник: Регионален доклад за състоянието на околната среда през 2019 г., МОСВ, РИОСВ гр. Варна

Изпълнен е проект "Изграждане на регионална система за управление на отпадъците в регион Добрич", в рамките на който са закупени и доставени машини и съоръжения за Регионалното депо с. Стожер. Изградени и въведени в експлоатация са: депо - клетка 1, сепарираща инсталация за смесени битови отпадъци, компостираща инсталация за БРО, съоръжение за третиране на строителни отпадъци.

Данните на НСИ показват, че в периода 2015-2018 г. общообразуваните битови отпадъци се увеличават като количество, като за директно депониране отива цялото количество, с изключение на 2018 г., когато предадените за рециклиране битови отпадъци са 202 тона или 4% от общото образувано количество, а само 1 тон битови отпадъци са предадени за предварително третиране.

Таблица. 17. **Обхват на системата за сметосъбиране, 2015-2018 г.**

година	Дял на населението, обхванато от системи за организирано сметосъбиране (%)	Общо образувани битови отпадъци (тона)	Директно депонирани битови отпадъци (тона)	Предадени за предварително третиране битови отпадъци (тона)	Предадени за рециклиране битови отпадъци (тона)
2015	100,0	4488	4488	0	0
2016	100,0	4900	4900	0	0
2017	100,0	4704	4704	0	0
2018	100,0	5095	4893	1	202

Източник: НСИ

Във всички села са поставени съвременни съдове тип „Бобър“ (1,1 куб.м.) за събиране на битови отпадъци. Всички микросметища (нерегламентирани сметища) по населените места са закрити и рекултивирани и е забранено изхвърлянето на битови отпадъци на тях. Поради честото нарушаване на забраната, общината организира годишно две сезонни почиствания (пролетно и есенно), подравнявания и епизодично разстилане и запръстяване на селските депа.

В Регионалното депо в с. Стожер е изградено регламентирано съоръжение за третиране на строителни и едрогабаритни отпадъци, с което е преустановена практиката строителните отпадъци за общините от Регион Добрич да бъдат използвани при рекултивация и ландшафтно оформяне на нарушени терени. Рециклираните в регионалното съоръжение строителни отпадъци, ще бъдат оползотворявани чрез влагането им в обратни насипи, като междинен изолационен слой в депа за отпадъци или влагане в строежите за постигане на националните цели по чл. 32 от ЗУО. Строителни отпадъци се оползотворяват и при ежедневно запръстяване на работните участъци на депата за неопасни отпадъци. Прекратено е депонирането на строителни отпадъци на депото за строителни отпадъци до с. Владимирово, община Добричка. Депото е закрито и почиствено и не са необходими допълнителни мерки, с изключение на периодичен мониторинг.

Хранителните, пластмасовите и градинските отпадъци са с най-висок дял в събираните битови отпадъци. Сравнително висок е дела на отпадъците „други“ – 29,08%; Делът на отпадъците, които могат да се рециклират и ползват повторно (хартия, картон, стъкло, метали, пластмаси) е 23,34%. Висок е делът на опасните отпадъци. С изразена сезонност са следните видове отпадъци: кожи, дърво, градински и растителни – есен; стъкло – зима; метали – лято. Не е въведена система за разделно събиране на отпадъци, поради липсата на населени места над 5 000 жители.

Изграден е склад за временно съхранение на опасни и специфични отпадъци на депото в с. Стожер. Общината е предоставила възможност за предаване на опасни отпадъци от населението чрез кампания, която се провежда два пъти в годината за събиране на опасни отпадъци съвместно с частна фирма.

Изградено е съоръжение за открито компостиране на биоотпадъци на депото в с. Стожер. Не е въведена и система за разделно събиране на биоотпадъци, вкл. компостиране на растителни отпадъци и третиране на животински отпадъци (трупове).

Подходящо е изпълнението на дейности за създаване на локални компостиращи инсталации за растителни отпадъци на територията на отделните населени места, както и изграждане на локална система за разделно събиране на отпадъците.

Използваното до март 2015 г. депо в с. Богдан, община Добричка, е собственост на община град Добрич и община Добричка няма ангажимент за неговото рекултивиране. Депото функционира като такова за неопасни отпадъци. Община Добрич има одобрен проект за рекултивация на депото при село Богдан и следва в координация с община Добричка да планира прилагане на интегрирана териториална инвестиция за неговата рекултивация, както и за изграждането на система за събиране, транспортиране и депониране на биологични отпадъци на териториите на двете общини.

Защитени територии

Площта на териториите в общината, попадащи в обхвата на Националната екологична мрежа (НЕМ) е или 320,37 кв. км или 24,72% от площта на общината, което е под средния дял за страната, но сравнително висок за региона на Добруджа. Почти изцяло общата площ на обектите от НЕМ се формира от наличието на защитени зони (ЗЗ) по НАТУРА, които заемат 24,72% от общинската територия. Преобладават по площ ЗЗ по Директивата за хабитатите – 23,59%, срещу 13,10% за ЗЗ по Директивата за птиците. Защитените територии по ЗБР са с незначителен дял, като са представени единствено от категорията защитени местности – 0,07%.

На територията на община Добричка са обявени следните защитени територии по Закона за защитените територии:

- **защитена местност „Орлова могила“**

обявена със Заповед №РД-819/23.08.2002г. на МОСВ, с площ 413,354 дка. Попада в землището на с. Долина, ЕКАТТЕ 21957, имот № 001040 - наличие на божур и останки от степни гори в Южна Добруджа;

- **част от защитена местност „Суха река“**

обявена със Заповед №РД-538/12.07.2007г. /обн. ДВ бр.68/21.08.2007г./ на МОСВ, с обща площ 23079,176 дка. Попада в землищата на с. Дряновец – 941,328 дка., с. Воднянци -791,311 дка., с. Хитово -752,864 дка., с. Житница -890,030 дка, с. Пчелник - 1260,127 дка. и с. Крагулево -1612,786дка.

На територията на община Добричка са обявени и одобрени, следните защитени зони по Закона за биологичното разнообразие:

- Защитени зони съгласно Директива 79/409/ЕЕС за опазване на дивите птици:
 - защитена зона BG 0002048 „Суха река“, първата в България³⁵
 - защитена зона BG0002082 „Батова“³⁶;

³⁵ Обявена със Заповед №РД -853/15.11.2007г.(обн.ДВ бр.100/30.11.07г.)на МОСВ с обща площ 254377,861дка

³⁶ одобрена с Решение №122/ 02.03.2007г. на Министерски съвет

- защитена зона BG 0002085 „Чаиря“ (с. Методиево, с. Ген. Колево с площ 11 019,544 дка)³⁷;
- Защитени зони съгласно Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и дивата фауна и флора:
 - защитена зона 0000107 „Суха река“³⁸
 - защитена зона BG 0000102 „Долината на река Батова“³⁹.

На територията на общината има обявени шест вековни дървета⁴⁰:

- Вековно дърво „Обикновен бук“, обявено със заповед № 1027/01.12.1982 г. в с. Батово;
- Вековно дърво „Топола – бяла“, обявено със заповед №3734/06.10.1965 г. в с. Батово на площада пред кметството;
- Вековно дърво „Летен дъб“, обявено със заповед №1027/01.12.1982 г. в с. Стефаново в частен имот;
- Вековно дърво „Цер“, обявено със заповед №342 от 04.07.1978 г. в с. Прилеп;
- Вековно дърво „Цер“, обявено със заповед № 620 от 27.07.2007 г. в с. Дебрене;
- Вековно дърво „Круша“, обявена със заповед № 14 от 08.01.1981 г. в с. Златия.

Енергийна ефективност

През 2019 г. е изготвена и приета Програма за енергийна ефективност на община Добричка за периода 2019-2029 г. Направеният анализ извежда основните заключения за състоянието на отделните сектори/потребители на енергия, на предприятиите и необходимите мерки за подобряване на енергийната ефективност.

Програмата определя като основна цел на община Добричка намаляването на енергийната интензивност на произведения БВП чрез намаляване енергийната компонента във всички икономически сектори - крайни потребители на горива и енергия: индустрия, транспорт, услуги, бит и селско стопанство, както и повишаване на дела на използване на енергия от възобновяеми източници в публичния сектор, повишаване дела на използвана енергия, произведена от възобновяема енергия в жилищния сектор, насърчаване на бизнес инвестициите за изграждане на енергийни предприятия.

Отчитайки, че енергията е значителен компонент в цената на повечето публични услуги, намаляването на консумацията на енергия е основно средство за намаляването на разходите за предоставяните от общината услуги. Консумацията на електроенергия в общината обхваща: общинските сгради; обществения транспорт; комуналните услуги (водоснабдяване, канализация, улично осветление). Тъй като в последните години пазара на услуги все повече се разраства, а разходите за тях стават все по-големи, основната роля на община Добричка е да осигури тези услуги на по-ниски разходи, като намали

³⁷ одобрена с Решение № 122/ 02.03.2007г. на Министерски съвет

³⁸ -приета с Решение № 122/ 02.03.2007г. на Министерски съвет

³⁹ приета с Решение №802/04.12.2007г. на Министерски съвет

⁴⁰Регистър на вековните дървета в България

енергийното потребление. Това може да се постигне чрез комплекс от мерки за повишаване на енергийната ефективност.

Мрежите на уличното осветление са оценени като физически и морално остарели, в резултат на което се наблюдава драстично влошаване на нормативно регламентираното качество на осветлението и несъответствието му с действащите стандарти. През последните години е извършена рехабилитация на част от уличното осветление на територията на общината. През 2011 г. в общината е извършена подмяна на морално остарели живачни осветителните лампи, чийто брой към него момент е бил 7 112 с мощност от 125 до 400W с енергоспестяващи лампи от 18 до 60 W. Като следваща цел е определена подмяната на енергоспестяващите лампи с нови LED осветителни лампи с мощност от 10 до 30W.

Към края на 2017 г. община Добричка е подменила частично осветителните тела в селата Батово, Богдан, Божурово, Бранище, Воднянци, Лясково, Славеево, Стефан Караджа и Стожер. На 100% е рехабилитирано уличното осветление през 2017 г. в селата Долина, Плачидол, Пчелино и Самуилово.

Възможностите за намаляване на консумацията на електроенергия от уличното осветление са свързани с монтирането на фотоволтаични осветителни тела, както и чрез прилагането на система за централизирано управление на осветителните улични тела.

Отоплението в общинските обекти е предимно на твърдо гориво. За отопление на сградите в общината се използват предимно печки на дърва и въглища. В по-голямата си част котлите за локално отопление на обществените сгради работят с дърва и нафта, горелките са неефективни, липсва измерителна апаратура и автоматизация. Поради недоброто състояние на дограмите, липсата на изолация на стените, пода и подпокривното пространство на сградите, на които още не е извършено саниране, разходите за отопление остават относително високи. Предприети са действия от страна на ръководството на общината и администрацията за подобрене на горивните процеси, промяната на горивната база и намаляване на загубите в системата за пренос и разпределение на електрическа и топлинна енергия в сградите и обектите на социалната и административна инфраструктура на общината.

Общинският сграден фонд на община Добричка се състои от административни сгради, училищни сгради, детски градини, здравни служби, читалищни сгради, дом за пълнолетни лица с деменция в с. Опанец и клубове на пенсионера. Като цяло общинският сграден фонд на община Добричка е морално остарял. Сградите са строени предимно в средата на миналия век и в общия случай се нуждаят от сериозни инвестиции в сферата на енергийната ефективност. Голяма част от сградите са в незадоволително състояние.

В периода до 2015 г. са извършени енергийни обследвания на 19 сгради – детски градини, читалища, училища и едно кметство. Изпълнени са енергоспестяващи мерки (ЕСМ) в над 20 сгради от общинския сграден фонд.

Отоплението на населението на територията на общината се извършва на електричество, дърва за огрев, въглища, пелети, нафта.

Климатичните дадености на общината са определени като благоприятни за изграждане на фотоволтаични инсталации, а територията като една от най-богатите на ветроенергиен потенциал в страната.

Програмата за енергийна ефективност на общината определя като основни слаби страни следните фактори:

- остарял общински сграден фонд;
- остарял жилищен сграден фонд;
- недостатъчен брой реализирани мерки за енергийна ефективност;
- недостатъчна информираност на населението относно възможностите за прилагане на мерки за енергийна ефективност;
- масово използване на локални, нискоефективни топлоизточници и уреди;
- отсъствие на измерителна апаратура и автоматизация в отоплителните инсталации;
- отсъствие на стимули за рационално енергопотребление;

отсъствие на разработени и прилагани ефективни информационни модели за популяризиране на европейското, национално и местно законодателство в областта на енергийната ефективност.

Определени са три специфични цели, за чието постигане до 2029 г. са определени мерки. На първо място като цел е идентифицирана необходимостта от **повишаване на енергийната ефективност в обществения сектор**, а за нейно постигане са предвидени извършване на обследвания за енергийна ефективност на сградите от общинския сграден фонд, саниране, подмяна на дограма, както и дейности по поддържане на енергийната ефективност на уличното и парковото осветление. За рехабилитацията на уличното осветление програмата предвижда реализация на публично-частно партньорство или изпълнение на договор с гарантиран резултат. Необходимо е извършването на пред-инвестиционни проучвания на съществуващото състояние на селищните системи за улично осветление в общината и изготвяне на технико-икономически доклад за стартиране на цялостна подмяна във всички населени места.

Втората специфична цел на програмата е подобряване на енергийната ефективност в жилищния сектор. Предвидено е провеждане на информационни кампании за гражданите и бизнеса по отношение на възможностите за внедряване на ВЕИ в частни жилищни сгради и предприятия.

Като специфична цел е идентифицирана и необходимостта от повишаване на информираността на заинтересованите страни и подобряване на местна политика в областта на енергийната ефективност. За постигане на целта следва да се изпълнят дейности и мерки, които са свързани с подобряване на административния капацитет на експертите от общинска администрация Добричка, организация на обучения за усъвършенстване на знанията и уменията в областта на енергийната ефективност на експертите в общинска администрация. Предвидено е създаването на информационна система, която да съдържа база данни за енергийното потребление в общината.

Административен капацитет

Структурата, функциите и числеността на общинската администрация са определени в действащия Устройствен правилник на общинска администрация на община Добричка⁴¹, утвърден от кмета на община Добричка в сила от 15.01.2019 г. Устройственият правилник е разработен съгласно принципите и изискванията на нормативните актове, определящи моделът за организация и структуриране на общинската администрация - общата рамка за организацията, структурирането и функциите на административните структури съгласно Закон за администрацията и специфичните аспекти, свързани със структурата на общинската администрация съгласно Закон за местното самоуправление и местната администрация.

Действащите нормативни актове, вътрешни правила, инструкции в административната структура на общината осигуряват добра основа за ефективно и ефикасно осъществяване на функциите на общинската администрация.

Структурата на общинската администрация и разпределението на функциите между отделните звена са съобразени с наличните човешки ресурси и капацитет за предоставяне на качествени услуги на гражданите с по-голяма ефективност, подобряване на бизнес средата, подобряване условията и качеството на живот на територията на община Добричка.

Дейността на кмета на общината, като едноличен орган на изпълнителната власт се подпомага от трима заместник кметове, на които са делегирани функции в областите:

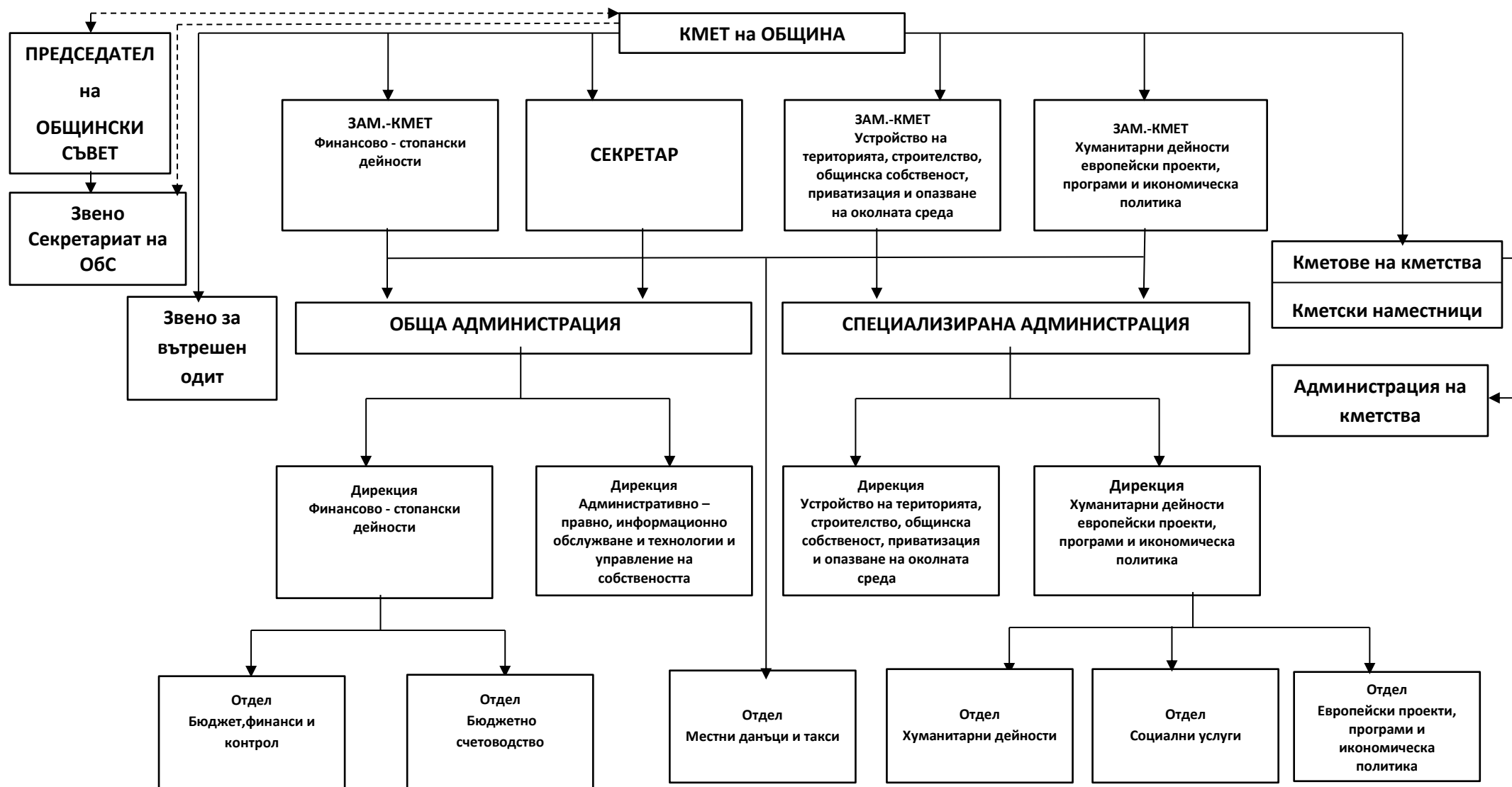
- Устройство на територията, строителство, общинска собственост, приватизация и опазване на околната среда;
- Хуманитарни дейности, европейски проекти и програми и икономическа политика;
- Финансово-стопански дейности.

Съгласно Устройствения правилник на общинска администрация на община Добричка, администрацията е структурирана в обща администрация, (включваща 2 дирекции, в които са обособени 2 отдела) и специализирана администрация (включваща 2 дирекции, в които да обособени 3 отдела и един самостоятелен отдел).

Структурата на общинската администрация е функционална, с описани йерархични връзки и разпределени отговорности.

⁴¹ утвърден със заповед 33/15.01.2019 г. на кмета на община Добричка

Органиграма на общинска администрация на община Добричка

Общата щатна численост на администрацията е 171 щатни бройки (в т. ч. държавно финансирани 143 щ.бр. и 28 щ. бр. дофинансирани с местни средства)

За повишаване на административния капацитет и усъвършенстване на административното обслужване, на персонала в община Добричка се провеждат ежегодни обучения, включително за разработване и управление на проекти към Института по публична администрация и други организации. Средно годишно в обучения са включени около 15% от служителите⁴².

Тези обучения се планират ежегодно на базата на предварително извършен анализ на потребностите на служителите от направление Административно обслужване и Човешки ресурси в Дирекция „Административно – правно, информационно обслужване и технологии и управление на собствеността“.

Функции за изготвяне и управление на проекти са възложени на Отдел „Европейски проекти, програми и икономическа политика" в Дирекция "Хуманитарни дейности, европейски проекти, програми и икономическа политика", част от специализираната администрация.

Текущият електронен документооборот се осъществява чрез Системата за електронен обмен на съобщения. Община Добричка е включена в системата и извършва електронен обмен на документи и съобщения между общински и държавни администрации.

През 2019г. общината започва работа със система за сигурно електронно включване, която дава възможност да се заявяват услуги по електронен път.

Действащи стратегии и програми

- Общ устройствен план на община Добричка, 2018 г.
- Краткосрочна програма на община Добричка за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива за 2020-2023 г.
- Общинска програма за енергийна ефективност 2019 г. - 2029 г.
- Общинска дългосрочна програма за насърчаване използването на възобновяеми енергийни източници и биогорива в община Добричка за периода 2013 г.-2023 г.
- Програма за управление на община добричка мандат 2019 – 2023
- Стратегия за управление на общинската собственост на община Добричка за периода 2019-2023г.

Състояние на гражданския сектор в община Добричка

Гражданският сектор в община Добричка е представен основно от училищни настоятелства, спортни клубове, регистрирани като ЮЛНЦ и читалища - на територията на общината има 8 бр. регистрирани юридически лица с нестопанска цел (НПО).

- Бъдеще за Стожер, Сдружение, общ. Добричка, Стожер
- Спортен клуб по тенис – ДЕА, Сдружение, общ. Добричка, Стефаново

⁴² Годишни отчети за изпълнение ОПР на община добричка 2014-2020, Стратегическа цел 3 – Развитие на човешките ресурси чрез подобряване на качеството на образованието, здравеопазването и квалификацията на работната сила, Специфична цел 4: Повишаване на административния капацитет и усъвършенстване на административното обслужване

- Туристическо дружество Добротица, Сдружение, общ. Добричка, Ново Ботево
- Училищно настоятелство при ОБУ "Добри Войников" с. Победа, общ. Добричка,
- Училищно настоятелство при ОУ „Стефан Караджа" с. Житница, общ. Добричка
- Училищно настоятелство при ОУ „Климент Охридски" с. Смолница, общ. Добричка
- ФК Добруджански спортист, Сдружение, общ. Добричка, Стефан Караджа
- ФК Добруджанец Паскалево СОПД, Сдружение, общ. Добричка, Паскалево

На територията на общината функционира **Сдружение МИГ Добричка**. То е създадено за да отговори на подхода ВОМР по Програмата за развитие на селските райони. МИГ Добричка одобрява проекти по приложимите мерки на ПРСР, като работи в тясно сътрудничество с община Добричка.

Налице е необходимост от засилване на ролята на неправителствените организации, увеличаване на гражданското участие в местното самоуправление.

Културно историческо наследство

Паметниците на културата се намират в землищата на всичките 68 населени места в общината. Общият брой на обектите под закрила на Закона на паметниците на културата и музеите е 1122 обекта, от които 190 паметници на културата са деклариран и 834 са обявени, 112 притежават статут на национална културна ценност съгласно чл. 146 от ЗКН.

През територията на общината, в посока север-юг преминава долината на река Суха, присъщи за която са суходолия, стъпаловидни тераси, скали и скални венци, което я прави уникална забележителност. По поречието на реката се намират руини на антични тракийски, римски и средновековни крепости и скални манастири, което прави долината подходящ обект на екологичен и културен туризъм. Каньонът край реката преминава е близост до селата Карапелит, Самуилово, Златия, Долина, Одринци, Ново Ботево. В районите около селата Карапелит, Крагулево, Одърци, Дебрене и Прилеп интерес представляват останките от вкаменелости, стари римска и византийски крепости, датиращи от 4-6 век и скални църкви-скитове.

Културно-историческото наследство на територията на общината включва основно археологически паметници на културата – 983 обекта, антични селища, укрепления, могилен некрополи и др.⁴³

Основни археологически, туристически и природни забележителности на територията на община Добричка са⁴⁴:

- Защитена зона „Чаиря” – с. Генерал Колево;
- Защитена местност „Орлова могила” – с. Орлова могила;
- Батовска долина, изворът "Чашката" ;
- Местността „Бузлука“ до с. Одърци;
- **Крепост Калето - с. Одърци ;**
- Карстова пещера в местността Крали Маркова стъпка до с. Карапелит;
- Живописните ждрела на Суха река;

⁴³ ОУП на Община Добричка

⁴⁴ Програма за развитие на туризма на територията на община Добричка 2017-2020 г.

- Добруджанската равнина;
- Лечебен камък в с. Фелдфебел Дянково;
- Скални манастири в района на Суха река;
- Каралезката чешма – с. Стефан Караджа;
- Археологически комплекс в местност Славната канара, община Добричка;
- крепост в м. "Асариче" - с. Долина ;
- крепост в м. "Каяджика" - с. Камен;
- крепост Хач бурун кале с. Ново Ботево ;
- крепост Калето - с. Прилеп;
- местност „Чашката – с.Батово – с.Прилеп;
- местност „Ефеклията“.

Община Добричка изпълнява съвместен проект с град Хършова, Румъния⁴⁵ в рамките на който се разработва **обща стратегия за културен туризъм в трансграничния район Констанца-Добрич**, както и разработване и популяризиране на четири културни маршрути, включващи туристически обекти на територията на община Добричка:

- **Маршрут, свързан с религията:**
 - Църква „Св. Йоан Кръстител“ (Католическа църква) – с. Добрево, Община Добричка;
- **Маршрут, свързан с обичаи, бит, музика и кулинария:**
 - Фолклорен събор „Песни и танци от слънчева Добруджа“ – с. Дебрене, Община Добричка;
 - „Медената къща“ – с. Прилеп, Община Добричка
- **Маршрут, комбиниращ рекреативен, приключенски и културен туризъм:**
 - Защитена местност „Орлова могила“ (пешеходен туризъм) – с. Орлова могила, Община Добричка;
 - Лечебен камък (пешеходен туризъм) - с. Фелдфебел Денково, Община Добричка;
 - Живописните ждрела на Суха река (пешеходен туризъм) – с. Хитово, с. Воднянци, с. Карапелит, с. Малка Смолница, с. Долина, с. Одринци, с. Ново Ботево, с. Крагулево, с. Житница с. Лясково с. Камен, Община Добричка;
 - Карстова пещера в местността „Крали Маркова стъпка“ (пешеходен туризъм) – с. Карапелит, Община Добричка;
 - Традиционни народни и мазни борби - с. Бенковски, Община Добричка;
 - Защитена област „Чаиря“ (пешеходен или велотуризм/ орнитология) – с. Методиево и с. Генерал Колево, Община Добричка;
 - Останки от късноантична и средновековна крепост „Калето“ (пешеходен туризъм) – с. Одърци, Община Добричка;
 - Местността „Бузлука“ (пешеходен туризъм, пикник) - с. Одърци, Община Добричка;

⁴⁵ Проект ROBG 456 "Хършова-Добричка, заедно по красивия път на устойчивото развитие чрез трансгранична култура", финансиран по програма ИНТЕРРЕГ V-A Румъния-България, в рамките на приоритетна ос 2 „Зелен регион“. Проектът е на стойност 1 410 770 евро и се изпълнява в партньорство между община Добричка и град Хършова, Румъния. Период на изпълнение: 12.09.2018 г. - 11.09.2021 г.

- Батовска долина (пешеходен туризъм, пикник) – с. Батово, с. Прилеп, Община Добричка;
- „На кон в Добруджа“ - с. Малка Смолница, гр. Добрич, к.к. „Албена“, с. Българево, с. Прилеп, с. Стражица;

Територията на община Добричка попада в туристически район „Варненско Черноморие“, но не и в определените като туристическо зони територии.

Въпреки, че общината разполага с природни дадености и културно-исторически и археологически богатства, които дават основание за насочване усилията на местната общност за развитие, обогатяване и популяризиране на туризма в общината, този сектор все още е с ограничен икономически принос към местната икономика и осигурява допълващи дейности. Сред факторите, които могат да стимулират развитието са изясняване на собствеността на голяма част от археологическите недвижими ценности и повишаване информираността и публичността за природните, културно-историческите и археологическите забележителности и предлаганите възможности за отдых и туризъм.

Селищна мрежа и жилищен сектор

Селищна система и урбанизация

Общата площ на община Добричка е 1296,163 км² кв.км, което представлява 27,64% от територията на област Добрич.

Община Добричка е съставена от 68 населени места – села. В периода 2006 – 2020 г. няма промени в състава на общината.

Община Добричка е категоризирана във трета група, съгласно актуалната категоризация на общините, утвърдена от министъра на регионалното развитие и благоустройството⁴⁶.

Особеност на общината е отсъствието на обособен административен и общински център, като общинската администрация се намира в гр. Добрич.

Всички населени места попадат между пета и осма категория⁴⁷. Само пет са селата от пета категория – Победа, Дончево, Карапелит, Стефаново и Стожер. 18 от селата са от шеста категория, 25 – от седма, а 20 от осма категория.

Приетата през 2014 г. Национална концепция за пространствено планиране (НКПП) на Република България за периода 2013-2025 г. определя модел на „умерен полицентризъм“ за развитие на националната територия. В рамките на този модел са определени 5 йерархични нива на градски центрове, като 1-во ниво е столицата София, а следващите нива отразяват както големината, така и състоянието и потенциала за развитие на населените места. Община Добричка е определена като център от 5-то ниво, с тази особеност, че е без собствен общински център. Концепцията определя **град Добрич като град от 3-то ниво**, в което се включват „средни градове, центрове с регионално значение

⁴⁶ Актуална категоризация на общините от 27.09.2016 г. (утвърдена със заповеди на министъра на регионалното развитие и благоустройството, обн. ДВ, бр. 66 от 28.08.2012 г., изм. ДВ, бр.73 от 02.09.2014 г., изм. ДВ, бр. 75 от 27.09.2016 г.)

⁴⁷ Актуална категоризация на населените места от 27.11.2018 г. (утвърдена със заповеди на министъра на регионалното развитие и благоустройството, обн. ДВ, бр. 66 от 28.08.2012 г., изм. ДВ, бр.73 от 02.09.2014 г., изм. ДВ, бр. 75 от 27.09.2016 г., изм. ДВ, бр.98/2018 г.

за територията на областите“. Градът е определен, заедно със Шумен за балансър на гр. Варна в СИР от ниво 2 и с идентифициран потенциал за развитие на центрове за научни изследвания и иновации, клъстери в областите „Здравословен начин на живот и биотехнологии“ и „Нови технологии в креативните и рекреативните индустрии“.

В края на 2019 г. НКПР е актуализирана, като **потвърждава нивото, определено за община Добричка и гр. Добрич в йерархията на градските центрове и общини.**

Актуализацията на НКПР предлага прилагане на европейска методика с три категории урбанизирани територии – силно, средно и слабо урбанизирани, при което в обхвата на групата на селските общини (по критерия на ПРСР) остават 153 от досегашните 232 общини в страната. Съгласно проекта на Програма „Регионално развитие“ 2021-2027 към момента тече процес по промяна на дефиницията за селска община (предвидено намаляване на броя на населението в административния център от 30 000 на 15 000 жители). След приемането на предложените промени, общо 40 градски общини ще бъдат включени в обхвата на Приоритет 2 на ПРР. Въпреки, че все още е неясно дали **община Добричка** остава в групата на **селските общини**, планирането на мерките за развитие следва основния подход за интегрирано териториално развитие, възприет като водещ в настоящия планов период.

Специфичната административна характеристика на двете общини Добричка и Добрич насърчава развитието на функционални зони и мрежи на града и населените места, както и тяхната по-добра свързаност, за да се намали разделението между градските и селските райони. С оглед засилването на функционалните връзки Програма „Регионално развитие“ 2021-2027 предвижда инвестициите, насочени към **индустриални зони/паркове, пътна инфраструктура и устойчива градска мобилност** да се финансират и за съседни селски територии, когато са включени в интегрирани проекти на градските общини. За по-доброто функциониране на пазара на труда и подобряване на достъпа до работни места на населението с по-ниска квалификация, живеещо в селски райони, от което донякъде зависи и цялостното икономическо развитие, са необходими допълнителни мерки в сферата на образованието, преквалификацията и социалната защита. Мерките следва да преодоляват наличните предизвикателства пред способността селските райони да задържат или привличат хора, което в голяма степен зависи от качеството на връзките между тях и големите градски центрове.

Един от **основните рискове**, дефинирани в АНКПР, е **демографския**. По данни на НСИ на територията на община Добричка има концентрация на земища на населени места с население между 1-50 жители, 51-100 жители. Към тези територии и зони – **земища на населени места с до 100 жители**, актуализираната НКПР **предлага специална политика и мерки със социална насоченост**.

В зависимост от локализацията и пространственото им групиране, **земищата в икономически риск** формират следните видове ареали:

- Земища с **много ниски гъстоти на обитаване и много нисък агрономичен потенциал** - в **западните и югоизточните гранични територии**. За тези територии е препоръчително провеждане на политика за приобщаването им към „зелената система“ и евентуално, към националната екологична мрежа;

- Землища с **много ниски гъстоти на обитаване и с нисък до среден агрономичен потенциал и специфична политическа значимост** - в южните гранични територии – предимно в Източните Родопи. За тези територии е препоръчително провеждане на политика за подкрепа на субсидирани производства и дейности, осигуряващи поминъка;
- Землища с **много ниски гъстоти на обитаване и с висок агрономичен потенциал** – в североизточните гранични територии на Добруджа. За тези територии е подходящо прилагане на политика за стимулиране на аграрно производство (предимно на зърнени слети култури);
- Землища с **много ниски гъстоти на обитаване и с разположение във вътрешни планински периферии** на националната територия. За тези територии е подходящо прилагане на политика за стимулиране развитието на алтернативни форми на туризъм.

На територията на **община Добричка** има формирани землища с много ниски гъстоти на обитаване и с висок агрономичен потенциал и съответно като подходящо е посочено **прилагане на политика за стимулиране на аграрно производство (предимно на зърнени слети култури)**. Този подход в голяма степен съответства на икономическото развитие на общината. Трябва да се отбележи, че **прилагането на този подход изисква съществени инвестиции за запазване, поддръжка и евентуално развитие на инфраструктурата за достъп до тези населени места, както и друга техническа инфраструктура и публични услуги**. Подобни мерки са предвидени според АНКПР по отношение на **землища на населени места с до 100 жители – специална политика и мерки със социална насоченост**.

АНКПР определя **неформални райони** със специфични характеристики, проблеми и потенциали, нуждаещи се от подкрепа. Документът посочва, че определянето на **функционални зони**, в които да бъде съсредоточена подкрепа, е същността на концепцията за **пространствено развитие**, която **трябва да даде решение за съхраняване на живота в крайните периферии**, а от друга, да **предложи подходи/мерки за стимулиране на полицентричното развитие на мрежата от градове**, за подобряване на ефективността на връзките между централните и периферните райони, между градовете и прилежащите им селски райони. Определени са два типа функционални зони – „силно стагниращи” и за „стимулирано развитие”. Към първите ще се приложат мерки с предимно социална насоченост, а към вторите – с предимно икономическа. Общото за тях е инструментът по бъдещата Оперативна програма „Развитие на регионите” 2021-2027 г.

Община Добричка остава извън обхвата на социалните функционални зони. Съгласно предвижданията на АНКПР, в следващия планов период (2021-2027 г.), интегрирането на териториалните **инвестиции за стимулиран растеж** следва да се насочи към няколко зони, вкл. **второстепенна урбанистична ос „Силистра – Добрич – Варна”**. Избраният урбанистичен модел „Умерен полицентризъм” определя територията на община Добричка като „централна територия” заедно с община Добрич.

Предвижданията на приложения картков материал определя обхвата на тази ос като преминаваща през територията на община Добричка.

Концепцията разглежда подобрената транспортна достъпност и осигуряването на публични услуги в малките градове-центрове като съществен, но не единствен, инструмент за подкрепа на развитието на вътрешния потенциал на селските райони, свързан с осигуряване на заетост в туризъм, селско и горско стопанство, преработвателна индустрия. Като такъв инструмент се разглежда и осигуряване на достъп до ИКТ.

Социално-икономически анализ на регионите в Р. България, изготвен през 2019 г. определя територията на община Добричка като слабо урбанизирана. **Нейната територия, заедно с тази на община Добрич, формират агломерационния ареал на гр. Добрич, ядро на агломерацията.** Населението на ареала към 31.12.2017 г. наброява 105 076 души, а на град Добрич – 84 502 души. Площта на ареала е 1 405,2 km², а гъстотата на населението е 75 д/km². Делът на населението, живеещо в центъра на ареала, е 80,4 %. Изчисленият механичен прираст е с по-негативна стойност за град Добрич в сравнение с ареала. Коефициентът на демографско заместване е по-благоприятен за ареала (община Добричка) в сравнение със стойностите на този показател за неговия център, съответно 63 % и 59 %. Ежедневните трудови пътувания от селата в община Добричка към град Добрич се оценяват на 17% от наетите. В града работят над 94% от всички наети в двете общини, а в община Добрич се произвежда 77% от общата продукция на ареала. Анализът посочва, че в непосредствена близост до град Добрич се намират селата Победа, Полковник Минково, Котленци и Стефан Караджа, които биха могли да се разглеждат като част от ядрото на агломерационния ареал.

Състояние на малките населени места

По данни на НСИ през **2019 г. на територията на общината няма населено място без нито един жител.** В 13 села броят на жителите е нараснал през 2019 спрямо 2011 г. (Алцек, Бранище, Ведрина, Воднянци, Енево, Ново Ботево, Орлова могила, Плачидол, Полковник Свещарово, Приморци, Стефан Караджа, Стефаново, Царевец). Три от тези села са с население под 100 души – Ново Ботево, Орлова могила и Приморци. Най-висок процент на нарастване на населението е регистрирано в Полковник Свещарово (22,2%), Приморци (15,5%), Ново Ботево (14,3%) и Царевец (9,3%). Положително, но почти без изменения като процент е нарастването на населението в Бранище, Ведрина, Енево, Орлова могила.

Като територии в риск от обезлюдяване се разглеждат землищата на населени места с под 100 души население. В община Добричка такива са 22 от общо 68 села, като 9 от тях са с население под 50 души, а 3 – с под 20 души (Дряновец, Прилеп и Соколник). Предвижданията на плановите документи от по-висок ранг предвиждат **фокусиране на инвестиции в тези населени места, които да осигурят социалното функциониране на публичните услуги.**

В 55 от населените места населението намалява в периода 2012-2019 г. Най-голям принос към общото намаление на населението на общината имат Дончево – с 101 човека и Бенковски – с 99 човека. Намаление около и над 70 човека е регистрирано в селата Овчарово, Стожер, Ловчанци, Божурово и Карапелит. Най-висок процент намаление на населението се наблюдава в селата Медово (45%), Полковник Иваново (35,2%), Добрево (32,8%) и Гешаново (30,9%). И четирите села са с население под 100 души през целия период 2011-2019 г.

Фиг.1 Концентрация на населени места под 100 и над 500 души население и населени места с регистриран нараснал брой население за периода 2011-2019 г.

Източник: НСИ, подложна карта – ОУП на община Добричка

Кадастърът е важна предпоставка за привличането на инвестиции, оптимизирането на събираемостта на данъци върху недвижимите имоти, изпълнението на инфраструктурни проекти и намаляването на имотните измами и спорове. Ниското кадастрално покритие на територията на една община представлява пречка пред инвестициите, особено когато те предвиждат строителство на нови обекти. Към 2017 г. 95,7% от територията на

община Добричка е покрита от цифров кадастър, което е нарежда на 35-то място от 265 общини в страната⁴⁸.

Анализът на пространствената структура на общината показва **сравнително равномерно разположение на изявените селски селищни структури** на територията на общината. По-голямата част от селата с постоянно население **над 500 човека са разположени на основни комуникационни оси в общината** – Добрич – Силистра; Добрич – Балчик и Добрич – Варна. Селата, за които се наблюдава нарастване на населението спрямо 2011 г. са разположени основно **в близост до гр. Добрич в източна посока**, както и по комуникационната ос Добрич – Силистра. Концентрацията на населението и икономическата активност в селата показва **наличие на полицентрична пространствена структура в общината** – големи населени места с икономическа активност в **източната/югоизточната част на територията**, в сравнителна близост до гр. Добрич и по протежението на пътна връзка Добрич – Силистра в **северозападна посока**.

След 2015 г. са извършвани и се изпълняват проекти за благоустройство на публични пространства в селата Дончево и Драганово, вкл. рехабилитация на улици, парково пространство и площи за обществено ползване. В процеса на реализация е проект за реконструкция и рехабилитация на уличната мрежа в 9 населени места в общината - на нови и съществуващи улици и тротоари и съоръженията и принадлежностите към тях, който обхваща основно по-малки населени места в общината – Пчелино, Котленци, Бенковски, Фелдфебел Данково, Овчарово, Стефан Караджа, Черна, както и две от големите населени места – Стожер и Победа. В процес на изпълнение е и проект: „Инвестиции в подобряването на малка по мащаби инфраструктура в селата Фелдфебел Данково, Бенковски и Воднянци, община Добричка“, включващ рехабилитация на улица "Втора" с. Ф. Данково, улица "Трета с. Бенковски и улица "Трета" с. Воднянци и изграждане на площадки за игра в селата Ф. Данково и Бенковски.

Състояние на жилищния сектор

Жилищният фонд в община Добричка към 31.12.2015 г.⁴⁹ наброява 14 299 жилищни сгради и 14 235 жилища. Структурата на жилищния фонд по година на строеж показва, че най-много жилищни сгради в общината са построени в периода 1946-1960 г. (6060 жилищни сгради или 42,4%). Най-голям дял заемат тухлените жилища с гредоред (повече от половината от жилищата на цялата територия на общината). Тази характеристика се отнася и за всяко населено място от общината. Най-малко жилища на територията на общината са панелните.

Тристайните жилища заемат най-голям дял 44,2% (6289 жилища) от общият брой на жилищата в община Добричка, следвани от двустайните 28,7% (4082 жилища), а най-малко са шестстайните – едва 2,1% (304 жилища).

Към 2016 г. в община Добричка има 14 316 жилищни сгради с полезна площ от 927 847 кв. м. По брой на стаите преобладават тристайни и четиристайни жилища – общо 10 380 броя или 72%.

Преобладаващата част от жилищния фонд е частна собственост - 99,4%.

⁴⁸ <https://ime.bg/bg/articles/shest-karti-za-malkite-obshtini-v-bylgariya/#ixzz6hSF010hL>

⁴⁹ ОУП на община Добричка

Качествен показател за стандарта на обитаване е първичната техническа благоустроеност на жилищата – едва 9% от жилищата в общината са с най-висока степен на благоустроеност. Жилищата с наличие на електричество, вода и канализация на територията на общината са с най-висок дял – 81,1% , а тези без благоустрояване са едва 0,34% .Данните за жилищна задоволеност показват, че на 1000 жители се падат 671,7 жилища. Едно жилище се обитава от 1,5 души. Стандарта на обитаване е 43,7 м2 полезна площ на обитател и средна полезна площ на едно жилище 65 м2 .

Тези данни предпоставят изводите, че е налице пълно жилищно задоволяване по отношение брой жилища на едно домакинство или семейство, като съществуващият стандарт на обитаване е висок, а осигуреността с жилища също е висока.

Елементи на градското културно наследство

На територията на общината липсват изявени елементи на градското културно наследство.

Военните паметници на територията на община Добричка са 47 бр.⁵⁰ (най- много в сравнение с останалите общини в област Добрич)

Необходимост от подобряване на състоянието има за следните паметници⁵¹:

- Паметна плоча на Андон Георгиев (село Одринци)
- Паметна плоча на Киро Спасов Енев (село Ведрина)
- Паметник на загиналите за обединена България и свободата на Добруджа (село Долина)
- Паметник на загиналите войници във войната през 1916 г. (село Смолница)
- Паметник на загиналите за отечеството (село Вратари и село Бдинци)

Мнение на гражданите за ключовите фактори за развитие и проблеми, които трябва да бъдат преодолен

Проведеното анкетно проучване сред граждани на общината идентифицира основните проблеми, за чието решаване следва да бъдат планирани мерки през периода 2021-2027 г. Най-съществен проблем се явява ограничения брой на работните места в общината, следван от качеството на пътната инфраструктура и това на ВиК инфраструктурата. Гражданите посочват като проблеми и изселването на младите хора, достъпа до здравни услуги, наличие на икономика със силно изразен сезонен характер и необходимостта от развитие на туристическия продукт (подредени в низходящ ред).

Като ключови фактори за развитие гражданите посочват почти единодушно на първо място привличането на инвеститори (близо 73% от всички отговори), следван от включването на гражданите и неправителствения сектор в процесите на планиране и управление, подобряване на техническата инфраструктура и повишаване капацитета на местната власт за ефективно управление.

⁵⁰ ОУП на Община Добричка

⁵¹ Източник: Регистър на военните паметници, областна администрация Добрич
<http://www.dobrich.government.bg/ipage.php?id=203>

Като приоритетни за периода 2021-2027 са посочени проекти, свързани с подобряване и развитие на ВиК инфраструктурата, подобряване на здравеопазването и социалните услуги, подобряване на транспортната мобилност, подкрепа за въвеждането на нови технологии и разширяването на пазарите за МСП, подобряване на достъпа до електронни услуги и електронно управление.

Връзка на общината със съседни територии

Основната връзка на общината се явява с ядрото на дефинирания агломерационен ареал – гр. Добрич/ община Добрич. Обвързването на развитието на двете общини логически произтича от географското положение, наличните и развиващи се административни отношения, икономически тенденции, вкл. ежедневна трудова миграция до работни места в града и обратно, както и осигуряването в община Добрич публични услуги за населението на община Добричка в областта на здравеопазването, образованието, социалните услуги и др. Същевременно, община Добричка представлява чрез своята територия и населени места т.н. хинтерланд, необходим за осигуряване на публични услуги за община Добрич, вкл. територия за функциониращата техническа инфраструктура – ПСОВ Добрич, Регионално депо с. Стожер и др.

Територията на община Добричка е свързана с останалите съседни общини чрез основните пътни артерии в посока Аксаково/Варна, Балчик, Генерал Тошево, вълчи дол, Тервел, Крушари. Основните посоки на влияние мога да бъдат разглеждани с:

- община Аксаково във връзка с планирано изграждане на изграждане на нова индустриална зона Варна–Аксаково
- община Аксаково във връзка с разширение на път I-29 Добрич – Стожер - Варна
- община Аксаково във връзка с потенциално развитие на туристически маршрути в посока ЗЗ „Батова“; развитие на познавателен и еко туризъм;
- община Балчик – рехабилитация на пътна мрежа за осигуряване икономическото развитие и ежедневни трудови пътувания към крайбрежието на заетите в туристическия сектор, развитие на познавателни туризъм в района Варна-Балчик-Каварна-Добрич
- община Генерал Тошево – развитие на пътна инфраструктура за осигуряване транспортен достъп до ГКПП Кардам в посока Румъния
- община Тервел – развитие на пътна инфраструктура за осигуряване транспортен достъп в посока Силистра

Влияние на инфраструктурни проекти с регионално и национално значение

Интегрираната териториална стратегия за развитие на СИР 2021-2027 г. предвижда планиране и осъществяване на редица значими инфраструктурни проекти с регионално и национално значение⁵².

На територията на община Добричка не е предвидена реализация на големи инфраструктурни проекти с регионално и национално значение.

⁵² Проект на Интегрирана териториална стратегия за развитие на СИР 2021-2027 г., публикуван към септември 2020 г.

ИТС за развитие на СИР 2021-2027 г. предвижда изграждане на Индустриален Парк Добрич, който ще включва панаирна и логистична зона, високотехнологичен инкубатор, интермодален терминал, митница, силози и зърнен терминал, индустриален парк, изграждане на модерно международно летище в близост до индустриалния парк. Планира се проектът да се осъществи на част от терена на бившето военно летище Добрич. Теренът се намира в северната част на община Добрич и е в непосредствена близост до някои от по-големите села на община Добричка – Победа, Паскалево, Стефан Караджа. Изграждането на индустриалната зона предполага необходимостта от развитието на транспортните и териториални потенциали на територията на община Добричка в северна (Овчарово и Свобода) и в североизточна посока (Генерал Тошево).

ИТС предвижда също реализацията на проект Нов „Български логистичен коридор (Азия-порт Варна-Централна Европа) – EU Gateway“. В обхватът му влизат както Индустриална зона Добрич, така и подобни зони в Разград, Шумен, пристанище Варна, разрастване и включване към коридора на действащи индустриални зони, създаване и генериране на нови индустриални зони в цяла Североизточна България с цел привличане на товари, мащабни ПЧИ, генериране на икономически растеж и нови работни места. Неговата реализация би имала потенциално териториално въздействие върху община Добричка в южна и югоизточна посока от гр. Добрич.

Потенциален ефект върху икономическото развитие на общината може да се очаква от планираното изграждане/завършване на Автомагистрала „Хемус“ чрез осигуряване на по-бърз достъп до останалите икономически центрове – Велико Търново, Плевен и София, както и изграждането на тунела Шипка и осигуряване на бърза транспортна връзка с Южна България, вкл. и за тежкотоварни транспортни средства. Подобряването на транспортната свързаност чрез Автомагистрала „Хемус“ ще допринесе и за оползотворяване на потенциални икономически ползи от планираното изграждане на нови индустриални зони в Търговище, Шумен, както и Интермодалния терминал в Горна Оряховица.

За да могат да бъдат използвани в максимална степен възможностите, създавани от тези проекти, трябва да бъде осигурена максимално добра транспортна свързаност на активните населени места в общината в посока Варна, Балчик и Силистра. В допълнение, усилията на общината за ефективно местно управление, дигитализация на административното обслужване и развитие на публичните услуги, ще създадат възможности за привличане на нов и развитие на съществуващ бизнес.

SWOT-анализ

Изготвеният SWOT анализ отразява резултатите от проведените проучвания в рамките на изготвянето на плана, както и резултатите от анализа на актуализираните данни за икономическото развитие на общината. При изготвянето му са взети предвид и изводите и препоръките от изработения Общ устройствен план на община Добричка.

Силни страни	Слаби страни
Благоприятно географско положение, близост до основни пътни артерии, пряка връзка с пристанища и летища; Деконцентрация на големи и икономически активни населени места по територията на общината; Отлични агроклиматични условия за развитие на земеделие; Традиции и опит в развитието на селското стопанство; Изградена междуселищна пътна мрежа с възможност за осигуряване на качествена ежедневна трудова мобилност към областния център и други населени места; Изградена образователна и културна инфраструктура Съхранени културните традиции и активна читалищна дейност Наличие на първична доболнична помощ за населението; Чиста околна среда и отсъствие на големи замърсители; Наличен административен капацитет и усвояване на средствата от ЕС; Наличен опит в осъществяване на проекти за трансгранично сътрудничество; Функционираща местна инициативна група и натрупан опит в прилагане на ВОМР.	Липса на вторични опорни центрове в общината, които да деконцентрират функциите, съсредоточени в областния център; Ограничено наличие на затворен производствен цикъл растениевъдство-животновъдство- преработваща промишленост; Неразвита вторична, поддържаща инфраструктура за търгуване, складиране и първична обработка на продукцията от селскостопанския сектор; Забавяне темпа на нарастване и средната работна заплата в общината; Наличие на висока младежка безработица и висок дял рано отпаднали от училище младежи; Мигриране на младото население, нарушена възрастова структура и трайно застаряване на населението; Отсъствие на качествени работни места и на квалифицирана работна сила, която да отговаря на нуждите на пазара на труда; Сезонна зависимост на заетостта; Лошо състояние на междуселищната пътна инфраструктура Лошо състояние на селищната улична инфраструктура; Ограничен обществен транспорт до част от малките населени места; Лошо състояние на обществения и частния сграден фонд и ниски нива на енергийната ефективност; Изключително високи загуби на вода от водоснабдителната система, некачествено водоснабдяване, високи цени на водата;

	Липсва изградена канализационна система и пречиствателни съоръжения за отпадни води.
Възможности	Заплахи
Осигуряване на необходимия финансов ресурс от национални и международни програми за реализация на проекти на територията на общината; Насърчаване на предприемачеството и привличане на инвестиции; Развитие на потенциала за модерно селско стопанство и дигитализация на сектора; Подобряване на транспортната достъпност; Създаване и развитие на възможности за газификация на обществени, производствени и битови абонати в общината; Оползотворяване на възможностите за производство на електроенергия от ВЕИ и подобряване на енергийната ефективност на обществените и частния сграден фонд; Насърчаване на регистрираните процеси на положителен механичен прираст в общината и създаване на условия за привличане на млади семейства за живот в благоустроените села на общината; Използване на наличния финансов ресурс, вкл. през предстоящия планов период за продължаващо подобряване на енергийната ефективност на публичния, производствения и частния сграден фонд; Използване на финансовия и експертния ресурс в рамките на програмите на трансгранично и транснационално сътрудничество; Използване на възможностите за реализация на проекти чрез интегрирани териториални инвестиции за ефективно	Продължаващо влошаване на демографските характеристики и неблагоприятни миграционни процеси; Неблагоприятна икономическа ситуация, отразяваща се на размера на инвестиции на бизнеса и разкриването на качествени работни места; Наличие на монокултурно производство и силна зависимост на местната икономика от селскостопанския сектор; Високорисков основен икономически сектор, със силна зависимост от климатични условия; Силно негативно въздействие на кризата с Covid-19 и силно ограничение на възможностите за развитие на туризма, в т.ч. черноморски туризъм, в краткосрочен план; Финансова невъзможност на общинските бюджети да осигуряват необходимото съфинансиране в процеса на усвояване на структурните и европейски фондове.

използване на налични финансови ресурси и усилване ефектите от осъществяваните мерки на територията на повече от една община; Използване на близостта на университетските центрове във Варна и Шумен; Развитие на качествен и атрактивен туристически продукт и ефективното му включване в маршрути и туристически продукти, предназначени за туристи, почиващи по Черноморието, както и такива, търсещи автентични преживявания; Изграждане и развитие на публично-частни партньорства; Координация и осъществяване на съвместни проекти със съседни общини за преодоляване на общи проблеми; Международно сътрудничество с организации и органи на управление.	
--	--

Взаимовръзки на анализа с резултатите от проведения хоризонтален социално-икономически анализ на районите на национално ниво, изготвен от „Национален център за териториално развитие“ ЕАД

Социално-икономическият анализ на районите в България е изготвен от Национален център за териториално развитие ЕАД след възлагане от страна на Министерство на регионалното развитие и благоустройството. Анализът е представен в три части, в които последователно се разглеждат настъпилите промени за периода 2014-2020 г. в икономическото, социалното, демографското, инфраструктурното развитие и състоянието на околната среда, очертават се основните тенденции до момента на изготвянето му и се дават прогнози за развитие до 2027 г. Основната цел на разработката е да се изготви „детайлен социално-икономически и демографски анализ за нуждите на Оперативна програма за регионално развитие и други програми, финансирани със средства от ЕСИФ, Националната стратегия за регионално развитие на Република България, регионалните планове за развитие на районите от ниво 2, Националната концепция за пространствено развитие и регионалните схеми за пространствено развитие на район от ниво 2 за периода след 2020 г.“ Така формулираната основна цел е насочена към подобряване на интеграцията между секторните политики в полза на регионалното развитие и икономическия растеж и обвързването им с националното

пространство. Отправна точка в Социално-икономическия анализ са очертаните приоритети на Кохезионната политика на ЕС за следващия програмен период, които съхраняват и доразвиват полицентричния модел и териториалния подход, на основата на местния потенциал, териториалната, тематичната/секторната и финансовата интеграция и координация, партньорството в управлението и обмена на информация, знания, услуги и добри практики за постигане на общите цели.

Анализът на социално икономическото развитие на община Добричка е в пълно съответствие с резултатите от проведения хоризонтален социалноикономически анализ на Северен централен район, изготвен от „Национален център за териториално развитие“ ЕАД. ПИРО като част от системата от стратегически документи интегрира регионалното и пространственото развитие и служи за определяне на актуалните проблеми, нуждите и потенциалите за развитие на районите, общините и населените места, които се отчитат при разработването на инвестиционни програми и финансови инструменти, включително съфинансирани от фондовете на Европейския съюз. В унисон с тях е и планирането и изпълнението на интегрирани подходи за териториално и градско развитие и на местни инициативи, допринасящи за постигане на националните цели и приоритетите за регионално и местно развитие.

Част II. Цели и приоритети за развитие за периода 2021-2027 г.

Визия за развитие за периода 2021-2027 г.

Дефинирането на съответстваща на нуждите и желанията на местната общност Визия за развитие на община Добричка е основа за определянето на адекватна стратегическа и планова рамка на Плана за интегрирано развитие.

Визията за развитие на община Добричка кореспондира със заложените параметри в стратегическите документи от по-високо йерархично равнище в национален и регионален аспект.

Формулираната в Регионалната схема за пространствено развитие на Североизточен район от ниво 2 за периода 2021-2027 г. визия гласи: *СЕВЕРОИЗТОЧЕН РЕГИОН — отворена към Черно море и света българска територия, съхранила богатата история и материална култура, плодородна земя, човешки капитал, развита инфраструктура, туристически имидж и насочила своя специфичен потенциал за постигане на общ икономически напредък и подобро качество на живота.*

Отчитайки така възприетата визия за развитие на СИР и дефинираните сравнителни предимства и основни проблеми на община Добричка в социално-икономическия анализ, при определянето на визията е отчетена необходимостта от акцентиране върху развитие на икономиката и осигуряване на повече и по-качествени работни места, които да задържат младите хора, реконструкция и развитие на техническата и социалната инфраструктура за осигуряване на качествена жизнена среда, задържаща хората в общината, прилагане на нови технологии, щадящи околната среда, както в секторите на селското стопанство и производството, така и в областта на услугите.

Въз основа на направените анализи и проучвания е формулирана следната визия за развитие на община Добричка в периода 2021- 2027 г.:

Община Добричка – качествена среда за живот и устойчив растеж с развито земеделие и икономика, съхранена природа, култура и история.

Формулираната визия се основава на основните акценти от направения социално-икономически анализ, проведените проучвания и предвижданията на документите за регионално планиране от по-висок порядък, а именно:

- желанието на хората за икономика, осигуряваща работни места и добро заплащане и възможности за реализация на образованите млади хора;
- необходимостта от привличането на инвеститори и подобряване на техническата и социалната инфраструктура;
- значението на доброто управление за осъществяването на развитието на общината;
- акцентирането върху интегрираните инвестиции и проекти и партньорство със съседните общини и всички заинтересовани страни.

Приоритети и цели на Плана за интегрирано развитие на община Добричка 2021-2027 г.

Предложените приоритети са обосновани чрез изводите от изготвения преглед на социално-икономическото развитие на общината и изготвения SWOT – анализ. Отчетени са стратегическите цели на актуалните и проектни стратегически и планови документи на национално и регионално ниво за периода 2021 – 2027 г.

На първо място е разгледана възможността за прилагане на стратегия, която да осигури съхранението и развитието на общината като място за качествен живот и селскостопански център. Актуализираната Националната концепция за пространствено развитие за периода 2013 – 2025 г. потвърждава мястото на общината чрез общинските центрове от 5-то ниво. Необходимостта от укрепването и разширяването на икономическите и социалните функции на общината с оглед засилване капацитета за усвояване и разпространение на процесите на развитие и в по-малките населени места, е подчертано в проекта на Регионалната схема за пространствено развитие на СЦР от ниво 2 2021-2027 г.

В същото време, обаче са отчетени неблагоприятните тенденции в развитието на общината през последните години, които разкриват необходимост от значими инвестиции за преодоляване на насложени проблеми, чрез които да бъде осигурено очакваното от населението качество на живот, вкл. осигуряване на минимален стандарт на предлаганите публични услуги – тези в областта на техническата инфраструктура, рехабилитация на системите за обитаване (ВиК инфраструктура, градска среда, зелена система, транспортна система, състояние на сградния фонд за предоставяне на публични услуги и др.).

Възприетият подход следва стратегия, която чрез решаването на съществуващи основни проблеми на инфраструктурата и обслужването ще създаде **добра възможност за развитие на общината и стабилизирането ѝ като център от 5-то ниво**, осигуряващ възможности за преодоляването на основните проблеми, вкл. трайните негативни демографски тенденции.

През 2020 г. световната икономика е подложена на изпитание от развилата се пандемия Covid-19, като туристическият сектор е един от най-силно засегнатите. Прогнозите за следващите години остават несигурни. Развитият туристически сектор по черноморското крайбрежие осигурява заетост на част от населението на общината. Ограниченията на пътуванията в краткосрочен план се очаква да се отразят и на нивата на заетост в общината. Това предполага фокусиране на усилията върху специфични мерки за преквалификация и квалификация на работещите в сектор туризъм.

Възможните ограничения за растеж са свързани със задълбочаващите се негативни демографски процеси, недостиг на работна ръка, забавяне на инвестициите в иновации и модерно селско стопанство и услуги.

Приоритет 1: Подкрепа за устойчив икономически растеж, развитие на иновации и технологично развитие

Специфична цел 1.1. Привличане на инвестиции и насърчаване на предприемачеството

Основните мерки, чрез които ще бъде постигната специфичната цел включват изграждане и развитие на елементи от предприемаческата екосистема (споделени пространства, бизнес зони, технологични паркове и други) и подкрепа за различните подгрупи предприемачество и съществуващи инициативи.

Мярка „Развитие на модерно земеделие и свързани производства“

Мярка „Стимулиране на иновациите и цифровата трансформация в МСП “

Мярка „Подкрепа на дейности за въвеждане на нови технологии, в т.ч. за намаляване на ресурсната и енергийна ефективност на производството и насърчаване на прехода към кръгова икономика“

Мярка „Насърчаване на предприемачеството“

Дейности, насочени към изграждане и развитие на център за предприемачество, co-working пространство, виртуално консултиране, лятна програма за младежи в обучение на предприемачество, вкл. представяне на бизнеса, работещ в общината и региона, нуждите му и възможности за развитие на нови и малки бизнес и пазарни ниши.

Създаване на работни пространства и инструменти за консултиране и обучение и развитие на мрежови стартапи с участието на работещи производствени предприятия

Потенциалните източници на финансиране включват основно ПИК 2021-2027 г., ПРЧР 2021-2027 г., ПРСР 2021-2027 г. републиканския бюджет и национални фондове, вкл. План за възстановяване.

Специфична цел 1.2. Подкрепа за устойчиви качествени работни места и подобряване достъпа до заетост

Мярка „Насърчаване на заетостта, стажове, обучения и активиране на безработни и неактивни младежи“

Обект на специално внимание и предприемане на мерки за включването им в обучение или пазара на труда са младежите, незаети в образование или заетост, чиито дял в населението на възраст 15–29 години за 2019 г. е 8,5 % в община Добричка. Активизирането на трудовата ангажираност на тези групи е от важно значение за преодоляване на недостига на работна сила в региона.

Мярка „Подкрепа на обучението за заети лица и преквалификация съобразно регионалните и местните потребности от квалификация на работната сила“

Насърчаване на гъвкавите възможности за повишаване на квалификацията и за преквалификация за всички, като се вземат предвид цифровите умения, по-доброто предвиждане на промените и изискванията за нови умения, улесняването на преходите в професионалното развитие и насърчаването на професионалната мобилност

Мярка „Обучение за придобиване на ключови умения и квалификация от безработни лица и повишаване на тяхната пригодност за заетост“

Потенциалните източници на финансиране включват ПРЧР 2021-2027 г., републиканския бюджет и национални фондове.

Мярка „Насърчаване на участие на жените на пазара на труда, по-добър баланс между професионалния и личния живот, включително достъп до грижи за деца“

Дейностите, насочени към прилагане на практики за професионална и географска мобилност на родителите, вкл. работа от дома, работа на гъвкаво работно време, съчетани с достъп до грижи за деца, в значителна степен ще подкрепят участието на пазара на труда на родители, вкл. на родители, отглеждащи сами децата си и ще подкрепят баланса между професионалния и личния живот.

Принос към териториалния подход: Като приложими чрез (ИТИ) са идентифицирани проекти, насочени към интеграцията на политиките за развитие на уменията с политиките за регионално икономическо развитие чрез местни партньорства между бизнеса и съответните фактори в сферата на икономическото развитие, образованието и заетостта.

Специфична цел 1.3. Насърчаване на интегрирани териториални инвестиции за местно развитие

Мярка „Участие в мерки за реализация на включени в ИТС за развитие на СИЗ регион приоритетни проекти“

Участие в мерки за реализация на включени в ИТС за развитие на СИЗ регион приоритетни проекти - Индустриален парк Добрич, Интегрирана териториална инвестиция за реализация на “Нов логистичен коридор на България – EU Gateway. Подбор и включване в концепциите и проектите за ИТИ на проекти за подобряване инфраструктура, мерки за образование,

обучение, подобряване качеството на живот на територията на община Добричка, които допринасят за реализация на мерки на надобщинско ниво.

Потенциалните източници на финансиране включват основно ПИК 2021-2027 г., както и ПРР 2021-2027 г., ПРЧР 2021-2027 г., ПОС 2021-2027 г. републиканския бюджет и национални фондове.

Принос към териториалния подход: Като приложими чрез (ИТИ) са идентифицирани проекти, насочени към изграждане на Индустриален парк Добрич, както и потенциални проекти за насърчаване на предприемачеството.

Мярка „Прилагане на стратегия на местно развитие на територията на община Добричка“

Прилагане на стратегия на местно развитие на територията на община Добричка, в съответствие с разработената стратегия за периода 2021-2027.

Потенциалните източници на финансиране включват ПРСР 2021-2027, както и ПИК 2021-2027 г., ПРЧР 2021-2027 г., ПОС 2021-2027 г. републиканския бюджет и национални фондове.

Специфична цел 1.4. Устойчиво развитие на туризма

Туризма в община Добричка е ограничен допълващ сектор в местната икономика.

Ефективното оползотворяване на наличния потенциал за развитие на различни видове туризъм – културно – исторически, селски, еко туризъм, ще допринесе за създаване на работни места и развитие на местните вериги за доставки. Географското разположение на зоните с туристически потенциал, както и културно-историческите забележителности създават възможност за ползотворно влияние на развитието на туризма върху обезлюдяването на териториите.

Мярка „Експониране на културното и културно-историческото наследство“

- Дейност „Развитие на експозициите и дейностите на местните читалища“
- Дейност „Дигитализация на експозициите и създаване на виртуални представления и услуги с възможност за онлайн представяне и посещения“
- Дейност „Утвърждаване на събитийния културен календар като туристическа атракция“

Мярка „Туристически маршрути за създаване на оптимална симбиоза между мрежите на НАТУРА 2000 и тези на културно-историческото наследство“

- Дейност „Създаване на туристически маршрути“

Поетапно изграждане на туристически познавателни маршрути в общината, вкл. връзки с други познавателни маршрути – културно-историческо наследство, селски и семеен туризъм, вело туризъм

Потенциалните източници на финансиране включват ПРР 2021-2027 г., ПОС 2021-2027 г., ПРСР 2021-2027 г., републиканския бюджет и национални фондове.

Принос към териториалния подход: Като приложими чрез (ИТИ) са идентифицирани проекти, насочени към свързване в обща мрежа от туристико-познавателни маршрути с обзаведени еко-пътеки и вело-трасета до основните обекти на зоните на НАТУРА 2000 и защитените територии в партньорство със съседни общини.

Приложими дейности в областта на професионалното образование и социалните предприятия (обучение на водачи, екскурзоводи, аниматори) и в областта на транспортната и информационната инфраструктура (реhabилитация на пътища, изграждане на информационна инфраструктура и дигитализация и виртуални услуги).

Приоритет 2: Повишаване качеството на образование, социални и здравни дейности и инфраструктурата им

Специфична цел 2.1. Подобряване на достъпа до качествено образование

Мярка „Подобряване на материално – техническата база за обучение и създаване на условия за разширяване използването на ИКТ инфраструктура в учебния процес“

- Дейност „Изграждане на образователна STEM⁵³ среда – оборудване на STEM кабинети в училищата“
- Дейност „Дигитална трансформация на училищното образование“

Включва дейности за осигуряване на ИКТ инфраструктура и оборудване, както и обучение на учителите в областта на цифровото образование и цифровите компетентности на учителите и насърчаване на използването на цифрови педагогически методи.

Мярка „Осигуряване на условия за равен достъп до качествено образование“

- Дейност „Обхващане и задържане в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст“

Мярка „Развитие на качествено професионално образование“

- Дейност „Развитие на модулни учебни планове и програми за професии, отчитащи реалните нужди на пазара на труда, вкл. дуално образование“

Потенциалните източници на финансиране включват ПРЧР 2021-2027 г., ПРР 2021-2027 г., ПРСР 2021-2027 г., План за възстановяване, републиканския бюджет и национални фондове.

Принос към териториалния подход: Мерките и проектите в обхвата на Специфична цел 2.1. са идентифицирани като обичаен елемент на мерки за икономическо развитие и в подкрепа на бизнеса, приложими чрез (ИТИ). Предвижданията са част от мерките и проектите в обхвата на специфичната цел да бъдат част от проект за изграждане на нова индустриална зона Добрич, а други да бъдат включени в съвместни проекти с бизнес партньори и съседни общини, осъществявани чрез ИТИ.

⁵³ STEM - области, свързани с природни науки, технологии, инженерни науки и математика

Специфична цел 2.2. Качествени социални услуги и здравеопазване

Мярка „Здравна инфраструктура“

Мярката е насочена към подобряване и модернизиране основните елементи на здравната инфраструктура в общината и използване на технологичните възможности за осигуряване на равен и ефективен достъп до качествени здравни услуги, включително и на живеещите в малки населени места, отдалечени от градския център.

- Дейност „Основен ремонт на здравни пунктове/кабинети и закупуване на съвременно медицинско оборудване“
- Дейност „Развитие на мрежа за прилагане на телемедицина за консултиране и проследяване на състоянието на пациенти в отдалечени от общинския център населени места“
- Дейност „Осигуряване на аптечно обслужване в населените места“

Мярка „Социална инфраструктура и социални дейности“

- Дейност „Деинституционализация на грижата за възрастни - ЦНСТ за пълнолетни лица с деменция“
- Дейност „Подобряване и поддръжка на материално-техническата база на изградените обекти за социални услуги, разширяване обхвата на социалните услуги“
- Дейност „Инфраструктура и оборудване на лична мобилност и достъпност за хората с трайни увреждания“
- Дейност „Подобряване на достъпа до заетост на хората с увреждания и на други уязвими групи чрез предоставяне на комплексни услуги, вкл. към техните семейства“

Потенциалните източници на финансиране включват ПРЧР 2021-2027 г., ПРР 2021-2027 г., ПРСР 2021-2027 г., републиканския бюджет и национални фондове.

Специфична цел 2.3. Подкрепа за развитие на културата и спорта

Мярка „Културна инфраструктура и подкрепа за културната индустрия и културно-историческото наследство“

- Дейност „Реконструкция, въвеждане на мерки за енергийна ефективност и развитие на материално-техническото състояние на сградния фонд на културните институции“
 - Ремонтни дейности и оборудване на читалища в населените места на общината
 - НЧ „Пробуждане - 1868г.", с. Ломница
 - НЧ "Христо Ботев", общ. Добричка, с.Козлодуйци,
 - НЧ „Стефан Караджа", с.Смолница
 - НЧ „Д. Минчев - 1896 г.", с. Паскалево
 - НЧ „Гео Милев-1940", с.Житница
 - НЧ "Георги Тодоров -1940 година", с.Владимирово
 - Рехабилитация на войнишките паметници на територията на общината

- Дейност „Съхраняване, опазване и частично експониране на недвижимо културно наследство“
- Дейност „Дигитализация на музейни и библиотечни фондове“

Дейностите са насочени към съхранение, опазване и прилагане на модерни подходи за планиране и организация на експозициите (финансов ресурс на План за възстановяване).

- Дейност „Повишаване качеството на културния продукт“

Потенциалните източници на финансиране включват ПРР 2021-2027 г., ПРСР 2021-2027 г., План за възстановяване, републиканския бюджет и национални фондове.

Мярка „Спортна инфраструктура“

- Дейност „Реконструкция на съществуващи спортни и детски площадки, физкултурни салони в училищата и детските заведения и изграждане на нови площадки“
- Дейност „Подобряване на оборудване на съществуващите спортни обекти със съвременни, безопасни съоръжения за спортни дейности“

Потенциалните източници на финансиране включват ПРР 2021-2027 г., ПРСР 2021-2027 г., републиканския бюджет и национални фондове.

Приоритет 3: Устойчиво териториално развитие и свързаност

Специфична цел 3.1. Развитие и укрепване на селищната мрежа

Мярка „Прилагане на енергоспестяващи мерки в областта на сградния фонд“

В обхвата на мерките ще бъдат финансирани дейности за обновяване на жилищни и обществени сгради на територията на общината, които са в съответствие с целите на Дългосрочната стратегия за саниране на сградния фонд на РБ с хоризонт 2020 г., като в обхвата на финансиране ще бъдат включени всички видове мерки за ЕЕ на сградите, вкл.:

- изпълнение на мерки за ЕЕ, предписани като задължителни за сградата в извършено обследване за ЕЕ, вкл. ремонт и подмяна на системи за отопление и климатизация с изключение на такива, които са на твърдо гориво;
- дейности по конструктивно възстановяване/усилване, които са предписани като задължителни в техническото обследване на сградите;
- СМР по сградите, вкл. ремонт на покрив, подмяна на асансьори, ремонт на стълбищна клетка, площадки, коридори и др. и съпътстващи СМР, свързани с изпълнението на мерките за ЕЕ;
- обследвания за ЕЕ и технически обследвания на съществуващи сгради;
- подобряване достъпа на лица с увреждания до обследваните и санирани сгради.

Планирането на изготвяне на обследвания за ЕЕ и технически обследвания на жилищни и обществени сгради ще осигури **проектна готовност** и ще гарантира **възможност за ефективно оползотворяване на финансовия ресурс**, насочен към постигане на специфичната цел, независимо от източника – ПРР или програми и фондове, подкрепени от националния бюджет.

- Дейност „Изготвяне на обследвания за ЕЕ и технически обследвания на обществени сгради в населените места“
- Дейност „Изпълнение на мерки за енергийна ефективност в обществени сгради в населените места“
 - Въвеждане на мерки за енергийна ефективност и обновяване на училища и детски градини;
 - Въвеждане на мерки за енергийна ефективност в читалища и културни центрове в селата, приоритетно във вторичните центрове
 - Въвеждане на мерки за енергийна ефективност в административни сгради/кметства, приоритетно във вторичните центрове

Потенциалните източници на финансиране включват ПРР 2021-2027 г., ПРСР 2021-2027 г., републиканския бюджет и национални фондове, както и План за възстановяване и устойчивост на Република България.

Мярка „Селищно развитие“

Програмата обхваща проекти на територията на населените места чиято реализация ще доведе до преодоляване на неудовлетворителното състояние на урбанизираните територии и ще използва потенциала им за развитие, като осигури прилагането на интегриран териториален подход в рамките на общината.

- Дейност „Разработване на устройствени планове за селата в съответствие с предвижданията на ОУПО“

Изготвяне на кадастрални карти за населените места и устройствени планове

- Дейност „Рехабилитация на публични пространства – площади, зелени площи“
- Дейност „Оптимизиране на улично осветление“
- Дейност „Подобряване състоянието на уличната мрежа“
- Дейност „Газоснабдяване“
- Дейност „Осигуряване на цифрова свързаност на малките населени места и изграждане на точки за достъп до интернет в читалищата“

Мярка „Зелена система“

- Дейност „Благоустройство на гробищни паркове“

Мярка „Ефективно използване на общинска собственост“

- Дейност „Анализ и приоритизиране на различните типове общинска собственост с цел ефективното им управление“
- Дейност „Ремонт и реконструкция на общински жилищни обекти в съвременни социални жилища като инструмент за реализация на социална и подкрепяща демографията и икономическото развитие политика“

Потенциалните източници на финансиране включват ПРР 2021-2027 г., ПРСР 2021-2027 г., републиканския бюджет и национални фондове, както и План за възстановяване и устойчивост на Република България.

Специфична цел 3.2. Подобряване на транспортната инфраструктура

За осигуряване на транспортната свързаност на територията са предвидени следните мерки:

Мярка „Проучвателни дейности и проектиране на обход на с. Стожер за път II-29 „Добрич – Аксаково“ – определяне на трафик и трафична прогноза, изготвяне на техническо задание, проектиране

Мярка „Републикански пътища на територията на община Добричка“ - ремонт и рехабилитация на пътища II и III клас на територията на община Добричка, които осигуряват транспортни комуникации с регионално значение със съседни общини.

Мярка „Общински пътища - икономическо и социално значение, териториална достъпност“

Ремонт и рехабилитация на пътища, които осигуряват транспортен достъп в рамките на общината.

Мярка „Реализация на мерки за пътна безопасност, вкл. интелигентни транспортни системи и превенция и повишаване на осведомеността“

Потенциалните източници на финансиране включват ПРР 2021-2027 г., ПРСР 2021-2027 г., републиканския бюджет и национални фондове.

Специфична цел 3.3. Опазване на околната среда и изграждане на екологосъобразна инфраструктура

Като част от инвестиционните дейности, свързани с реконструкцията и на водопроводната система и за повишаване качеството на живот в населените места на общината и условията за развитие на икономически инициативи се планира изпълнението на следните мерки:

Мярка „Реконструкция на довеждащи водопроводи и съоръжения за допълнително водоснабдяване“

Мярка „Реконструкция на вътрешна водопроводна мрежа в населените места“

Реконструкция на водопроводната мрежа в село Плачидол, водопроводи по улици "Първа" и "Десета" село Стефаново, водопроводи по улици "Втора" село Бранище

Мярка „Изграждане и реконструкция на канализационна мрежа и пречиствателни съоръжения в населените места“

Потенциалните източници на финансиране включват ПОС 2021-2027 г., ПРСР 2021-2027 г., републиканския бюджет и национални фондове, както и План за възстановяване и устойчивост на Република България.

Инфраструктурата за управление на отпадъци в общината в голяма степен е изградена и функционира в съответствие с екологичните изисквания. Съществен елемент на ресурсната ефективност е рециклирането чрез повторно вътрешно използване на материалите и намаляване генерирането образуването на отпадъци. Намаляването на количеството

депонирани в депа отпадъци чрез тяхното разделното събиране и правилно третиране допринася директно за **намаляване на емисиите на парникови газове**, които се отделят от депонирането на отпадъци в депата.

Необходими са усилия за постигане на целите за рециклиране и намаляване на количествата на депонираните отпадъци. В тази връзка са предвидени мерки, вкл.:

Мярка „Почистване, сметосъбиране, сметоизвозване и озеленяване чрез ефективна организация по събиране и извозване на битовите отпадъци“

Мярка „Разделно събиране на битови и биоразградими отпадъци“

Потенциалните източници на финансиране включват ПОС 2021-2027 г., ПРСР 2021-2027 г., републиканския бюджет и национални фондове, както и План за възстановяване и устойчивост на Република България, както и използване на финансови инструменти.

Принос към териториалния подход: По предварителна оценка като приложима е идентифицирана възможна мярка за осигуряване на разделно събиране и рециклиране на битови, масово разпространени и строителни отпадъци **в индустриални зони** (при доказана необходимост, без производствени и опасни отпадъци). Като приложими за прилагане чрез ИТИ са идентифицирани мерки за **изграждане на центрове за подготовка за повторна употреба и поправка, за осигуряване на разделно събиране и рециклиране на битови, масово разпространени и строителни отпадъци, вкл. в индустриални зони** при доказана необходимост (без производствени и опасни отпадъци).

Мярка „Превенция на риска и изменения на климата“

Дейности в съответствие с предвидените в действащата Национална програма за превенция и ограничаване на свлачищата на територията на Република България, ерозията и абразията по Дунавското и Черноморското крайбрежие 2015-2020 г. и последващите.

Дейности за повишаване на готовността на населението и капацитета на силите за реагиране в случай на наводнения, пожари и земетресения, вкл. дейности за повишаване на информираността на населението, обучения, информационно-образователни мерки за формиране, прилагане и изпълнение на целите на политиките, свързани с изменението на климата.

Потенциалните източници на финансиране включват ПОС 2021-2027 г., ПРСР 2021-2027 г., републиканския бюджет и национални фондове, както и използване на финансови инструменти.

Мярка „Съхраняване, опазване и експониране на природното наследство извън зоните на НАТУРА 2000 и защитените територии“

Дейности, насочени към изграждане на еко-пътеки до основните обекти на ЗТ, ЗМ и ПЗ; осигуряване на буферни паркинги за посетители, надеждна маркировка на пешеходни пътеки, изграждане на заслони, вело-трасета. Дейности за създаване на оптимална симбиоза между мрежите на НАТУРА и тези на КИИ.

Потенциалните източници на финансиране включват ПОС 2021-2027 г., републиканския бюджет и национални фондове.

Принос към териториалния подход: Като приложими чрез (ИТИ) са идентифицирани консервационни мерки, фокусирани върху видове и местообитания в неблагоприятно-незадоволително и неблагоприятно-лошо природозащитно състояние. Интегрираните проекти, получили финансиране от ПОС, следва да са съобразени с мерките на НРПД и ще се реализират въз основа на интегрирани концепции, които следва да бъдат разработвани и изпълнявани в партньорство между различни местни заинтересовани страни, с участието на органите за управление на Натура 2000.

Приоритет 4: Добро управление за всеки гражданин

Специфична цел 4.1. Управление в подкрепа на развитието

Ефективната работа на публичните институции в значителна степен допринася за създаване на подкрепяща среда за развитие на икономиката, социални капитал и подобряване параметрите на околната среда. След два седемгодишни периода на осъществяване на значими инициативи за развитие капацитета на администрацията, в следващите години фокусът е поставен върху цифровизация на базите данни и процесите и въвеждане на ИКТ-базирани решения за управление и подкрепа на развитието.

От ключово значение също така е община Добричка да засили своя административен капацитет, особено по отношение на подготовка на проектни идеи разработване на проекти, и осигуряване на необходимите данни, устройствени предпоставки и решения, свързани с кандидатстване за финансиране по различните оперативни програми и финансови инструменти.

Кризата, свързана с COVID-19, подчерта стратегическото значение на ефективната публична администрация и на доброто функциониране на цифровото управление, включително електронното здравеопазване, достъпът до електронни административни услуги и електронния обмен между администрациите. В допълнение намаляването на административната тежест ще подобри бизнес средата и ще насърчи инвестициите, което ще окаже положително въздействие върху темпа на възстановяването на регионалната и местната икономика.

Мярка „Дигитализация на общинската администрация и разширено предоставяне на електронни административни услуги“

Мярка "Повишаване на административния капацитет"

Мярка „Дигитализация и въвеждане на ИКТ решения в обекти на публичните услуги в здравеопазването, образованието, социалното подпомагане и културата“

Специфична цел 4.2 Разширяване на междуобщинското сътрудничество

Мярка "Подобряване комуникацията с всички жители на общината"

Мярка "Обмяна на добри практики с общини за разширяване на междуобщинското сътрудничеството"

Част III. Описание на комуникационната стратегия, на партньорите и заинтересованите страни и формите на участие в подготовката и изпълнението на ПИРО при спазване на принципите за партньорство и осигуряване на информация и публичност

Идентифициране на всички заинтересовани страни и участници в процеса по определяне на политиката за интегрирано устойчиво развитие на общината

Принципът за партньорство, публичност и прозрачност на всички нива е един от основните принципи, на които се основава разработването и прилагането на политиката за регионално развитие. Прилагането на принципа на партньорство е важен механизъм за повишаване на устойчивостта на взетите решения и планираните цели и задачи, за ефективността на тяхната реализация.

Основната цел на информиране и публичност на процеса на разработване на ПИРО е повишаване обществената осведоменост и осигуряване прозрачност при прилагане на местно и регионално развитие.

Публичните консултации повишават обществената ангажираност и съпричастност на местната общност и на всички заинтересовани страни и подпомагат процеса на събиране на ценна информация за вземане на правилни решения.

Идентифицираните заинтересовани страни в процеса на изготвяне на Плана за интегрирано развитие на община Добрич са гражданите, представителите на бизнеса и неправителствени организации, работещи на територията на общината, представителите на общинската администрация, кметовете на населени места и кметските наместници, министерства, държавни и изпълнителни агенции или техни териториални звена, публични дружества, областния управител на област Добрич.

Определянето на приоритетите и целите на ПИРО и на мерките, чрез които ще се реализират тези цели, са планирани с активното участие на всички партньори и заинтересовани страни.

Процесът на консултации стартира още в началото с цел актуализиране на наличните данни, необходими за разработването на ПИРО, и информиране на всички общинската администрация и основни заинтересовани страни за етапите на изготвяне на документа. В рамките на началния етап е направено предварително планиране на консултациите и първоначално идентифициране на заинтересованите страни и участници. Изготвен е списък на групите заинтересовани страни, вкл. конкретни фирми и неправителствени организации, работещи на територията на общината. Съгласно предвижданията на Техническото задание са планирани и инструментите за проучвания и консултиране – подготовка и провеждане на фокус групи с представители на бизнеса и НПО и

представители на общината, интервюта с представители на бизнеса, подготовка и провеждане на анкетно проучване сред представители на бизнеса, НПО и гражданите на община Добричка. С всички представители на бизнеса и НПО е осъществен телефонен контакт, като е предоставена и предварителна информация за провежданите консултации по електронен път. С оглед усложнената обстановка във връзка с разпространението на Ковид-19 фокус групите и анкетните проучвания бяха проведени с помощта на онлайн-инструменти, което осигури участието на представителите на заинтересованите страни в безопасна среда.

Резюме на проведените обсъждания и приноса на партньорите при разработването на ПИРО

Бизнес ситуация

Представителите на бизнеса – от микро до големи предприятия – са наясно какви са правомощията и възможностите на местната власт за осигуряване на благоприятни условия за бизнес в общината и по тяхна оценка онова, от което се нуждаят, е отвъд тях на полето на политиките, осъществявани от националното управление. **Като най-голям проблем единодушно се определя недостига на работна ръка с нужната квалификация. Бизнесът вижда същността на проблема в образованието и обучението на кадри** и според предприемачите следващите 10 години ще бъдат критични за фирмите, работещи на територията на общината заради необходимата смяна на поколенията в активната работна сила.

Макар потреблението да е намалено, то само по себе си не се очертава като проблем. Това, **което производителите виждат като пречка, е „сивата икономика“**, тоест нелоялната конкуренция на пазарни субекти, които не спазват правилата и отнемат от обема на поръчките и процента на печалба. Резултатът за изрядните производители е постоянен недостиг на средства.

Подчертано беше, че комуникацията на бизнеса с община Добричка е по-добра от тази с община Добрич и с Общинския съвет. Като причина за недостига на публични средства беше посочено, че *„Данъците от дейността ни отиват не в община Добричка, а в община Добрич и в националния бюджет.“* Представителите на бизнеса признават, че общината полага усилия да предлага мерки, но със слаб резултат, тъй като *„та са строго диференцирани само за малкия бизнес, а няма насочени нито към средния, нито към големия бизнес. Също така и не всички от малкия бизнес реално успяват да се възползват от тези мерки.“*

Екология

Показателно е, че без съпътстващи обяснения **представителите на бизнеса не разпознават екологичната тема като нещо, което ги засяга**. Първичната им реакция е, че това е нещо прекалено скъпо, за да могат да си го позволят и е по-скоро негативна. Производителите я свързват с налагане на изисквания, но не и с ползи. Показателно е също, че макар да не си дават сметка за собствената си неосведоменост по темата от бизнес гледна точка (например аспекта зелена енергия), те осъзнават липсата на информираност на жителите на общината. В подпомогнатата дискусия за разделното сметосъбиране например беше изказано мнението, че населението не е подготвено за

прилагане на подобни стандарти и преди да бъдат въвеждани е необходима разяснителна кампания. Това се потвърждава и от досегашния опит, например за въвеждане на компостери, който е претърпял неуспех.

Инвестиционни намерения на местния бизнес

Принципно местният бизнес заявява инвестиционни намерения, но под условие за благоприятна икономическа и климатична ситуация. **Инвестира се предимно в закупуването на нови машини и подобряване на работната среда.** Затова преобладаващата нагласа е, че ако ситуацията е добра, ще бъдат правени инвестиции.

Оценка за развитието на общината през изминалия период

Преобладаващото мнение на представителите на всички заинтересовани страни е, че **през последните години общината се развива в добра посока.** Един от признаците за добро развитие е растящия брой млади семейства, които се заселват в близките до града села и предпочитат живота там. Едновременно с това има и мнения за застой в развитието, защото темповете не отговарят на очакванията на хората. Той се изразява в **обезлюдяване на селата и закриване на училища.** Сред най-проблемните аспекти са **ВиК инфраструктурата и огромните загуби на вода,** водещи до **хроничен недостиг и ниско налягане във водоснабдяването, и пътната инфраструктура** в много от населените места. Висока оценка се дава на социалните услуги и особено на грижата за самотно живеещи възрастни хора.

Прави впечатление, че за бизнеса основен проблем е недостига на работна ръка въпреки че на територията на общината няма достатъчно работни места. Това показва, че **квалификацията на местните работници не отговаря на нуждите на бизнеса и едновременно с това няма достатъчно възможности за заетост за нискоквалифицираната и неквалифицираната работна сила.** Допълнителен проблем е, че наличните източници на финансиране не се оползотворяват. Обяснението на представителите на бизнеса за това е, че тези, до които има достъп, са насочени към дребния бизнес, но той не успява да се възползва, а за големите фирми няма възможности.

Специфичен потенциал

Община Добричка е преобладаващо земеделска и в тази област жителите ѝ виждат специфичния потенциал за развитие посредством по-добро оползотворяване на нейните дадености. По-конкретно бяха посочени две възможни интервенции:

- Привличане на млади хора към сектор земеделие, за да се осигури смяна на поколенията
- Развитие на зеленчукопроизводство – инвестиции в разработването и осигуряване на местни стоки на пазара.

Фактори за развитие

Като най-важни фактори за развитието на общината бяха определени **привличането на инвеститори и човешки ресурси и повишаване на образованието и квалификацията на работната сила**. Въпреки че проблемите с техническата инфраструктура бяха подчертани (ВиК и пътна), бизнесът и дори гражданите не ги поставят на първо място. **Приоритетът категорично пада върху осигуряване от една страна на работни места и от друга на работна ръка за производителите**. Участниците изискват насочване на вниманието към повишаване на **качеството на образованието**.

Като фактор от второ ниво беше посочено подобряване на туристическия продукт с цел привличане на по-голям туристопоток.

Спорт, култура, публични услуги

Състоянието на публичните услуги на територията на общината беше определено като **незадоволително**. Една често повтаряна критика се отнася до **транспортната свързаност – транспортът до селата беше описан като много нередовен или несъществуващ**. Проблемът няма лесно решение, тъй като логистиката трудно може да бъде оптимизирана заради малкия брой пътници и нежеланието на превозвачите да предоставят транспортна услуга.

Макар да има достъп до лични лекари, **качеството на здравните услуги се определя като спорно**. Същите коментари бяха направени **и по отношение на образователните услуги**. Според участниците организиранят активен спорт е занемарен както в училищата, така и под формата на спортни клубове. Има **нужда от инвестиции в съществуващата спортна база**. Участниците подчертаха положителното отношение на общината към спорта и ежегодното повишаване на субсидията за издръжка, само нейните усилия не са достатъчни. **Слабо е и предлагането на извънкласни занимания по интереси за учениците**. Читалищата се опитват да организират различни видове дейности, но и тяхното финансиране е частично.

Електронни услуги

Определящ фактор за развитието на електронни услуги в общината е присъствието на **единствен доставчик на интернет, от когото зависи цялата комуникационна свързаност**. Няма конкуренция и поради това хората не очакват подобряване на услугата. **GSM мрежата също не е с високо качество и покритието не е навсякъде**.

Електронните услуги, които са налични – като пример беше дадено Бюрото по труда – се ползват активно и има удовлетвореност сред потребителите. Те обаче са крайно недостатъчни, особено за местния бизнес:

„Има много какво да се желае. Не може, за да платя ползването на пътищата в земеделските парцели да е необходимо да отида 3 пъти до общината и това да касае поне 4 човека в администрацията, когато в 21 век това може да стане с един клик.“

Комуникационен механизъм за осигуряване на информация, отчетност и прозрачност относно постигнатите резултати

Основните инструменти за осигуряване на информация и публичност са годишните доклади и междинната оценка, както и последващата оценка след края на периода на действие на ПИРО. В процеса на изпълнение на ПИРО те ще бъдат изготвени и обсъждани при спазване и изпълнение на основните форми на взаимодействие за осъществяване на партньорства и осигуряване на публичност. Годишните доклади за изпълнението и изготвените междинна и последваща оценка следва да бъдат публични и до тях да бъде осигурен достъп на интернет страницата на общината.

Механизмът за прилагане на принципа на партньорство и осигуряване на информация се прилага както в процеса на изготвянето на ПИРО, така и в процеса на изпълнението му. В настоящият период планирането и изпълнението на документите за развитие е фокусирано върху интегрираното териториално развитие. В тази връзка, **участието на представители на община Добричка в изградената система за регионална координация** на основата на ефективни партньорства и широка информираност и публичност на действията, има ключова роля за изпълнението на ПИРО и за **ефективното партньорство с останалите местни власти и заинтересовани страни в региона**.

Действията на партньорите са важен фактор за интегриране на глобалните екологични въпроси в процеса на планиране, избягване на потенциалните рискове от климатичните промени и постигане на климатична сигурност. В етапите на наблюдение и оценка на ПИРО е от особена важност активното участие на местните и регионалните екологични власти за своевременно координиране и комуникиране при разрешаване на потенциални „конфликти“ между развитието и околната среда, при запазване на равновесието в екосистемите. Предпоставка за устойчиво развитие е и възможността за създаване на форуми за „нов диалог“, консултации и ясни механизми за комбинирането на становищата на всички консултирани.

За повишаване нивото на информираност и подпомагане процеса на участието на заинтересованите страни е подходящо използването на следните инструменти:

- интернет страница на община Добричка;
- провеждане на консултации чрез електронна предоставяне на информация, използване на онлайн инструменти за провеждане на обсъждания и проучвания;
- изработка и разпространение на печатни информационни материали, обобщаващи целта и приоритетите на ПИРО, източници на информация и полезни контакти при прилагането на плана;
- провеждане на мероприятия, за да се представи процесът на изпълнение на ПИРО на партньорите, и други.

Част IV. Определяне на зони за прилагане на интегриран подход за удовлетворяване на идентифицираните нужди и за подкрепа на потенциалите за развитие и на възможностите за сътрудничество с други общини

Приоритетни зони за въздействие в рамките на общината

Принадлежността на община Добричка към 5-то йерархично ниво (съгласно Актуализираната НКПР), както и отсъствието на общински център не налага задължително определяне на „градски зони на въздействие“ при разработването на ПИРО.

Предвиждането на проекти и мерки за развитие на територията на община Добричка е извършено в съответствие с конкретните нужди на територията и местоположението на конкретни терени и обекти.

По-съществен интерес представлява определянето на зони за приоритетно въздействие за цялата община. Изготвеният Общ устройствен план на общината не дефинира подобно зонироване. Община Добричка не е изготвяла и Концепция за пространствено развитие в съответствие с изискванията на Закона за регионално развитие към съответния момент. Поради тези причини, предложението за приоритетни зони за въздействие е изготвено съгласно резултатите от направения социално-икономически анализ, идентифицираните потенциали за развитие, както и предвижданията на стратегическите и планови документи от по-високо ниво.

Отчитайки факторите, свързани с броя и разпределение на населението, транспортна достъпност, съществуваща икономическа активност, регистрирани частни инвестиционни намерения и потенциал на отделните части на територията, са определени няколко типа приоритетни зони за въздействие в рамките на общината:

Зони за икономическо развитие – обхваща селата с изразена икономическа активност и прилежащите им територии, вкл. зони на съществуващи производствени мощности:

- Зона „Юг“ – Стожер, Дончево, Стефаново, Бранище, Славеево и селата в близост по транспортно направление Добрич – Варна
- Зона „Изток“ – Паскалево, Победа, Плачи дол и селата в близост до планираната Индустриална зона „Добрич“
- Зона „Запад“ – Карапелит, Фелдфебел Дянково и селата по протежение на транспортно направление Добрич – Силистра

Зона „Осигуряване на социални функции“ – обхваща селата с население до 100 човека и селата по протежение на транспортно направление Овчарово-Свобода – благоустрояване и рехабилитация на улична мрежа, публични пространства, сграден фонд за предоставяне на публични услуги.

Осигурената транспортна достъпност, техническа инфраструктура, здравни и социални услуги предполагат задържане на населението и възможност за привличане на инвестиции с фокус устойчиво развитие на общината.

Зона за развитие на селски туризъм, съчетан с културен, познавателен и еко туризъм – обхваща териториите със защитени зони и тези, включени в маршрути за културен туризъм, развити в рамките на ОУП и изпълнявани проекти за трансгранично сътрудничество.

Въз основа на представеното зонироване и с оглед ефективното оползотворяване на финансовите ресурси и постигане на цели за подобряване качеството на обитаване и забавяне на процесите за обезлюдяване на територията следва инвестициите за благоустрояването на населените места да бъдат насочени приоритетно към определените като специфични центрове в дефинираните зони.

Концепцията на зоните за въздействие следва да бъде приложена и за целите на идентифициране на възможностите за развитие на функционалните връзки със съседни общини в зависимост от характеристиките и потенциала на всяка от зоните.

Зона	Центрове	Инвестиционни мерки	Функционални връзки със съседни общини	Потенциални проекти със съседни общини
Зона за икономическо развитие „Юг“	Стожер	Благоустрояване ВиК Улично осветление ЕЕ Пътна инфраструктура Обществени сгради ЕЕ	Община Добрич Община Аксаково Община Балчик	Община Добрич - Привличане на инвестиции и създаване на качествени работни места (ИТИ) Община Добрич и община Аксаково - Подобряване на транспортната достъпност и създаване на качествени работни места (ИТИ) Община Аксаково във връзка с планирано изграждане на изграждане на нова индустриална зона Варна–Аксаково (ИТИ) Община Аксаково във връзка с разширение на път I-29 Добрич – Стожер - Варна Община Аксаково във връзка с потенциално развитие на туристически маршрути в посока 33 „Батова“; развитие на познавателен и еко туризъм (ИТИ) Община Балчик – рехабилитация на пътна мрежа за осигуряване икономическото развитие и ежедневни трудови пътувания към крайбрежието на заетите в туристическия сектор, развитие на познавателни туризъм в района Варна-Балчик-Каварна-Добрич (ИТИ)
	Дончево	Благоустрояване ВиК Улично осветление ЕЕ Пътна инфраструктура Обществени сгради ЕЕ		
	Стефаново	Благоустрояване ВиК Улично осветление ЕЕ Пътна инфраструктура Обществени сгради ЕЕ		
	Славеево	Благоустрояване ВиК Улично осветление ЕЕ Обществени сгради ЕЕ		
	Бранище	Благоустрояване ВиК Улично осветление ЕЕ Пътна инфраструктура Обществени сгради ЕЕ		
Зона за икономическо развитие „Изток“	Паскалево	Благоустрояване ВиК Улично осветление ЕЕ Пътна инфраструктура Обществени сгради ЕЕ	Община Добрич Община Генерал Тошево	Изграждане на икономическа зона Добрич (ИТИ) Община Добрич - Привличане на инвестиции и създаване на качествени работни места (ИТИ) Община Добрич/ община Генерал Тошево - Подобряване на транспортната достъпност
	Победа	Благоустрояване ВиК		

Зона	Центрове	Инвестиционни мерки	Функционални връзки със съседни общини	Потенциални проекти със съседни общини
		Улично осветление ЕЕ Пътна инфраструктура Обществени сгради ЕЕ		и създаване на качествени работни места (ИТИ)
	Плачидол	Благоустройство ВиК Улично осветление ЕЕ Пътна инфраструктура Обществени сгради ЕЕ		
	Стефан Караджа	Благоустройство ВиК Улично осветление ЕЕ Пътна инфраструктура Обществени сгради ЕЕ		
	Царевец	Благоустройство ВиК Улично осветление ЕЕ Пътна инфраструктура Обществени сгради ЕЕ		
Зона за икономическо развитие „Запад“	Карапелит	Благоустройство ВиК Улично осветление ЕЕ Пътна инфраструктура Обществени сгради ЕЕ	Община Добрич Община Тервел	Община Добрич - Привличане на инвестиции и създаване на качествени работни места (ИТИ) Община Добрич - Подобряване на транспортната достъпност и създаване на качествени работни места (ИТИ) Община Тервел - Подобряване на транспортната достъпност и създаване на качествени работни места (ИТИ)
	Фелдфебел Дянково	Благоустройство ВиК Улично осветление ЕЕ Пътна инфраструктура Обществени сгради ЕЕ		
	Ловчанци	Благоустройство ВиК Улично осветление ЕЕ		

Зона	Центрове	Инвестиционни мерки	Функционални връзки със съседни общини	Потенциални проекти със съседни общини
		Пътна инфраструктура Обществени сгради ЕЕ		
Зона „Осигуряване на социални функции“	обхваща селата с население до 100 човека и селата по протежение на транспортно направление Овчарово-Свобода	Благоустрояване ВиК Улично осветление ЕЕ Пътна инфраструктура Обществени сгради ЕЕ		Рехабилитация и развитие на транспортна инфраструктура (ИТИ)
Зона за развитие на селски туризъм, съчетан с културен, познавателен и еко туризъм	Обхваща териториите със защитени зони и тези, включени в маршрути за културен туризъм, развити в рамките на ОУП и изпълнявани проекти за трансгранично сътрудничество	Благоустрояване ВиК Улично осветление ЕЕ Пътна инфраструктура Обществени сгради ЕЕ Изграждане на туристически пътеки, маркировка Реставрация, социализация на обекти на КИН и природно наследство Дигитализация на ресурси на КИН и читалища	Община Балчик Община Тервел Община Крушари	Рехабилитация и развитие на транспортна инфраструктура (ИТИ) Развитие на туристически маршрути за оползотворяване на КИН и природни ресурс (ИТИ)

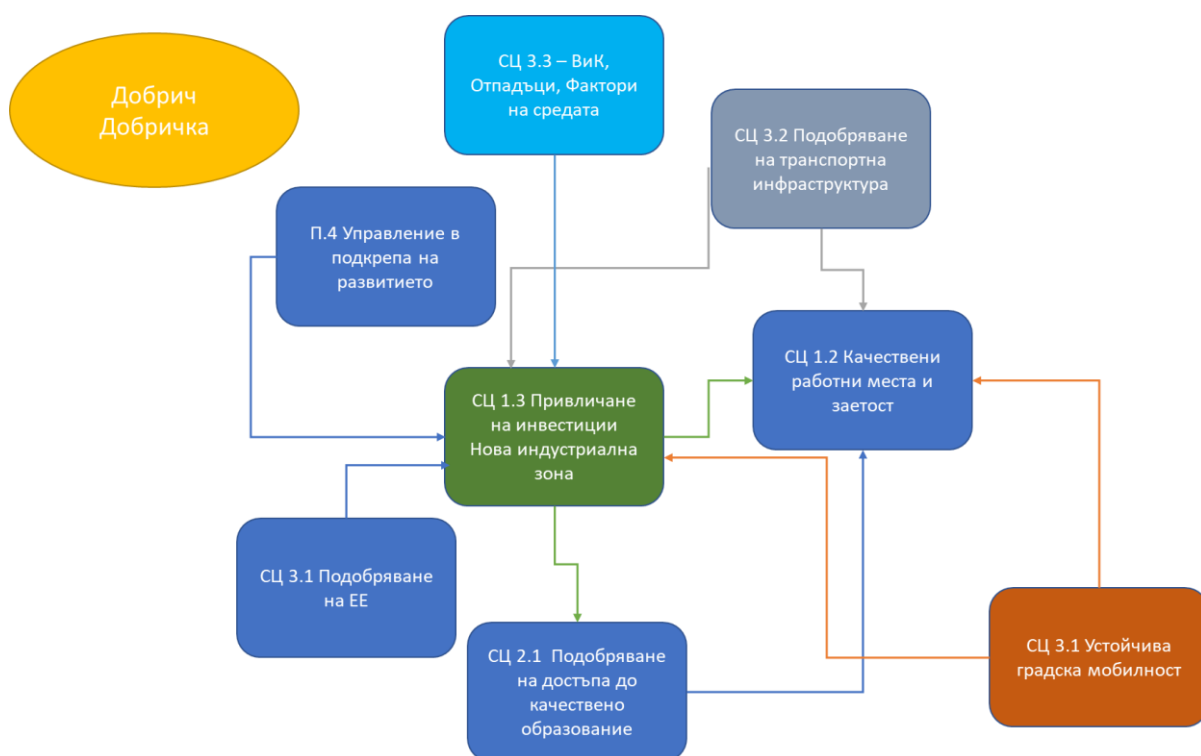
Проекти за прилагане на интегриран подход и на възможностите за сътрудничество с други общини

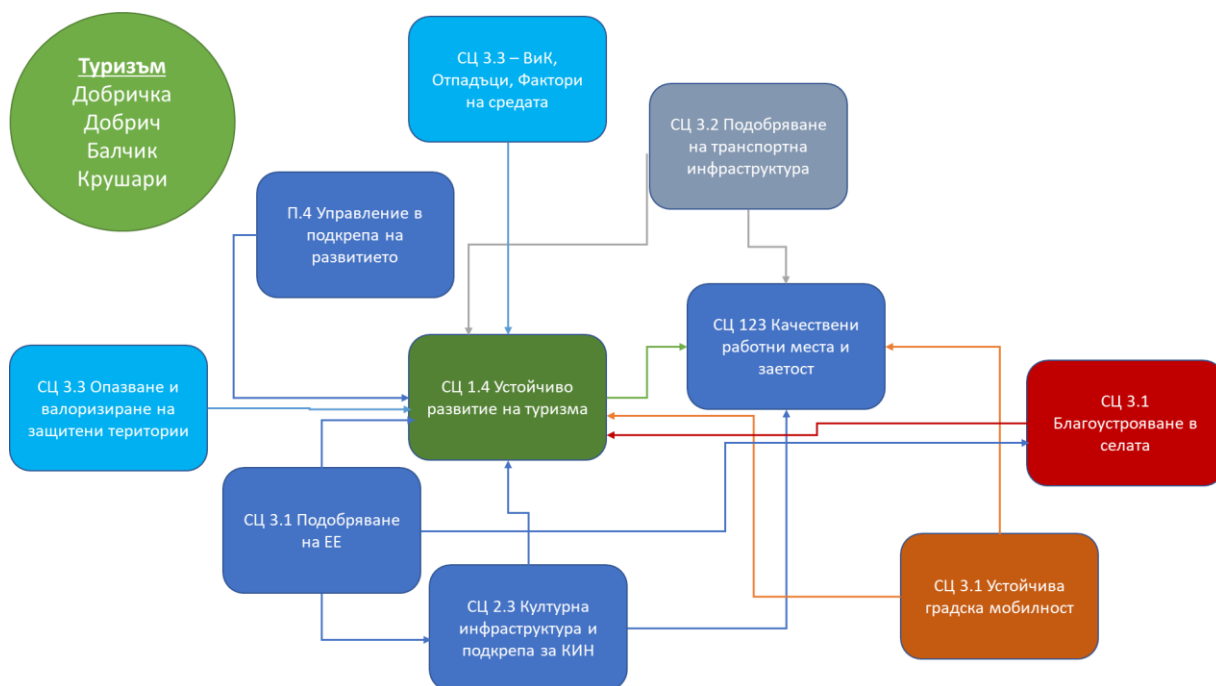
Потенциални проекти за прилагане на интегриран териториален подход при сътрудничество с други общини:

- Включване в икономически проекти на община Добрич чрез модернизиране на образованието и реконструкция и рехабилитация на пътната и инфраструктура и модернизиране на общинския и междуобщинския транспорт
- Подобряване на транспортната достъпност и създаване на качествени работни места
- Включване в интегрирани туристически проекти и развитие на туристически маршрути за оползотворяване на КИН и природни ресурс
- Валоризиране на природното наследство и потенциала на защитени зони – с общини Балчик, Аксаково, Крушари
- Включване в проекти за екологични инвестиции
- Управление на отпадъците и развитие на регионално депо Добрич
- МИГ Добрич – публична инфраструктура, развитие на интелигентно земеделие

Визуализация на потенциални и примерни проекти за прилагане на ИТИ

Изграждане на нови и развитие на съществуващи индустриални зони и насърчаване на трудовата мобилност

Част V. Програма за реализация на ПИРО и описание на интегрирания подход за развитие

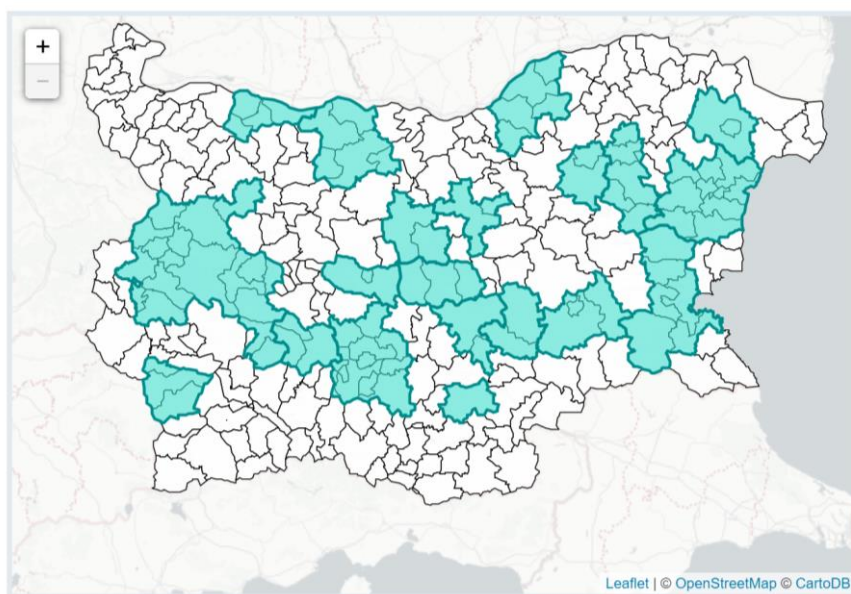
Прилаган интегриран подход и предвидените мерки и дейности за реализация на плана

Възприетият подход следва стратегия, която чрез решаването на съществуващи основни проблеми на инфраструктурата и обслужването ще създаде **добра възможност за стабилизирането на населените местна и развитие на общината като център от 5-то ниво**, осигуряващ възможности за преодоляването на основните проблеми, вкл. трайните негативни демографски тенденции.

Община Добричка се явява ареал на един от 18 -те агломерации на територията, тази с ядро гр. Добрич. В същото време общината се намира в близост до един от най-големите икономически центрове в страната – този, формиран от община Варна⁵⁴.

⁵⁴ „Икономическите центрове в България“, Институт за пазарни изследвания, 2018 г., <https://www.regionalprofiles.bg/var/Economic-Centres-BG-2018.pdf>

Икономически центрове в България

Източник: Регионални профили, ИПИ⁵⁵

Общините Добрич и Добричка са определени от експерти като едни от двадесетте „икономически центрове“ на страната. Този център граничи с друг такъв – Варна, както и е сравнително близо до икономическите центрове Шумен и Добрич. Това географско положение следва да бъде оползотворено по максимално ефективен начин, чрез подобряване на транспортните връзки и достъпност във всички посоки.

Това генерира и относително високата трудова миграция между населените места в община Добричка и Добрич, Варна, Албена, дължащи се на налични работните места в сектор туризъм и други сектори. **Следва да бъдат прилагани подходящи инструменти за развитие, които да подкрепят възможностите за ежедневни трудови пътувания, доколкото това осигурява възможност за заетост и задържане на хората в активна възраст в общината.**

Основните области, върху които попада фокуса на идентифицираните приоритети, цели и мерки за развитие са свързани с:

- подобряване на бизнес средата и възможности за развитие на предприемачеството;
- повишаване на транспортната достъпност и подкрепа за ежедневните трудови пътувания;
- подобряване на средата на обитаване;
- повишаване на енергийната ефективност и преодоляване на последствията от промените в климата;
- подобряване качеството и развитието на публичните услуги, предоставяни в общината.

Мерките в Програмата за реализация на ПИРО са представени в Приложение 1.

⁵⁵ <https://www.regionalprofiles.bg/bg/ec/dobrich/>

Програмата за реализация и приложенията към нея подлежат на периодична актуализация с цел включване на нови мерки, дейности, проекти или източници на финансиране.

Посочените финансови източници са индикативни и актуални към момента на завършване на ПИРО. Предвид факта, че програмите за периода 2021-2027 г. все още са в процес на разработване, който се очаква да продължи и през 2021 г., не е възможно да бъде направена точна прогноза за финансовите източници. След приемането на програмите за периода 2021-2027 г. е необходимо да бъде изготвена актуализация на Програмата за реализация на ПИРО в съответствие с предвижданията на ППРЗЗ (чл.22, ал.1, т.4)

Индикативен списък на важни за общината проекти, които ще се разработват и изпълняват в рамките на програмата (Приложение №1А)

Индикативен списък на приоритетни за общината проекти, които ще се разработват и изпълняват в рамките на програмата е представен в Приложение №1А.

Програма за туризма

Туризмът в община Добричка е допълващ сектор в местната икономика. Основните направления на неговото развитие се основават на семейния и посетителски туризъм – селски/еко туризъм – развиващ се преимуществено в едnodневни посещения на исторически забележителности или фестивали или краткотрайно настаняване в къщи за гости.

Ефективното оползотворяване на наличния потенциал за развитие на различни видове туризъм – културно – исторически, селски, еко туризъм, ще допринесе за създаване на работни места и развитие на местните вериги за доставки.

Предвидените програми и мерки са съобразени с изготвения анализ и установените приоритети както в настоящата разработка, така и в приетия ОУП на общината и анализите на ИПГВР за периода 2014-2020 г., както и с предвижданията на Актуализираната версия на Националната стратегия за устойчиво развитие на туризма 2014-2030 г.⁵⁶. За развитието на туристически район Северно Черноморие, в чийто обхват попада община Добричка.

Мярка „Експониране на културното и културно-историческото наследство“

- **Дейност „Развитие на експозициите и дейностите на местните читалища“**
- **Дейност „Дигитализация на експозициите и създаване на виртуални представяния и услуги с възможност за онлайн представяне и посещения“**
- **Дейност „Утвърждаване на събитийния културен календар като туристическа атракция“**

⁵⁶ към момента на изготвяне на този документ не са налични приети или проекти на областна стратегия за развитие на туризма (област Добрич), както и стратегиите за развитие на отделните видове туризъм, с които следва да бъде съобразена настоящата програма съобразно изискванията на Закона за туризма

Мярка „Туристически маршрути за създаване на оптимална симбиоза между мрежите на НАТУРА 2000 и тези на културно-историческото наследство“

- **Дейност „Създаване на туристически маршрути“**

Поетапно изграждане на туристически познавателни маршрути в общината, вкл. връзки с други познавателни маршрути – културно-историческо наследство, селски и семеен туризъм, вело туризъм

Потенциалните източници на финансиране включват ПРР 2021-2027 г., ПОС 2021-2027 г., ПРСР 2021-2027 г., републиканския бюджет и национални фондове.

Принос към териториалния подход: Като приложими чрез (ИТИ) са идентифицирани проекти, насочени към свързване в обща мрежа от туристико-познавателни маршрути с обзаведени еко-пътеки и вело-трасета до основните обекти на зоните на НАТУРА 2000 и защитените територии в партньорство със съседни общини.

Приложими дейности в областта на професионалното образование и социалните предприятия (обучение на водачи, екскурзоводи, аниматори) и в областта на транспортната и информационната инфраструктура (рехабилитация на пътища, изграждане на информационна инфраструктура и дигитализация и виртуални услуги).

Мярка „Културна инфраструктура и подкрепа за културната индустрия и културно-историческото наследство“

- **Дейност „Реконструкция, въвеждане на мерки за енергийна ефективност и развитие на материално-техническото състояние на сградния фонд на културните институции“**
 - Ремонтни дейности и оборудване на читалища в населените места на общината
 - Рехабилитация на войнишките паметници на територията на общината
- **Дейност „Съхраняване, опазване и частично експониране на недвижимо културно наследство“**
- **Дейност „Дигитализация на музейни и библиотечни фондове“**

Дейностите са насочени към съхранение, опазване и прилагане на модерни подходи за планиране и организация на експозициите (финансов ресурс на План за възстановяване).

- **Дейност „Повишаване качеството на културния продукт“**

Потенциалните източници на финансиране включват ПРР 2021-2027 г., ПРСР 2021-2027 г., План за възстановяване, републиканския бюджет и национални фондове.

Индикативна финансова таблица (вж. Приложение № 2)

Изготвено е индикативно разпределение на източниците на финансови ресурси, необходими за изпълнение на мерките, планирани в рамките на всеки от определените приоритети. Предвид продължаващите дискусии по отношение на седем-годишната рамка на бюджета на ЕС и предстоящия процес на преговори, точната сума ще бъде определена на по-късен етап. Следва да се има предвид, че общата сума на посочените финансови ресурси, включително по отделните приоритети, е индикативна и може да претърпи корекции в зависимост от възприетите подходи и степента на изпълнение на приоритетите, промените в пазарните условия, необходимостта от гъвкаво управление и

оптимизиране на предвидените средства чрез преразпределение между отделните приоритети на базата на аргументирани промени в предвидените мерки и проекти.

Индикативната финансова таблица за изпълнение на ПИРО е представена в Приложение №2.

Част VI. Мерки за ограничаване изменението на климата и мерки за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от бедствия

Въздействието на климатичните промени изискват идентифициране на необходимите мерки за адаптация и ограничаване на риска от природни бедствия.

Като основна мярка за противодействие на климатичните промени се разглежда възможността за използване на ВЕИ. Изградените на територията на община Добричка мощности от ВЕИ представляват добра основа за усвояване на тази възможност. Предвидените в плана мерки за въвеждане на ВЕИ за отопление и електрозахранване на обществени сгради и системи ще допринесе за противодействието на климатичните промени.

В общината използването на твърди горива е основен източник за отопление както в обществения, така и в битовия сектор. Това е свързано със замърсяване на въздуха и особено с отделянето на парникови газове, пряко свързани с глобалното затопляне и климатичните промени. Възможност за намаляване използването на твърди горива за отопление е развитието на мрежата за газифициране на населените места в общината. Следва да се насърчават мерки за подобряване ефективността на сградните инсталации и мерки за поетапна подмяна на отоплителни уреди на твърдо гориво.

Важна цел при адаптацията с климатичните промени е осигуряване на достатъчно водни количества и ограничаване на загубите на питейна вода. Изключително високият дял на загуба на вода по водопроводната мрежа на общината и недостига на налягане е проблем от първостепенна важност, чието разрешаване следва да бъде във фокуса на развитие на общината през следващите 7седем години.

Необходими са мерки за изграждането на канализационни мрежи и пречиствателни станции в населените места. Въпреки, че на територията на общината всички населени места са с населени под 2 000 е.ж. и съответно не попадат в приоритетите за изграждане на канализационни системи и ПСОВ, необходимо е предприемането на действия за проектиране и финансиране на тези системи най-малко в големите и икономически активни центрове в общината – Стожер, Карапелит, Дончево, Стефаново. Следва да бъдат изследвани възможностите за изграждане на канализационни мрежи в селата, намиращи се в непосредствена близост с гр. Добрич и свързването им с неговата канализационна мрежа и съответно с ПСОВ. Като първа стъпка, следва да се проектира и изпълни канализационна мрежа в с. Врачанци, в чието землище е изградена модернизирания ПСОВ, обслужваща гр. Добрич.

Отделяните отпадъци и по-конкретно отделяните битови отпадъци имат пряко отношение към натрупването на парникови газове в атмосферата. Следва да се

предприемат мерки за постигане на целите за 2030 г. за рециклиране на отпадъците и намаляване на количествата на депонираните отпадъци; мерки за предотвратяване генерирането на отпадъци; мерки за подготовка за повторна употреба и рециклиране, изграждане, разширяване и/или надграждане на системата за разделно събиране на отпадъци и подобряване на базата от знания относно кръговата икономика.

Недобротото състояние на пътната мрежа също допринася за отделяне на парникови газове и други замърсители на въздуха, а така също и за създаването шумово ниво и риск от пътни инциденти. Следва да се ускорят мерките по подновяване на пътните покрития, както и да се насърчават инвестициите за преминаване към по-екологосъобразен обществен и личен транспорт.

По отношение на риска от природни бедствия основен фокус следва да бъде поставен върху управлението състоянието на хидротехническите съоръжения на територията на общината и продължаващите мерки за превенция на ерозионните процеси.

Част VII. Необходими действия и индикатори за наблюдение и оценка на ПИРО

Общи положения

Целта на наблюдението и оценката на регионалното развитие, дефинирана в чл. 30 от ЗРР постигане на ефективност и ефикасност на стратегическото планиране, програмирането, управлението и ресурсното осигуряване на регионалното развитие. Наблюдението и оценката отчитат резултатите от изпълнението на документите, които допринасят за регионалното развитие.

Системата за наблюдение и оценка на изпълнението на ПИРО има за цел да осигури ефективно изпълнение на плана, с оглед постигане на целите за интегрирано устойчиво местно развитие и ефикасно разходване на ресурсите за реализация на планираните дейности и проекти. Системата за наблюдение и оценка на изпълнението на плана обхваща съставните му елементи.

Предмет на наблюдение е изпълнението на целите и приоритетите за местно развитие съгласно определени физически и финансови индикатори, организацията и методите на изпълнение, прилагани от органите за управление, и мерките за осигуряване на информация и публичност за резултатите от изпълнението на ПИРО.

Специфичните цели на наблюдението са:

- проверка на финансовото изпълнение на плана;
- проверка на изпълнение на плана в рамките на определен времеви период;
- проверка на изпълнение на изискванията за прилагане на плана;
- проверка за изпълнение на изискванията за информация и публичност;
- постигане на целевите стойности на индикаторите за наблюдение.

За постигане целите на наблюдението на изпълнението на ПИРО се използва система за наблюдение и оценка въз основа на:

- източниците, начините и периодичността за събиране, обработка и анализиране на информация;
- индикаторите за наблюдение;
- органите за наблюдение, организацията и методите на тяхната работа;
- системата на докладване и осигуряване на информация и публичност.

Наблюдението на изпълнението на ПИРО се извършва въз основа на официални данни на Националния статистически институт, на Евростат, на административната статистика на Агенцията по заетостта, както и на данни от други национални, регионални и местни източници на информация.

Системата за наблюдение и оценка на Плана за интегрирано развитие на община Добричка за периода 2021 – 2027 г. включва следните основни елементи:

- система от индикатори за наблюдение и оценка;
- документи, представящи проследяването на изпълнението и изводите и препоръките от наблюдението и оценката;
- органи, отговорни за прилагането на системата за наблюдение и оценка

Основният инструмент за наблюдение изпълнението на ПИРО е Годишният доклад. Той се изготвя по определен от кмета на общината ред и се одобрява от общинския съвет по предложение на кмета на общината.

Годишният доклад за наблюдението на изпълнението на ПИРО съдържа информация за:

- общите условия за изпълнение на ПИРО и в частност - промените в социално-икономическите условия в общината;
- постигнатия напредък по изпълнението на целите и приоритетите на ПИРО въз основа на индикаторите за наблюдение;
- действията, предприети от компетентните органи с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението на ПИРО, в т. ч.:
 - мерките за наблюдение и създадените механизми за събиране, обработване и анализ на данни;
 - преглед на проблемите, възникнали в процеса на прилагане на ПИРО през съответната година, както и мерките за преодоляване на тези проблеми;
 - мерките за осигуряване на информация и публичност на действията по изпълнение на плана за интегрирано развитие на общината;
 - мерките за постигане на необходимото съответствие на ПИРО със секторните политики, планове и програми на територията на общината, включително мерките за ограничаване изменението на климата и за адаптацията към вече настъпилите промени;
 - мерките за прилагане принципа на партньорство;
 - резултатите от извършени оценки към края на съответната година;
- изпълнението на проекти, допринасящи за постигане на целите и приоритетите на ПИРО с размера на усвоените средства за отчетния период и източниците на тяхното финансиране;

- заключения и предложения за подобряване на резултатите от наблюдението на ПИРО.

Наблюдението се отнася до разходите, осъществяването на планираните продукти и промените в индикаторите за резултат, оценени при наличието на необходимата информация. Наблюдение на продукти (директни, непосредствени резултати) означава проследяване дали те са осъществени и дали изпълнението им е в съответствие с планирания времеви и ресурсен план. Наблюдението, също така проследява промените в индикаторите за резултат (наблюдение на политиките). Проследяването на стойностите на индикаторите за резултат позволяват извършване на преценка, дали индикаторите се движат в желаната посока. Ако това не е така, това може да има сериозно отражение върху адекватността и ефективността на намесата, както и върху адекватността на избраните индикатори за резултат.

Оценката се фокусира върху приноса на конкретната политика върху постигнатите резултати или т.н. въздействие. Изготвянето на оценка следва бъде планирано предварително и да се осъществява два пъти през програмния период, съгласно нормативните и методически предвиждания.

Предвид националните системи за управление и координация на процесите на регионалното развитие и управление на средствата от ЕС, основните задачи, които следва да бъдат изпълнявани при управлението на ПИРО:

- проследяване на възможностите за финансиране на включените в Програмата за изпълнение проекти, вкл. очакваните графици и изисквания за финансиране;
- координация, организация и подготовка на необходимите предпроектни проучвания и изготвяне на технически проекти за включените в Програмата за изпълнение проекти, вкл. координация на графичите за изготвяне, заданията за проектиране и тръжните процедури;
- подготовка и окомплектоване на проектни предложения за осъществяване на планираните дейности в съответствие със специфичните изисквания на финансиращите институции;
- координация и наблюдение на изпълнението на договорите за финансиране на дейностите по ПИРО;
- подготовка на годишни доклади за наблюдение на изпълнението на ПИРО и представянето им пред Общинския съвет;
- осигуряване на прилагането на принципа за комуникации, координация и партньорство със заинтересованите страни чрез участието им в процесите на наблюдение и актуализация на ПИРО;
- подготовка на прегледи на средата и изготвяне на предложения за актуализация на ПИРО и на Програмата за изпълнение в случай на необходимост;
- координация на процесите по наблюдение и оценка на изпълнението на ПИРО.

Предвид това, че липсата на „зрели“ проекти, осигурени с адекватно предпроектно проучване и техническо проектиране, е потенциална слабост при реализацията на ПИРО, като основна задача в първоначалния период на екипа за управление на ПИРО може да се определи събирането и анализа на необходимата информация и изготвянето на

необходимите предпроектни проучвания и технически проекти за включените в Програмата за изпълнение групи проекти.

Съгласно нормативно заложените изисквания, документите за проследяване на изпълнението и оценките включват:

- годишни доклади за наблюдение на изпълнението на ПИРО за периода 2021 – 2027 г.;
- междинен доклад за оценка изпълнението на ПИРО за периода 2021 – 2027 г. към края на 2024 г.;
- окончателен доклад за наблюдение на изпълнението на ПИРО за периода 2021 – 2027 г.;
- последваща оценка на ПИРО за периода 2021 – 2027 г., изготвен не по-късно от края на 2028 г.

Индикатори за наблюдение

Изработени са индикатори за наблюдение и оценка на три нива, представени в съответните приложения към ПИРО:

- Индикатори за продукт – Приложение 3.1
- Индикатори за резултат – Приложение 3.2
- Индикатори за въздействие – Приложение 3.2